

Osloungdoms bosituasjon og levekår – sosiale og geografiske forskjeller

Oversikt over spørsmål om bosituasjon
fra Ung i Oslo 2015

PATRICK LIE ANDERSEN & HANS CHRISTIAN SANDLIE

NOVA

Velferdsforskningsinstituttet

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Oslo ungdoms bosituasjon og levekår – sosiale og geografiske forskjeller

Oversikt over spørsmål om bosituasjon
fra Ung i Oslo 2015

PATRICK LIE ANDERSEN
HANS CHRISTIAN SANDLIE

Norsk institutt for forskning om
oppvekst, velferd og aldring

NOVA Notat 5/2016

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) er fra 1. januar 2014 et forskningsinstitutt ved Senter for velferds- og arbeidslivsforskning (SVA) på Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA).

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferdssamfunnets tiltak og tjenester.

© Velferdsforskningsinstituttet NOVA
Høgskolen i Oslo og Akershus 2016

ISBN (trykt utgave) 978-82-7894-599-5

ISBN (elektronisk utgave) 978-82-7894-600-8

ISSN (trykt utgave) 1890-6435

ISSN (elektronisk utgave) 1893-9511

Illustrasjonsfoto: © colourbox.no
Desktop: Torhild Sager
Trykk: Allkopi

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:
NOVA, HiOA
Stensberggata 26 · Postboks 4, St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 67 23 50 00
Nettadresse: www.hioa.no/nova

Forord

NOVA har gjennomført prosjektet *Ungdom, bolig og sosial ulikhet* med finansiering fra Husbanken. Dette prosjektet blir rapportert i ulike former, der denne rapporten presenterer en oversikt over ulike sider ved osloundoms levekår og bosituasjon. Beskrivelsene er gjort med utgangspunkt i undersøkelsen Ung i Oslo 2015, der Husbanken har fått inkludert nye spørsmål om boligsituasjonen til de unge. Resultatene i denne rapporten vil være et kunnskapsgrunnlag for bolig- og ungdomspolitik, og slik sett kan den ha betydning for det forebyggende arbeidet blant ungdom. Rapporten gir også en indikasjon på hvilke opplysninger som finnes i Ung i Oslo-studiene, og forhåpentligvis kan den inspirere og danne grunnlag for flere forskningsprosjekter i tiden fremover. I tillegg til denne rapporten vil det også bli publisert to artikler om sammenhengen mellom ungdommenes livssituasjon og deres bosituasjon. Prosjektgruppen har bestått av sosiologiene Patrick Lie Andersen og Hans Christian Sandlie. Sistnevnte har fungert som prosjektleder.

Prosjektets kontaktperson hos Husbanken har vært Maja Flåto fra Husbanken region øst. Hun har vært en god samarbeidspartner i gjennomføringen av prosjektet, hvor hun har deltatt på møter og diskutert foreløpige utkast til rapport og artikler. I tillegg har Katja Johannessen ved Husbanken region øst lest og kommentert et tidlig utkast til denne rapporten. Begge takkes for godt samarbeid og nyttige innspill til arbeidet i prosjektet. Vi ønsker også å takke Marijke Veenstra og Guro Ødegård for kvalitetssikring av rapporten.

Oslo, oktober 2016

Hans Christian Sandlie og Patrick Lie Andersen

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	9
1 Innledning	13
1.1 Osloungdom og ungdom ellers i landet.....	14
1.2 Notatets oppbygning	14
2 Ung i Oslo 2015 – om data og metode	15
2.1 Variabeldefinisjoner.....	15
2.2 Om analysene	18
3 Ungdoms bosituasjon – sosiale og geografiske forskjeller	20
3.1 Sosiale og geografiske forskjeller i Oslo	20
3.2 Boligtype	21
3.3 Disposisjonsform.....	25
3.4 Antall personer og rom i boligen – trangbodhet.....	30
3.5 Flyttinger	34
4 Helse og velvære etter bosituasjon	37
4.1 Velvære	37
4.2 Fornøydhet med lokalmiljøet	39
4.3 Subjektivt vurdert helse.....	43
4.4 Psykiske plager	47
5 Rusmiddelbruk og atferdproblemer etter bosituasjon	51
5.1 Alkohol.....	51
5.2 Cannabis	53
5.3 Atferdsproblemer.....	56
6 Fritid og sosiale relasjoner etter bosituasjon	59
6.1 Om man er mye hjemme	59
6.2 Mediebruk.....	61
6.3 Om man har en nær og fortrolig venn	64
7 Utdanning og framtid etter bosituasjon	67
7.1 Skoleprestasjoner	67
7.2 Utdanningsplaner	69
7.3 Om man tror man vil eie egen bolig	72
7.4 Om man tror man vil få et godt og lykkelig liv	73
8 Oppsummering	76
8.1 Den delte byen	76
8.2 Hovedtrekk fra analysene	77
8.3 Bosituasjon.....	79
8.4 Undersøkelsene Ung i Oslo og Ungdata.....	80
Referanser	83
Tabellvedlegg	85

Tabelloversikt

Tabell 1. Antall personer i boligen. Ung i Oslo 2015. Elever VGS. N=8055. Vektet.....	31
Tabell 2. Antall rom i boligen. Ung i Oslo 2015. Elever VGS. N=8162.	31

Figuroversikt

Figur 1. Andel som bor i ulike boligtyper. Prosent.	21
Figur 2. Andel som bor i enebolig etter bydel.....	22
Figur 3. Andel som bor i blokk/bygård etter bydel.....	23
Figur 4. Boligtype etter foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå og innvandrerbakgrunn.....	24
Figur 5. Andel som bor i blokk eller bygård etter innvandrerbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå.....	25
Figur 6. Disposisjonsform: om foreldrene eier eller leier boligen ungdommene bor i.	26
Figur 7. Boligtype etter disposisjonsform: om foreldrene eier eller leier boligen ungdommene bor i.	26
Figur 8. Andel av ungdommer med foreldre som eier bolig etter bydel.	27
Figur 9. Andel av ungdommer med foreldre som leier bolig etter bydel.	28
Figur 10. Andel ungdom med foreldre som eier bolig etter innvandrerbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske status.....	29
Figur 11. Andel ungdom med foreldre som leier bolig etter innvandrerbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske status.....	30
Figur 12. Andel trangbodde husholdninger etter bydel. (<1 rom pr person).....	32
Figur 13. Gjennomsnittlig antall rom i boligen etter bydel. Elever i videregående skole.	32
Figur 14. Andel i trangbodde boliger etter innvandrerbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske status.....	33
Figur 15. Antall ganger familien har flyttet de siste fem år.....	34
Figur 16. Andel som har flyttet to ganger eller mer siste fem år.....	35
Figur 17. Andel som har flyttet to ganger eller mer siste fem år etter sosial bakgrunn.	35
Figur 18. Andel som leier etter antall flyttinger siste fem år.....	36
Figur 19. Velværeindeks etter disposisjonsform. Predikerte verdier basert på OLS-regresjon.	37
Figur 20. Velværeindeks etter trangboddhet. Predikerte verdier basert på OLS-regresjon.	38
Figur 21. Velværeindeks etter antall flyttinger siste fem år. Predikerte verdier basert på OLS-regresjon.	39
Figur 22. Andel fornøyd med lokalmiljø etter bydel.....	40
Figur 23. Fornøydhet med lokalmiljø etter disposisjonsform. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.....	40
Figur 24. Fornøydhet med lokalmiljø etter trangboddhet. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.....	41
Figur 25. Fornøydhet med lokalmiljø etter flyttinger. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.	42
Figur 26. Fornøydhet med lokalmiljø etter delbydelers sosioøkonomiske profil (lav-høy). Marginaleffekter etter logistisk regresjon.....	43

Figur 27. Andel som er fornøyd med egen helse etter disposisjonsform og boligtype.....	44
Figur 28. Fornøydhet med egen helse etter disposisjonsform. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.....	45
Figur 29. Fornøydhet med egen helse etter trangboddhet. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.....	46
Figur 30. Fornøydhet med egen helse etter antall flyttinger. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.....	46
Figur 31. Psykiske plager (depressive symptomer) etter disposisjonsform.....	47
Figur 32. Psykiske plager etter boligtype og disposisjonsform.....	48
Figur 33. Psykiske plager etter trangboddhet.	49
Figur 34. Psykiske plager etter antall flyttinger.	50
Figur 35. Beruset sist år etter disposisjonsform.	51
Figur 36. Beruset sist år etter trangboddhet.....	52
Figur 37. Beruset sist år etter flyttinger.....	53
Figur 38. Cannabisbruk sist år etter disposisjonsform.....	54
Figur 39. Cannabisbruk siste år etter trangboddhet.....	54
Figur 40. Cannabisbruk sist år etter flyttinger.....	55
Figur 41. Adferdsproblemer etter disposisjonsform.	56
Figur 42. Adferdsproblemer etter trangboddhet.	57
Figur 43. Adferdsproblemer etter antall flyttinger.	58
Figur 44. Om man er mye hjemme etter disposisjonsform.....	60
Figur 45. Om man er mye hjemme etter trangboddhet.	60
Figur 46. Om man er mye hjemme etter antall flyttinger.....	61
Figur 47. Mye skjermtid etter disposisjonsform.....	62
Figur 48. Mye skjermtid etter trangboddhet.....	63
Figur 49. Mye skjermtid etter antall flyttinger.....	63
Figur 50. Fortrolig venn etter disposisjonsform.....	64
Figur 51. Fortrolig venn etter trangboddhet.....	65
Figur 52. Fortrolig venn etter antall flyttinger.....	65
Figur 53. Gjennomsnittskarakter etter disposisjonsform.....	67
Figur 54. Gjennomsnittskarakter etter trangboddhet.	68
Figur 55. Gjennomsnittskarakter etter antall flyttinger.	69
Figur 56. Utdanningsplaner etter disposisjonsform.....	70
Figur 57. Utdanningsplaner etter trangboddhet.	70
Figur 58. Utdanningsplaner etter antall flyttinger.	71
Figur 59. Andel som er usikker på om de vil eie egen bolig etter boligtype og disposisjonsform...	72
Figur 60. Andel som er usikre på om de vil eie egen bolig etter antall flyttinger.....	73
Figur 61. Framtidsoptimisme etter disposisjonsform.	74
Figur 62. Framtidsoptimisme etter trangboddhet.	74
Figur 63. Framtidsoptimisme etter antall flyttinger.	75

Sammendrag

Bakgrunn, data og overordnet funn

Boligen og nærområdet danner en viktig ramme for barn og unges oppvekst. Boforholdene kan forsterke, opprettholde eller i beste fall redusere ulikheter som har med unges livssjanser og livskvalitet å gjøre. Kunnskap om unges bosituasjon, og særlig de som har mindre gunstige boforhold, er derfor viktig for å fange opp og eventuelt forebygge reproduksjon av ulikhet.

I denne rapporten kartlegger vi ulike sider ved osloundommens bo- og livssituasjon. Datamaterialet er undersøkelsen Ung i Oslo 2015 som inneholder svar om bosituasjon fra rundt 8000 elever i videregående skoler i alderen 16 til 19 år.

Et hovedmål er å supplere tidligere analyser av Ung i Oslo ved å se nærmere på hvordan osloundommens livssituasjon varierer med deres bosituasjon. Analysene viser systematiske forskjeller i ungdommenes levekår og livskvalitet ut fra hvordan og hvor i Oslo de bor. Ungdommene som har de minst gunstige bosituasjonene – de som bor i leide eller trangbodde boliger, eller som har flyttet hyppig – kommer vanligvis dårligere ut i de indikatorene vi har sett på, blant annet når det gjelder velvære, helse, utdanning og sosiale relasjoner. Samtidig viser analysene at mye av variasjonen i levekår mellom de i ulike bosituasjoner er relatert til ungdommenes familiebakgrunn (for eksempel familieressurser og -struktur).

Ungdom og oppvekst i Oslo

Et utgangspunkt for rapporten er at det er særegenheter for Oslo som bør tas i betraktning, både når det gjelder boligmassen, bosituasjon og levekår blant ungdom.

For det første vokser ungdom i Oslo opp i *en boligvirkelighet som på mange måter skiller seg fra ungdom i resten av landet*. Oslo-ungdommer vokser oftere opp i blokk sammenlignet med ungdom i landet for øvrig. I Oslo utgjør denne boligtypen omkring tre fjerdedeler av boligmassen, mens den på landsbasis utgjør en fjerdedel av boligmassen. Eneboligen utgjør omkring halvparten av boligmassen i landet som helhet, mens den bare står for omkring en

tiendedel av boligtilbudet i Oslo. Dette innebærer at gjennomsnittsboligen i Oslo vil være mindre enn landet for øvrig.

Samtidig som boligmassen i Oslo er veldig forskjellig fra boligmassen mange andre steder i landet, er det også viktig å understreke at det er *store variasjoner i boligmassen innad i hovedstaden*. Noen bydeler har større tetthet av eneboliger enn andre, mens enkelte bydeler preges av blokker og bygårder. Lignende variasjoner finner vi også langs dimensjoner som eierform og boligstørrelse. Skillelinjene følger ikke den tradisjonelle øst–vest-aksen, men handler i større grad om sentrumsnærhet. I tillegg er mange av boligene i Groruddalen blokkleiligheter.

For det tredje har Ung i Oslo-undersøkelsene, inkludert den siste, dokumentert *tydelige levekårs- og livsstilforskjeller* mellom ungdom i de ulike delene av Oslo. Blant annet er ungdom i de mest velstående boområdene i de vestlige bydelene oftere fornøyd med lokalmiljøet og oftere fornøyd med helsen. Flere av dem trener regelmessig og er aktive i organiserte fritidsaktiviteter enn hva som er tilfellet blant ungdom i andre deler av byen. Ungdom i de østlige og sentrumsnære områdene er oftere misfornøyd med lokalmiljøet. Her er det også flere som er misfornøyd med egen helse, flere som er misfornøyd med foreldrene og færre som har fortrolige venner.

Hovedtrekk fra analysene

Når det gjelder geografisk variasjon i *ungdommenes bosituasjon*, ser vi at flere av ungdommene i de vestlige bydelen bor i enebolig eller rekkehus, mens ungdom i de sentrumsnære og østlige bydelene oftere bor i blokk eller bygård. Det er vanligere for ungdom i vestlige bydeler å vokse opp i en bolig som foreldrene eier, enn hva som er tilfelle i sentrumsnære og østlige bydeler. Det er også vanligere å bo trangbodd i de sentrumsnære og østlige områdene. Analysene viser også at hyppig flytting er vanligere for ungdom som bor i de sentrumsnære bydelene, enn det er for ungdom ellers i Oslo. Ulike bosituasjoner er ikke bare knyttet til boligens geografiske beliggenhet i Oslo, men også til foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og innvandrerbakgrunn. Det er for eksempel stor variasjon i boligtype og eierform ut fra hvilken bydel ungdommene bor i, samt at bydel, boligtype, eierform og flyttehyppighet varierer systematisk med foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og ungdommenes innvandrerbakgrunn.

I neste omgang har vi undersøkt variasjon mellom ungdoms levekår og livssituasjon ut fra hovedsakelig tre aspekter ved boligsituasjonen: disposisjonsform (om boligen eies eller leies), trangboddhet og flyttefrekvens de siste fem årene.

Når det gjelder ungdommenes *helse og velvære* finner vi en noe dårligere situasjon for ungdom i leide boliger og de i trangbodde boliger. Ungdom som har flyttet ofte, kommer også noe dårligere ut. De med en ugunstig bosituasjon er sjeldnere fornøyd med lokalmiljøet og egen helse, og de har oftere depressive symptomer enn ungdom med en bedre bosituasjon. I tillegg ser vi at de som flytter ofte, har en lavere skåre på velvære. Når vi sammenligner ungdom med lik sosial bakgrunn, men som har ulik bosituasjon, ser vi som regel ikke systematiske forskjeller i helse og velvære. Unntaket er blant de som flytter ofte – her gjenstår en del sammenhenger selv når vi kontrollerer for familiebakgrunn.

Rusmiddelbruk og atferdsproblemer varierer også etter boligsituasjon, men her er det de som leier og bor trangbodd som kommer best ut: de har sjeldnere vært beruset og har sjeldnere brukt cannabis. Når vi kontrollerer for ungdommenes familiebakgrunn, ser vi fremdeles forskjeller her. Vi ser også at det er mindre vanlig med atferdsproblemer blant de i trangbodde boliger. Blant de som har flyttet ofte, er det imidlertid flere som har brukt cannabis og som har atferdsproblemer.

Analysene peker i ulike retninger når det gjelder *ungdommenes fritid og sosiale relasjoner*. Det er ikke systematiske variasjon mellom ungdom i ulike bosituasjoner med tanke på tiden ungdommenes oppholder seg i hjemmet og deres mediebruk. Når det gjelder sosiale relasjoner, ser vi derimot at flere av de som leier, bor trangt eller som har flyttet hyppig, ikke har fortrolige venner.

Vi ser spesielt tydelige utslag i de variablene som har med *utdanning og tanker om framtiden* å gjøre. Både når det gjelder skoleprestasjoner og utdanningsambisjoner ser vi et lavere nivå for ungdom i leieboliger, i trangbodde boliger og blant de som har flyttet hyppig, kontra de i mer gunstige bosituasjoner. Disse sammenhengene forklares delvis av at ungdom i de ulike bosituasjonene har ulik sosial bakgrunn. Bakgrunn forklarer ikke alt – selv om vi sammenligner ungdom med lik sosial bakgrunn, finner vi forskjeller i

utdanning etter bosituasjon. Vi finner også at ungdom som bor i leiebolig, eller som har flyttet ofte, har mindre tro på at de skal få et godt liv i framtiden.

Konklusjon

Ungdommer i mindre gunstige bosituasjoner har vanligvis en noe dårligere livskvalitet og livssituasjon enn ungdom i mer gunstige bosituasjoner. De som bor i eide boliger, skårer bedre enn de i leide boliger; de i romslige boliger kommer bedre ut enn de i leide boliger; de som er bofaste har det bedre enn de som flytter hyppig.

Analysene våre gir imidlertid ikke grunnlag for å konkludere med en direkte årsakssammenheng mellom ungdommenes bosituasjon og deres generelle livssituasjon. Selv om flere aspekter ved ungdommenes levekår og livssituasjon varierer ut fra deres bosituasjon, viser analysene at slike sammenhenger ofte kan relateres til egenskaper ved ungdommenes familiebakgrunn. Dette betyr ikke at boforholdene er uvesentlige for unges livssituasjon, men at boforholdene også må sees i sammenheng med egenskaper ved foreldrene som både påvirker ungdommenes livssituasjon og deres bosituasjon. Svært forenklet kan vi si at foreldrene gir både husly og oppdragelse. Boforholdene kan med andre ord betraktes som en mellomliggende variabel, der stabile og gode boforhold trolig gir positive utslag på de unges livssituasjon og livssjanser. Dårlige boforhold har mest sannsynlig motsatt effekt – de kan medføre en ekstra bølge for allerede utsatte barne- og ungdomsfamilier.

1 Innledning

I både Stortingsmeldingen *Byggje – bu – leve* (Meld.St.17) og den nasjonale strategien *Bolig for velferd*, blir ungdoms boligsituasjon uthevet som et sentralt satsingsområde. Boligen og nærområdet danner en viktig ramme for barn og unges oppvekst. Ulikheter i boforhold kan for eksempel forsterke og opprettholde ulikheter som har med unges skolegang, helse, fritidsmønster, familierelasjoner og inklusjon i nærmiljøet å gjøre. Ny og oppdatert kunnskap om unge som ikke bor bra, er derfor viktig for å forebygge reproduksjon av sosial ulikhet.

Formålet med denne rapporten er å kartlegge ulike sider ved osloundommens bosituasjon og deres hverdag. Rapporten skal også bidra til økt kunnskap om hva som utgjør trygg og god kvalitet ved barn og unges oppvekstmiljø. De empiriske beskrivelsene tar utgangspunkt i et omfattende datamateriale fra undersøkelsen Ung i Oslo 2015 som ble gjennomført på ungdomsskoler og videregående skoler i Oslo. Vårt datamaterialet er avgrenset til videregående-elever. Det omfatter om lag 8000 ungdom i alderen 16 til 19 år.

Det primære målet med rapporten er å gi en oversikt over ulike sider ved osloundommens levekår og bosituasjon. Undersøkelsen gir oss mulighet til å benytte et bredt spekter av variabler. Vi kan blant annet knytte opplysninger om bosituasjon, bomiljø og bosted (f.eks. bydel og delbydel) til ungdommenes egenrapportering om trivsel i nærmiljø og på skole, skoleprestasjoner og deltagelse på ulike livsarenaer. Undersøkelsen inneholder også opplysninger om sosial bakgrunn.

Ideelt sett skulle vi ønske at vi kunne beskrevet endringer i denne rapporten, samt foreta en sammenligning av ungdommen i Oslo med resten av landet. Utviklingen over tid kan beskrives ved hjelp av tidligere Ung i Oslo-undersøkelser, men begrensningen her er at ikke alle spørsmålene som er med i undersøkelsen fra 2015 er benyttet tidligere. Dette gjelder blant annet boligspørsmålene. Sammenligningen med landet for øvrig kan i prinsippet gjøres ved at vi benytter opplysninger fra Ungdata. En begrensning med disse dataene er imidlertid at de ikke er like omfattende som osloundersøkelsen. Vi vil løse dette ved å drøfte likheter og forskjeller mellom undersøkelsene, samt peke på mulighetene og begrensningene som ligger i bruk av Ungdata for andre kommuner.

1.1 Osloungdom og ungdom ellers i landet

Andersen og Bakken (2015) har med utgangspunkt i Ung i Oslo og Ungdata sammenlignet oslounngdom med ungdom ellers i landet. De finner at på de områdene de tar for seg, skiller oslounngdommen seg generelt sett lite fra ungdom i resten av landet. På tre områder skiller imidlertid ungdom i Oslo seg fra landet ellers. For det første er omfanget av psykiske helseplager større i Oslo, sammenlignet med landet for øvrig. For det andre er det flere ungdommer i Oslo som bruker mer tid på lekser og som tar sikte på høyere utdanning enn blant ungdom ellers i landet. Det er imidlertid ingen forskjell med hensyn til skoletrivsel. For det tredje er bruken av rusmidler blant ungdom i Oslo noe forskjellig enn blant ungdom ellers. Ungdommen i Oslo drikker mindre alkohol, men de bruker mer hasj og marihuana. En forklaring på ulikhetene i alkoholbruk er at Oslo har en mer sammensatt befolkningsgruppe med langt flere ungdom med innvandrerbakgrunn enn landet som helhet. Barn av innvandrere drikker mindre alkohol enn unge med norske foreldre.

1.2 Notatets oppbygning

I neste del redegjør vi for datamaterialet fra Ung i Oslo 2015. Vi gir her en inngående beskrivelse av de spørsmålene, operasjonaliseringene og metodene som brukes i notatet. I kapittel 3 gir vi bred kartlegging av ungdoms bolig-situasjon, slik de framkommer fra datamaterialet og hvordan boligsituasjon er relatert til øvrige mål på ungdommenes sosiale bakgrunn. I de følgende kapitlene går vi inn på sammenhengen mellom ungdom med ulik bosituasjon og sentrale levekårsindikatorer. I det siste kapitlet oppsummerer vi funnene i notatet. Vi kommer også inn på nytten av den typen boligspørsmål vi har utviklet i samarbeid med Husbanken, og hvordan Ungdata-undersøkelsene blant ungdom gir mulighet for lignende undersøkelser i øvrige norske kommuner.

2 Ung i Oslo 2015 – om data og metode

Ung i Oslo-undersøkelsen ble gjennomført i januar–mars 2015. Mer enn 24000 ungdommer deltok i undersøkelsen. Alle offentlige skoler med ungdoms- og videregående trinn deltok. De fleste privatskolene takket også ja til å bli med. Totalt var det 58 ungdomsskoler og 30 videregående skoler som deltok. Den reelle svarprosenten på ungdomstrinnet var 86, mens den var 72 prosent på videregående skoler¹. Totalt sett vurderer vi svarprosentene som meget gode. Datamaterialet gir et representativt bilde av ungdoms situasjon i Oslo i dag.

I undersøkelsen ble det stilt mange spørsmål om ungdommenes boforhold som ble utformet i samarbeid med og på bestilling fra Husbanken. Samtidig ligger det en del spørsmål om bosituasjon og boforhold i undersøkelsen fra før, som også er relevant å ta med i denne rapporten og se i sammenheng med boligspørsmålene og med elevenes individkjennetegn og deres sosiale bakgrunn.

Datamaterialet som benyttes i denne rapporten er avgrenset til elever på videregående. Det vil si ungdom i alderen 16 til 19 år. Disse elevene fikk en del spørsmål om blant annet boligsituasjon og boområde, som ikke ble stilt til elever på ungdomstrinnet.

2.1 Variabeldefinisjoner

Ungdoms *bosituasjon* undersøkes ved hjelp av flere variabler fra Ung i Oslo. Det ble spurt om hvilken *type bolig* ungdommene bor i, om *disposisjonsform* (om foreldrene eier eller leier), om hvor mange *rom* og *personer* som det er i boligen og hvor mange ganger familien har *flyttet* de siste fem årene.

Når vi beregner *trangboddhet* gjøres dette ved å dele antall rom i boligen (gang og boder regnes ikke med) på antall personer som bor i boligen. Variabelen er så dikotomisert slik at den skiller mellom trangbodde boliger og de boligene som ikke er det. Boligen regnes som trangbodd dersom det er færre

¹ Dette er prosenter som er beregnet ut fra antall ungdom som ble tilbydd undersøkelsen. Basert på tilbakemeldinger fra 34 skoler anslo vi hvor mange ungdommer som ikke fikk mulighet til å delta.

boligrom enn det er personer i boligen. Der vi beregner gjennomsnittlig *antall rom* i boligen, omkoder vi svaret seks rom eller flere til verdien seks.

Når det gjelder *ungdommenes bakgrunnsegenskaper*, er følgende definisjoner lagt til grunn. Vi måler *geografiske plassering* i Oslo ved å spørre om hvilken bydel de bor i. Her bruker vi den samme bydelsinndelingen som Oslo kommune bruker. Når vi omtaler bydelene enten som vestlige, østlige eller sentrumsnære legger vi følgende inndeling til grunn: til vestlige bydeler regnes Nordre Aker, Vestre Aker, Ullern, Frogner og Nordstrand, til østlige bydeler regnes Alna, Bjerke, Grorud, Stovner, Østensjø og Søndre Nordstrand, mens de sentrumsnære bydelene utgjøres av St.Hanshaugen, Sagene, Grünerløkka og Gamle Oslo. *Innvandrerbakgrunn* er definert som å ha to foreldre født i utlandet. Denne gruppen kontrasteres mot de som har enten én eller to foreldre som er født i Norge. *Sosioøkonomiske ressurser* indikeres ved hjelp av et nytt mål som baserer seg på foreldrenes samlede nivå av økonomiske og kulturelle ressurser (se Bakken, Frøyland og Sletten 2016). Økonomiske ressurser måles her ved hjelp av fem indikatorer som ofte brukes i spørreundersøkelser, den såkalte Family affluent scale. Spørsmålene i batteriet går på om familien har en eller flere biler, om de hvor ofte de har vært på ferie og lignende. Kulturelle ressurser er målt med spørsmål om foreldrene har høyere utdanning eller ikke, og hvor mange bøker ungdommene anslår at det er i hjemmet. Verdiene på disse spørsmålene slås sammen til en indeks for sosioøkonomiske ressurser i hjemmet som varierer fra 0 til 3. Deretter deles ungdommene inn i fem like store kategorier, fra lavt til høyt ressursnivå.

Når vi ser på ungdommenes *helse og velvære* etter bosituasjon, undersøker vi flere variabler. Først ser vi på *velvære (well-being)*. Denne variabelen er et samlemål som omfatter spørsmål om hvor fornøyde ungdommene er med ulike sider av sitt liv; om de er fornøyd med foreldrene, vennene, skolen, utseendet sitt og det norske samfunnet. Målet har en god intern konsistens (cronbachs alpha=0,77) og varierer fra 1 (lavest velvære) til 5. Vi undersøker også en variabel der vi spurte om ungdommene var *fornøyd med lokalmiljøet* der de bor. Her skiller vi de som er svært eller litt fornøyd fra de som svarer «verken fornøyd eller misfornøyd», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd». *Subjektivt vurdert helse* er målt med spørsmålet «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider ved livet ditt?». De som svarer litt fornøyd eller svært

fornøyd, regnes inn i kategorien for de som er fornøyd med helsen. *Psykiske plager* er målt ved hjelp av et mål på depressive symptomer som er mye brukt i nasjonale og internasjonale undersøkelser. Blant annet er det brukt i NOVAs Ungdata-undersøkelser (Bakken 2014, Bakken 2015) og tidligere Ung i Oslo-undersøkelser (Øia 2012, Andersen & Bakken 2015). Målet baserer seg på seks indikatorer på psykiske plager som har vært brukt i Hopkins Symptom Checklist (Derogatis mfl. 1974) og Depressive Mood Inventory (Kandel & Davies 1982); om de sist uke har følt at alt er slit, hatt søvnproblemer, følt seg ulykkelig, følt håpløshet, følt seg stiv og anspent og om de har bekymret seg mye. De som kategoriseres som å ha psykiske plager (depressive symptom), er de som i gjennomsnitt oppgir å være mye eller ganske mye plaget på samtlige seks indikatorer.

I delen om *rusmiddelbruk og atferdsproblemer* har vi gått fram på følgende måte. Blant ungdom har vi først sett på alkohol- og cannabisbruk. *Alkoholbruk* måles med en variabel som skiller ut de som minst én gang har drukket så mye alkohol at de kjente seg tydelig beruset i løpet av det siste året. *Cannabisbruk* indikeres ved at ungdommene har svart at de minst én gang sist år har brukt «hasj/marihuana/cannabis».

Målet vårt på *atferdsproblemer* er inspirert av Pedersen og Wichstrøm (1995). Vi bruker et dikotomt mål som skiller mellom å ha eller ikke å ha atferdsproblemer. For å regnes inn i kategorien med atferdsproblemer må ungdommene enten ha deltatt i kriminalitet som «innbrudd», «ran» og/eller «slåsskamp med våpen», tre eller flere ganger sist år. I tillegg inkluderes også de som oppgir fem eller flere tilfeller av «tyveri fra bekjent», «tyveri fra butikk» og/eller «slåsskamp uten våpen», samt de som oppgir åtte eller flere tilfeller av «ulovlig tagging» og/eller «å snike seg ut en hel natt uten at foreldrene vet hvor en er».

Ungdoms *fritidsvaner og sosiale relasjoner* er kartlagt med hjelp av tre variabler. Når vi ser på om ungdommene er *mye hjemme*, er dette definert som å ha vært hjemme to eller flere hele kvelder i løpet av den siste uken. *Mediebruk* er undersøkt ved hjelp av spørsmålet «Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis på aktiviteter foran en skjerm i løpet av en dag (TV, data, nettbrett, mobil)?». De som defineres å ha mye skjermtid, er de som svarer tre timer eller mer. Vi undersøker ungdommenes sosiale relasjoner med et spørsmål om de har

en *fortrolig venn*. Ungdommene ble spurt om de har «minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?». De som svarte «Ja, helt sikkert» eller «Ja, det tror jeg», regnes til gruppen som har en fortrolig venn.

I det siste delkapitlet om *utdanning og framtid*, inkluderer vi fire avhengige variabler. For det første ser vi på *skoleprestasjoner*. Her ser vi på selvrappporterte karakterer i fagene norsk, engelsk og matematikk fra sist karakteroppgjør. Vi slår disse sammen til gjennomsnittskarakterer som varierer fra 1 til 6. For det andre ser vi på ungdommenes *utdanningsplaner*. Dette måles med spørsmål om ungdommene tror de vil komme til å ta høyere utdanning. *Syn på framtiden* måles med spørsmålet «Hvordan tror du at framtiden din vil bli? – tror du at du ... Vil komme til å få et godt og lykkelig liv?». Her skiller vi mellom de som svarer ja på den ene siden og de som ikke vet eller sier nei på den andre. For det fjerde spurte vi om de tror de vil komme til å eie egen bolig. Her skiller vi også mellom de som sier ja og de som sier nei eller vet ikke.

2.2 Om analysene

Mange av fordelingene illustreres av figurer som viser andeler i for eksempel ulike bydeler eller ulike kategorier, for eksempel trangbodde versus ikke trangbodde boliger. Når figurene viser en stiplet linje, indikerer denne gjennomsnittet for de som har gyldige verdier på de variablene som er inkludert i figuren. I andre figurer har vi brukt enkel og multippel logistisk regresjon. Resultatene fra disse analysene presenteres som predikerte sannsynligheter som er beregnet ved hjelp funksjonen «margins» i analyseprogrammet Stata 14. I en del av analysene bruker vi enkel og multippel lineær regresjon (OLS). Også her viser vi predikerte verdier ved hjelp av Statas margins-kommando.

Mange av figurene viser konfidensintervaller rundt estimatene. Disse sier noe om usikkerheten i målingen. Dess større klamme rundt estimatet, dess større usikkerhet. En ting som virker inn på usikkerheten til estimatene er antallet observasjoner i en gitt kategori. Derfor ser vi for eksempel større usikkerhet for estimatene til de som flytter svært hyppig enn blant de som ikke har flyttet, fordi det er langt færre som flytter hyppig enn hva det er som ikke har flyttet. Likeledes er det mer usikkerhet for estimatene til de som leier enn for de som eier. Det er langt flere som eier enn som leier.

I teksten bemerkes det av og til at sammenhengene er systematiske eller signifikante. Dette innebærer at vi er nokså sikre på at det er snakk om en sammenheng som eksisterer i populasjonen, og som vi også vil se med et annet utvalg. Når forskjellene beskrives som systematiske eller signifikante, betyr det at de har en signifikanssannsynlighet som er lavere enn 5-prosent. Dette er et standard signifikansnivå i samfunnsvitenskapen. Dersom signifikansnivået er på 5 prosent, innebærer det at man i fem av hundre tilfeller vil forkaste en korrekt nullhypotese om at det er ingen sammenheng. Enkelte steder bruker vi et høyere signifikansnivå som refereres til som 0,10-nivået. Dette innebærer at vi er noe mer usikre på om vi vil gjenfinne en sammenheng i populasjonen. Sannsynligheten for å forkaste en korrekt nullhypotese er i disse tilfellene én av ti (10 prosent).

3 Ungdoms bosituasjon – sosiale og geografiske forskjeller

I dette kapitlet undersøker vi bosituasjonen til ungdom i Oslo. Her fokuserer vi på spørsmålene om boligtype, disposisjonsform, antall personer i boligen, antall rom i boligen og antall flyttinger de siste fem årene. Vi undersøker også hvordan ungdommenes fordeling på disse variablene henger sammen med sosiale og geografiske forhold. Dette betyr at vi undersøker hvordan ungdommens bosituasjon varierer på tvers av sosiale og geografiske forhold, slik som hvilken bydel de bor i, om de har innvandrerbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske ressurser.

3.1 Sosiale og geografiske forskjeller i Oslo

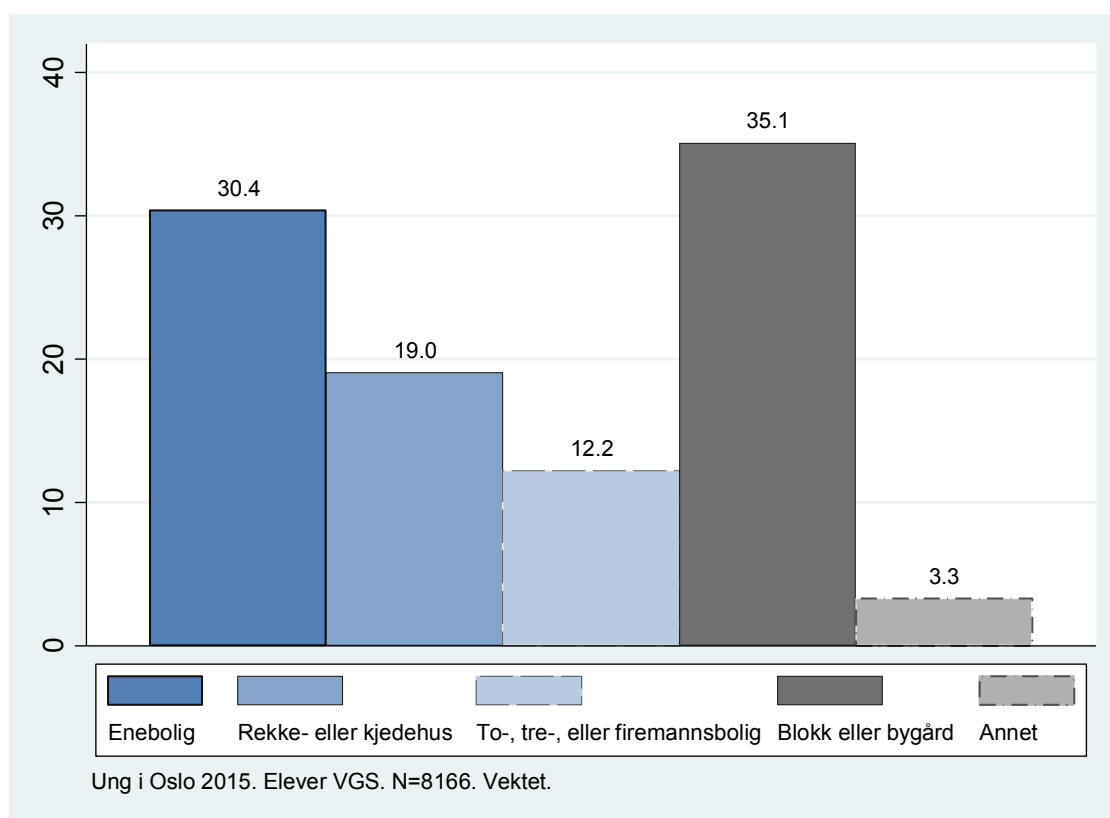
Ungdom i Oslo vokser opp med en boligvirkelighet som på mange måter skiller seg fra ungdom i resten av landet. Boligmassen i Oslo består for eksempel i mye større grad av blokker enn landet for øvrig (se tabeller og figurer i eget vedlegg). I Oslo utgjør denne boligtypen omkring tre fjerdedeler av boligmassen, mens på landsbasis utgjør denne boligtypen én fjerdedel av boligmassen. Til sammenligning utgjør enebolig omkring halvparten av boligmassen på landsbasis, men de bare står for omkring én tiendedel av boligtilbudet i Oslo. Videre vil gjennomsnittsboligen i Oslo være mindre enn landet for øvrig (se tabell 3v). Det er også en større innslag av utleieboliger i Oslo enn landet ellers (se tabell 2v). I underkant av hver tredje bolig i Oslo er en utleiebolig (30 prosent), mens i underkant av hver fjerde bolig er dette på landsbasis (23 prosent).

Samtidig som boligmassen i Oslo er veldig forskjellig fra boligmassen mange andre steder i landet, er det også viktig å understreke at det er store variasjoner i denne boligmassen innad i byen. Noen bydeler har større tetthet av eneboliger enn andre, mens enkelte bydeler preges av blokker og bygårder. Lignende variasjoner finner vi også langs dimensjoner som eierform og boligstørrelse. For en nærmere beskrivelse av denne variasjonen, se figurene 1–3v i vedlegg. I de neste avsnittene gir vi en nærmere beskrivelse av hvordan ungdommene i Ung i Oslo fordeler seg i ulike boforhold.

3.2 Boligtype

I Figur 1 ser vi hvordan osloundommene fordeler seg på ulike boligtyper. Den vanligste boligtypen er leilighet i blokk eller bygård. 35 prosent av ungdommene bor slik. Det nest vanligste er å bo i enebolig, noe som gjelder 30 prosent av ungdommene. 19 prosent bor i rekke- eller kjedehus, mens 12 prosent bor i flermannsbolig.

Figur 1. Andel som bor i ulike boligtyper. Prosent.

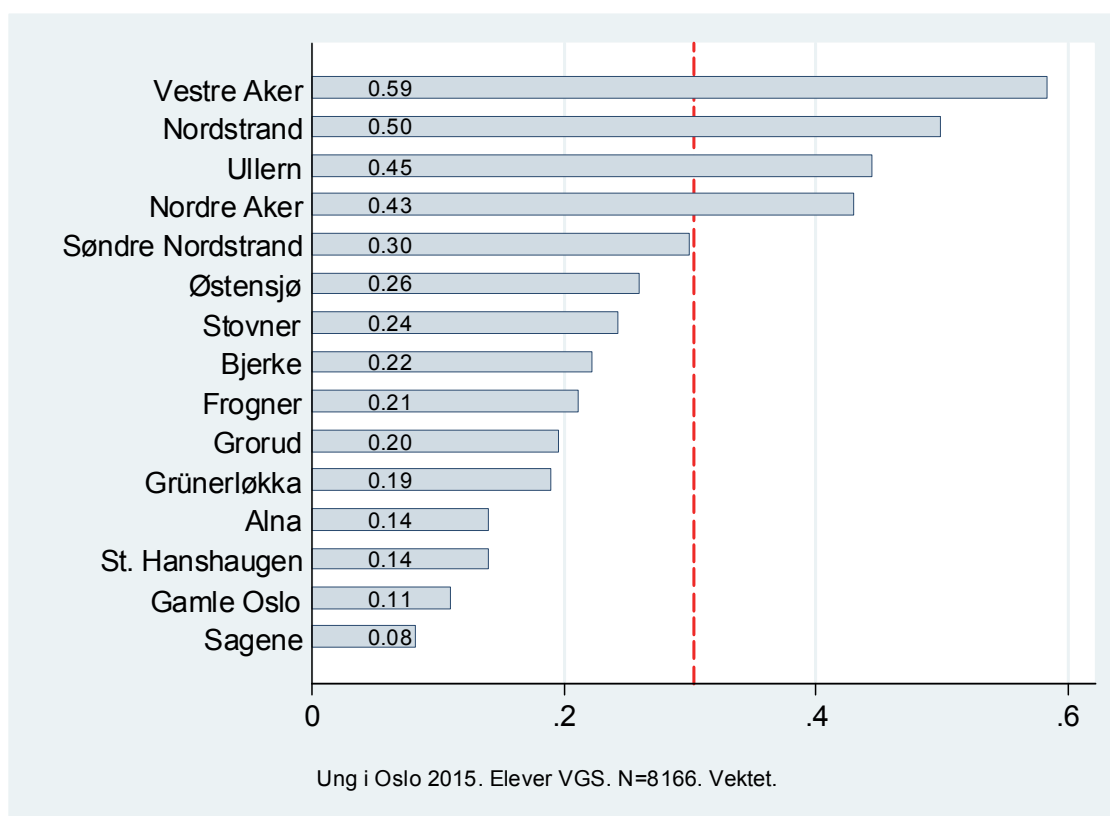

Når man ser på tall fra tidligere undersøkelser for Oslo by (jf. boligstatistikk fra Statistisk sentralbyrå) ser man at ungdom oftere bor i enebolig, rekkehus og flermannsbolig enn det barn i hele aldersgruppen 0–19 år gjør. Samtidig bor færre av de i vår undersøkelse i blokk- eller bygårdsleilighet, sammenlignet med alle barn under 20. Dette skyldes nok delvis at foreldrene til ungdommene på videregående er eldre enn foreldrene til alle i gruppen 0–19 år. Sammenlignet med disse, har foreldrene i vår undersøkelse trolig en bedre økonomisk situasjon og lengre fartstid på boligmarkedet, noe som gjør at flere av dem kan bo i eneboliger, rekkehus og flermannsboliger, heller enn blokk- og bygårdsleiligheter. Det er også vanlig for barneforeldre å flytte ut av bykjernen

og søke seg til større boliger dess eldre ungene blir (Magnusson Turner og Sandlie 2016), dette innebærer for mange en overgang fra blokk- og bygårdsleiligheter, til eneboliger, rekkehus og flermannsboliger.

Boligstrukturen i Oslos bydeler varierer i stor grad. Mens noen bydeler er mer ensartet når det gjelder boligtype, har andre bydeler en mer heterogen sammensetning. I sentrumsbydelene er det for eksempel en klar overvekt av blokk- og bygårdsleiligheter, mens bydeler som Nordstrand og Østensjø har en mer variert sammensetning av antall blokkleiligheter, eneboliger, rekkehus og flermannsboliger. Denne variasjonen finner vi igjen i hvordan ungdommene bor i de ulike delene av byen.

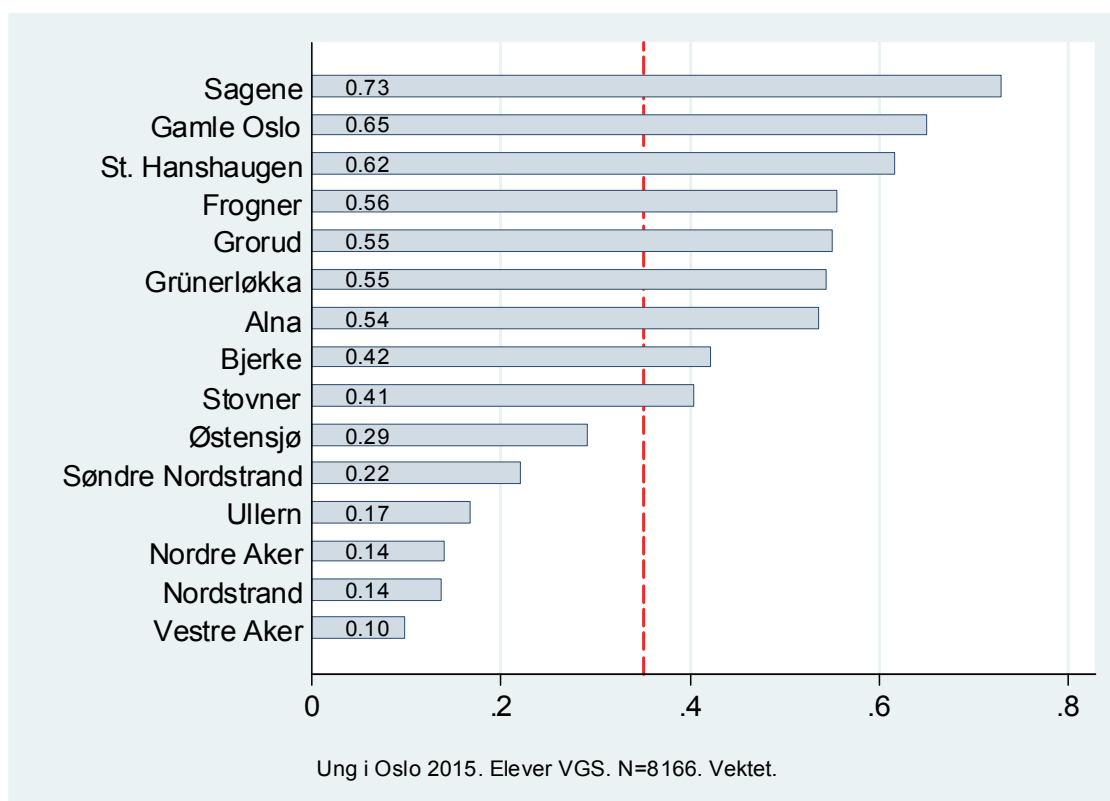
Figur 2. Andel som bor i enebolig etter bydel.

For å illustrere denne ulikheten viser vi andelen ungdommer i de ulike bydelene som bor i enebolig og blokk-/bygårdsleilighet. Figur 2 viser andel ungdommer som bor i enebolig etter bydel. Det er i de vestlige bydelene vi finner de høyeste andelen. I de fire bydelene der andelen av eneboliger er høyest, ligger nivået mellom 40 til 60 prosent. De laveste andelen finner vi i sentrumsbydelene og i enkelte av de østlige bydelene.

Når vi summerer opp andelen som bor i blokk eller bygård, i Figur 3, ser vi et motsatt mønster. De aller færreste i de vestlige bydelene bor i blokk. Andelene i Ullern, Nordre Aker, Nordstrand og Vestre Aker er under 20 prosent. De høyeste andelene av ungdom som bor i blokk-/bygårdsleilighet finner vi i sentrumsbydelene og i de østlige bydelene. I mange av disse bor over halvparten av ungdommene i slike boliger.

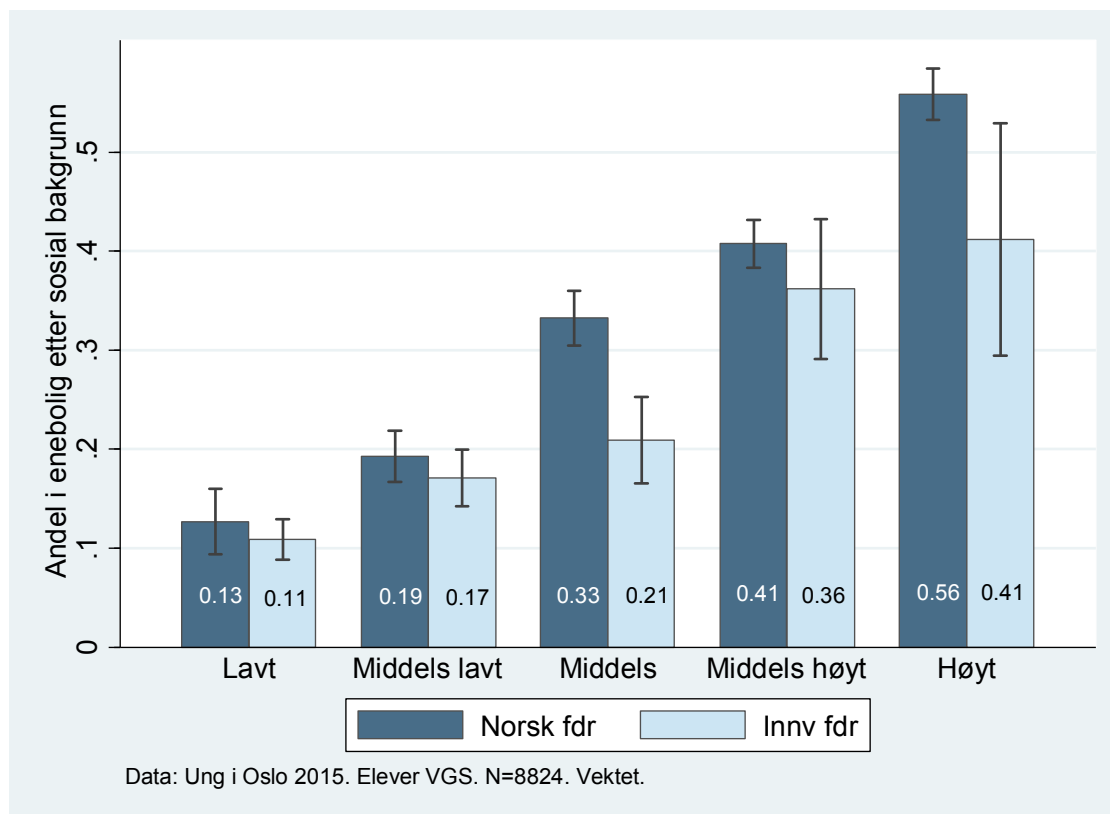
Figur 3. Andel som bor i blokk/bygård etter bydel.

I Figur 4 ser vi at det er en klar sammenheng mellom hvilken familiebakgrunn ungdommene har og hvilken boligtype de bor i. Alt i alt er det mindre vanlig for innvandrerungdom å bo i enebolig enn hva som er tilfellet for de uten innvandringsbakgrunn. Når man sammenligner de med likt sosioøkonomisk ressursnivå i hjemmet, er det imidlertid få systematiske forskjeller. Figuren viser videre et klart mønster etter foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå. Å bo i enebolig er ikke overraskende minst vanlig for ungdom med foreldre med det laveste sosioøkonomiske ressursnivået, mens det blir vanlige å bo i enebolig jo mer ressurser foreldrene har. Dette gjelder både blant de med og uten innvandringsbakgrunn. Figuren viser også at det er større usikkerhet omkring estimatene blant innvandrerungdom fra familier med mye ressurser. Fordi det

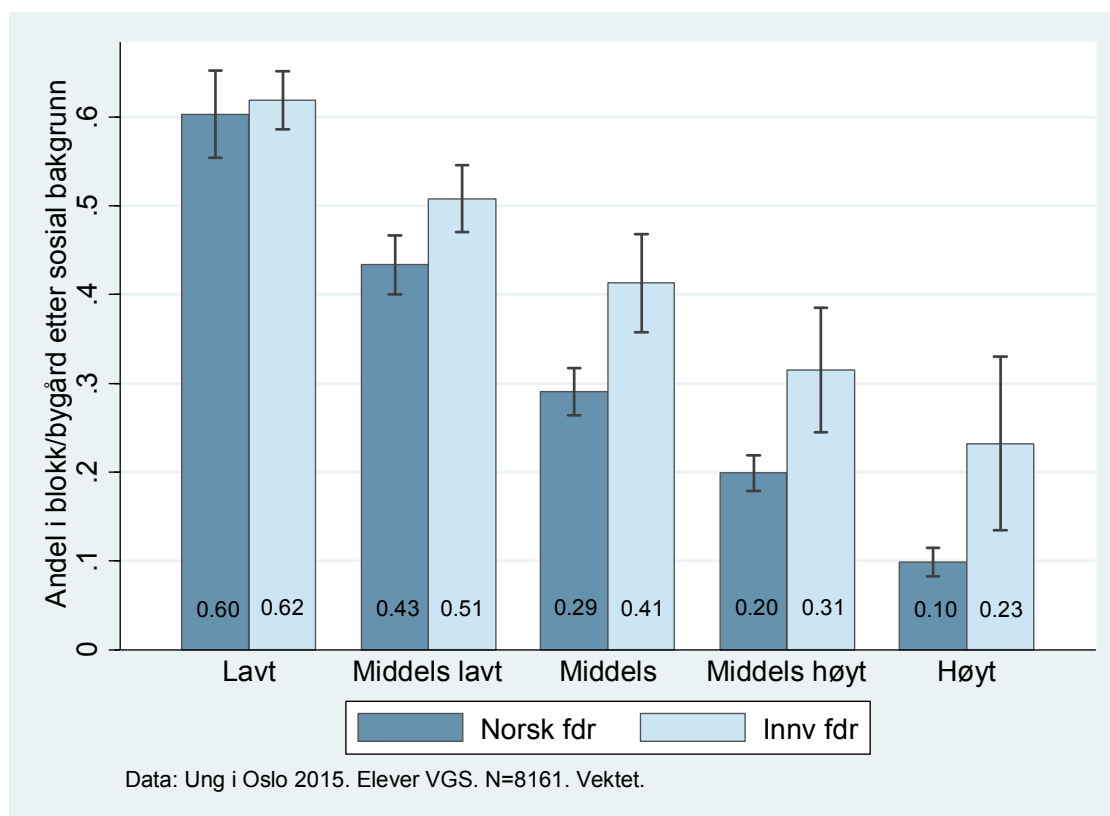
er få som tilhører disse kategoriene, er usikkerheten større – noe som vises av de store konfidensintervallene.

Figur 4. Boligtype etter foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå og innvandrerbakgrunn

Når det gjelder andelene som bor i blokk- eller bygårdsleilighet er mønsteret motsatt etter familiebakgrunn. Dette ser vi av Figur 5. Ungdom med innvandrerbakgrunn bor oftere i leilighet enn hva som er tilfellet blant ungdom med norskfødte foreldre. Dette er uavhengig av foreldrenes ressurser. Unntaket er de med aller minst ressurser. Blant disse er det ikke forskjeller etter innvandrerbakgrunn. Videre ser vi at jo høyere det sosioøkonomiske ressursnivået til foreldrene er, dess lavere andel er det som bor i blokk eller bygård. Kun én av ti ungdommer med norskfødte foreldre som har det høyeste ressursnivået, bor i leilighet. Blant ungdom med foreldre med innvandringsbakgrunn og lik tilgang på sosioøkonomiske ressurser, bor nærmere én av fire i blokk- eller bygårdsleilighet. Dette kan sees i sammenheng med ulike bosettingsmønstre blant norskfødte foreldre og foreldre med innvandrerbakgrunn (Magnusson Turner og Wessel 2013). Innvandrere bosetter seg i større grad i de delene av byen der boligmassen primært består av blokk- og bygårdsleiligheter.

Figur 5. Andel som bor i blokk eller bygård etter innvandrerbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå.

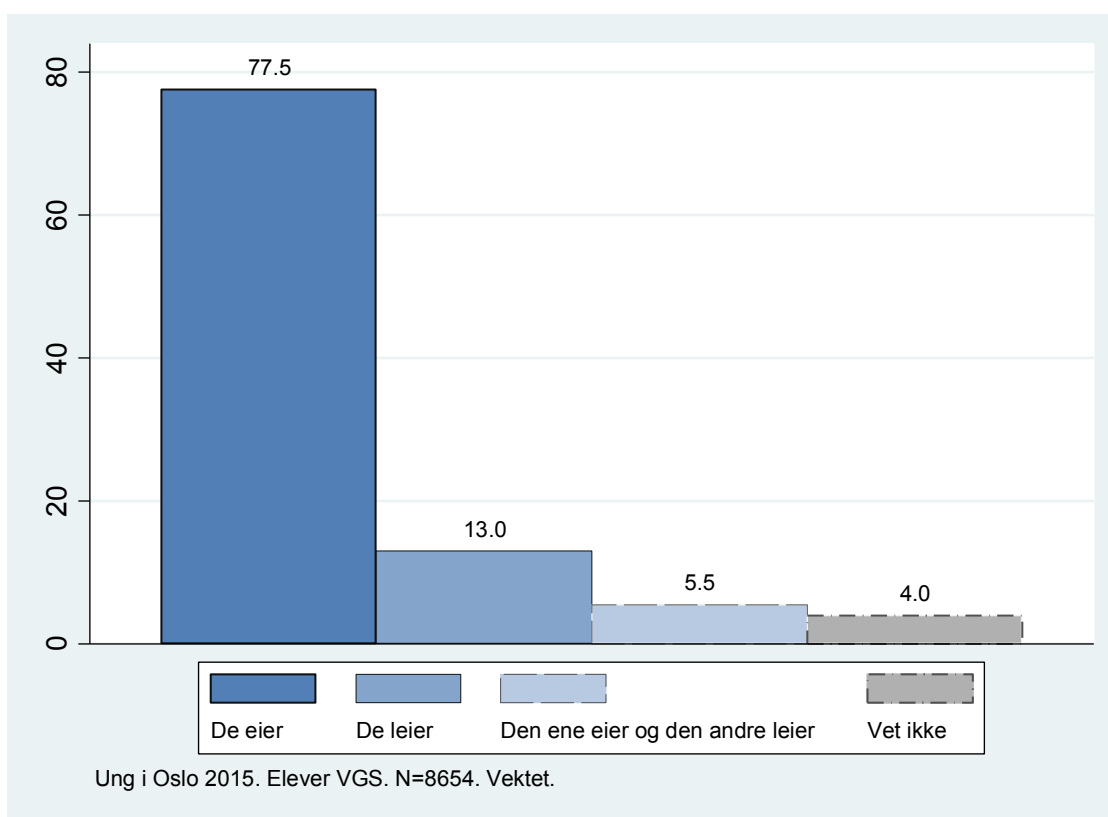

3.3 Disposisjonsform

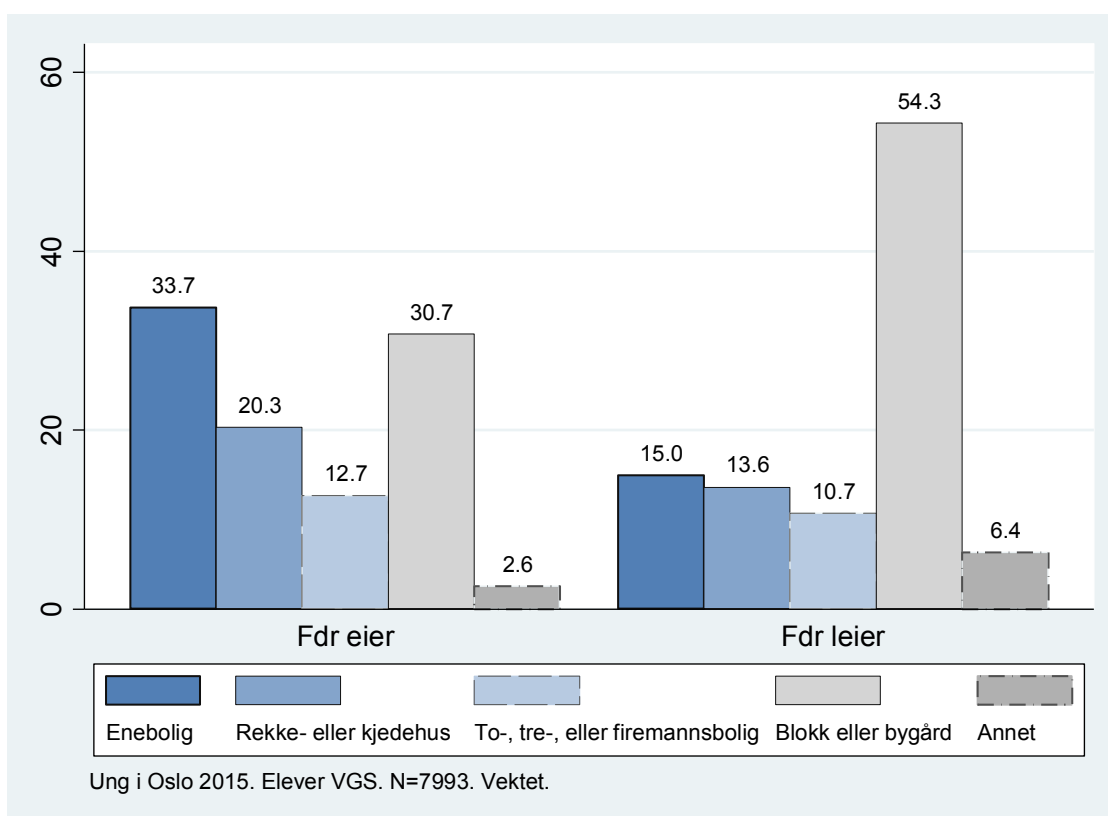
De fleste ungdommene (77,5 %) rapporterer at foreldrene eier boligen de bor i. Dette går tydelig fram av Figur 6. Dersom vi legger til de ungdommene der foreldrene ikke bor sammen og én av dem eier egen bolig (5,5 %), så oppgir 83 prosent av ungdommene at foreldrene er boligeiere. 13 prosent bor i en bolig som foreldrene leier, mens fire prosent sier de ikke vet om foreldrene eier eller leier. Eierandelen blant ungdommene i Ung i Oslo er med andre ord omtrent på landsgjennomsnittet, men noe lavere enn hva som er vanlig blant etablerte husholdninger (Sandlie 2013).

Disposisjonsformen varierer i stor grad etter boligtype. Av Figur 7 ser vi at andelen som bor i enebolig utgjør den største gruppen i eierkategorien. Når foreldrene leier er det klart vanligst å bo i blokk- eller bygårdsleilighet. Dette henger sammen med utleietilbudet. Det er flere blokk- og bygårdsleiligheter til leie enn for eksempel eneboliger (Sandlie 2013). I tillegg vil boligeiere ofte ha en bedre økonomisk situasjon enn leietakere (se Figur 10).

Figur 6. Disposisjonsform: om foreldrene eier eller leier boligen ungdommene bor i.

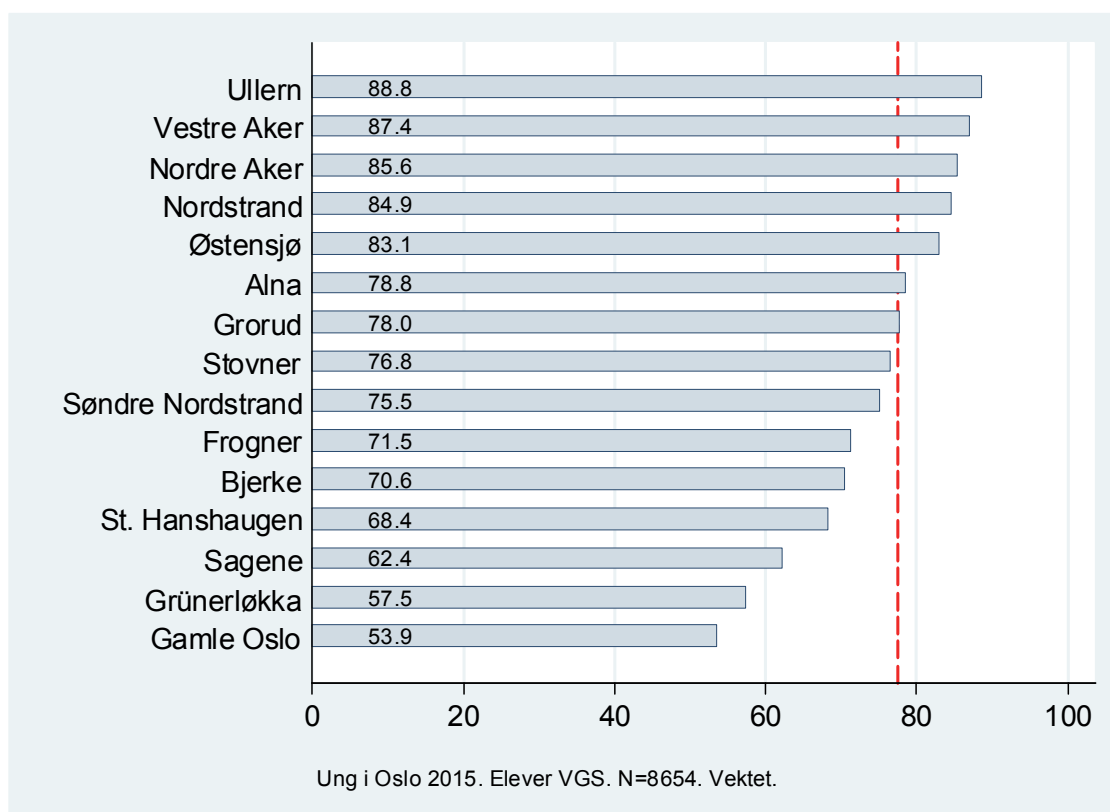

Figur 7. Boligtype etter disposisjonsform: om foreldrene eier eller leier boligen ungdommene bor i.

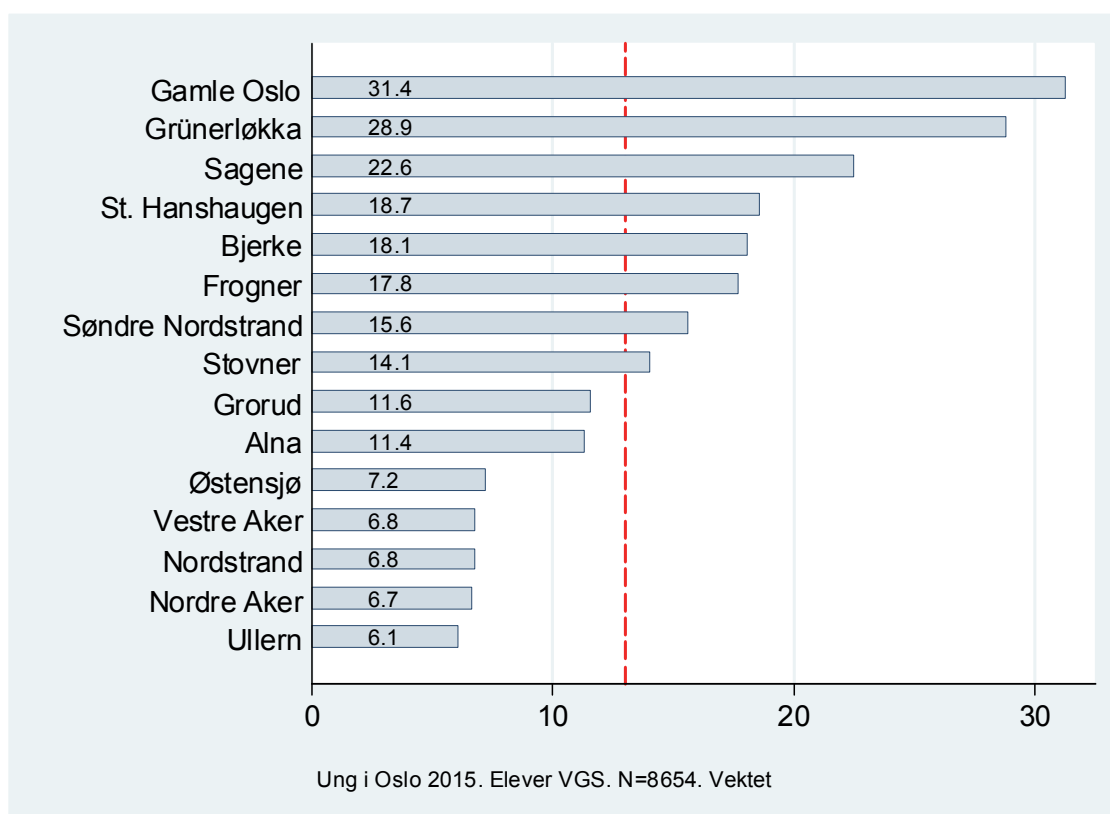

Det er store variasjoner i disposisjonsform etter bydel. Tilbudet av eie- og utleieboliger er med andre ord ikke likt fordelt i byen. Figur 8 og Figur 9 viser at det er i de vestlige bydelene det er vanligst å eie og minst vanlig å leie. Når vi her inkluderer både figurer for eie og leie, og disse ikke summerer seg til 100 prosent for hver bydel, skyldes det at en del av ungdommene har valgt svaralternativene «den ene eier, den andre leier» eller «vet ikke». Færre enn én av ti har foreldre som leier i bydelene Ullern, Vestre Aker, Nordre Aker, Nordstrand og Østensjø. De høyeste andelen foreldre som leier finner vi i de sentrumsnære bydelene som Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene. I disse bydelene bor mer enn hver femte ungdom i leiebolig. Andelen leietakere i de østlige bydelene er høyere enn i de vestlige. Andelen i øst ligger mer rundt gjennomsnittet for byen som helhet, enn hva som gjelder andelen i de sentrumsnære bydelene. Unntaket her er imidlertid Frogner, som har et relativt stort innslag av leieboere.

Figur 8. Andel av ungdommer med foreldre som eier bolig etter bydel.

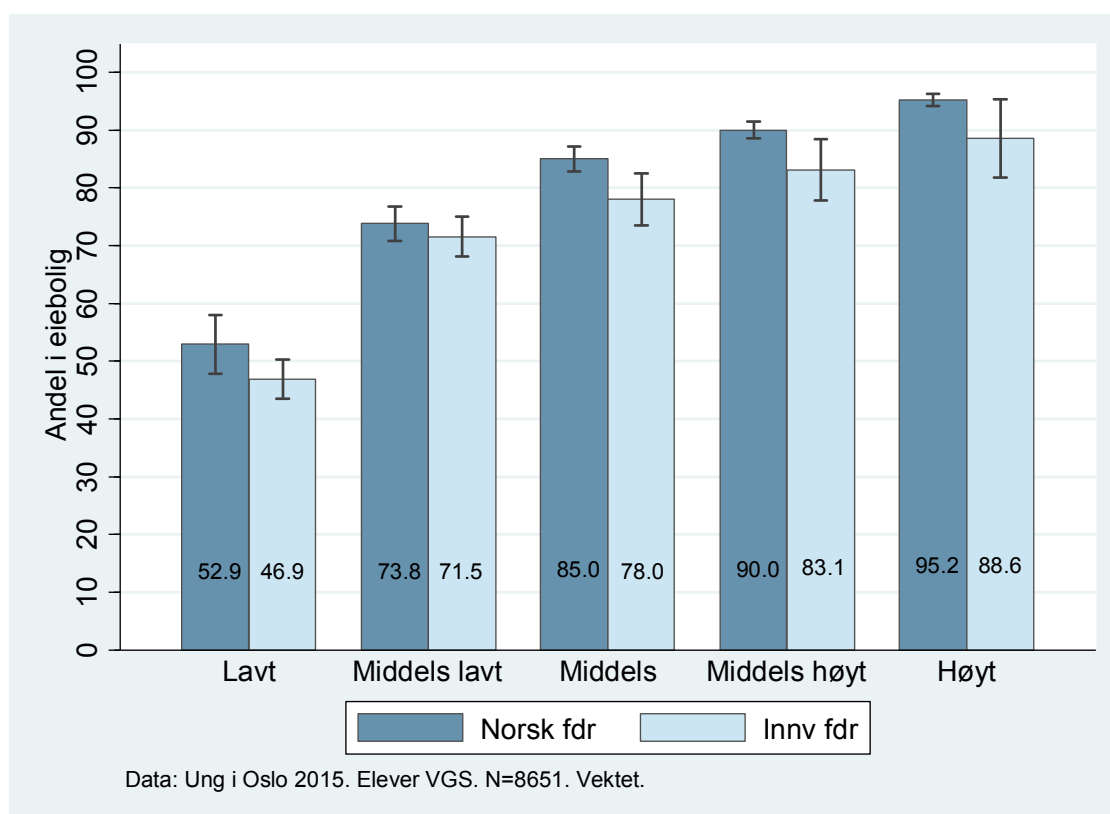

Figur 9. Andel av ungdommer med foreldre som leier bolig etter bydel.

Forskjellene i disposisjonsform mellom bydelene henger også klart sammen med fordelingen av foreldre med ulikt nivå av sosioøkonomiske ressurser i bydelene. Det er en klar overvekt av foreldre med mye ressurser i de vestlige bydelene, mens man finner flere foreldre med mindre ressurser i sentrumsbydelene og i de østlige bydelene. Figur 10 viser at det er en klar sammenheng mellom foreldrenes ressursnivå og om de eier bolig. Dette gjelder både blant foreldrene til ungdommene som har og ikke har innvandringsbakgrunn, men blant foreldrene til ungdommene med innvandrerbakgrunn er det noe mindre vanlig å eie bolig – uavhengig av sosioøkonomisk status.

Figur 10. Andel ungdom med foreldre som eier bolig etter innvandrerbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske status.

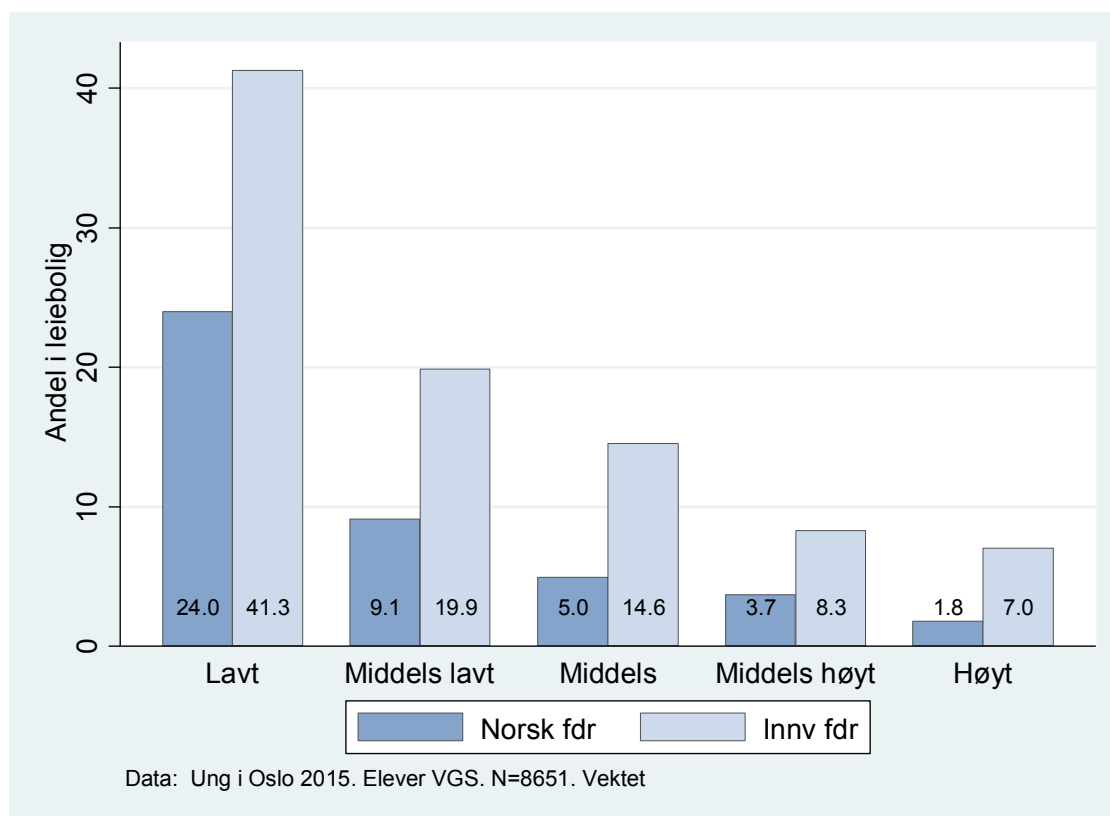

Figur 11 viser at det er blant foreldrene med minst sosioøkonomiske ressurser at det er vanligst å leie. I alle kategoriene for foreldrenes ressursnivå, er det vanligere for ungdom med innvandrerbakgrunn å ha foreldre som leier bolig. Analysen tilsier at det er størst forskjeller etter innvandrerbakgrunn blant de med høyest ressursnivå, men her er også usikkerheten noe større på grunn av færre observasjoner blant innvandrerungdom med ressursrike foreldre. Likevel viser regresjonsanalyser at forskjellene etter innvandrerbakgrunn er systematiske på alle ressursnivåer.

Det er vanskelig å konkludere hvorfor innvandrefamilier oftere leier bolig ut fra våre analyser, men innvandrerne kan være i en tidlig fase i sine boligkarrierer og slik sett har de ikke rukket å etablere seg som boligeiere. En annen mulig tolkning er at de kan ha større utfordringer med å få lån. Dette kan skyldes lavere inntekt og mindre oppsparte midler, men det kan også skyldes at de har mindre kunnskap om det norske boligmarkedet og hvordan kjøp og salg av bolig foregår. Av slike grunner kan det være vanskelig å etablere

seg med eiebolig. I tillegg kan vi ikke utelukke forskjeller i preferanser med hensyn til om man vil eie eller leie.

Figur 11. Andel ungdom med foreldre som leier bolig etter innvandrerbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske status.

3.4 Antall personer og rom i boligen – trangboddhet

I undersøkelsen spurte vi ungdommene om hvor mange personer som bor i boligen, og om antall rom i boligen. Sammen gir disse to variablene en indikasjon på hvor mye plass ungdommene «har til disposisjon» i hjemmet. Trangboddhet er en levekårsindikator som kan si noe om de materielle forutsetningene for gode levekår. Det å bo trangt kan for eksempel gjøre at man trives dårlig i egen bolig, og for barn kan det å bo trangt gjøre det vanskelig å ta med venner hjem og å få plass og ro til skolearbeid.

Tabell 1 viser at det er vanligst å være fire personer i boligen. Dette gjelder en tredjedel av ungdommene på videregående skole. Om lag 25 prosent bor sammen med to andre i boligen, mens om lag 20 prosent bor sammen med fire andre. Litt mer enn ti prosent bor med fem andre eller flere.

Tabell 1. Antall personer i boligen. Ung i Oslo 2015. Elever VGS. N=8055. Vektet.

Hvor mange personer bor i den leiligheten eller huset du bor i? (Tell også med deg selv)	Prosent
1	1,1
2	9,3
3	24,7
4	33,7
5	19,6
6 eller flere	11,6
Total	100
N	8.271

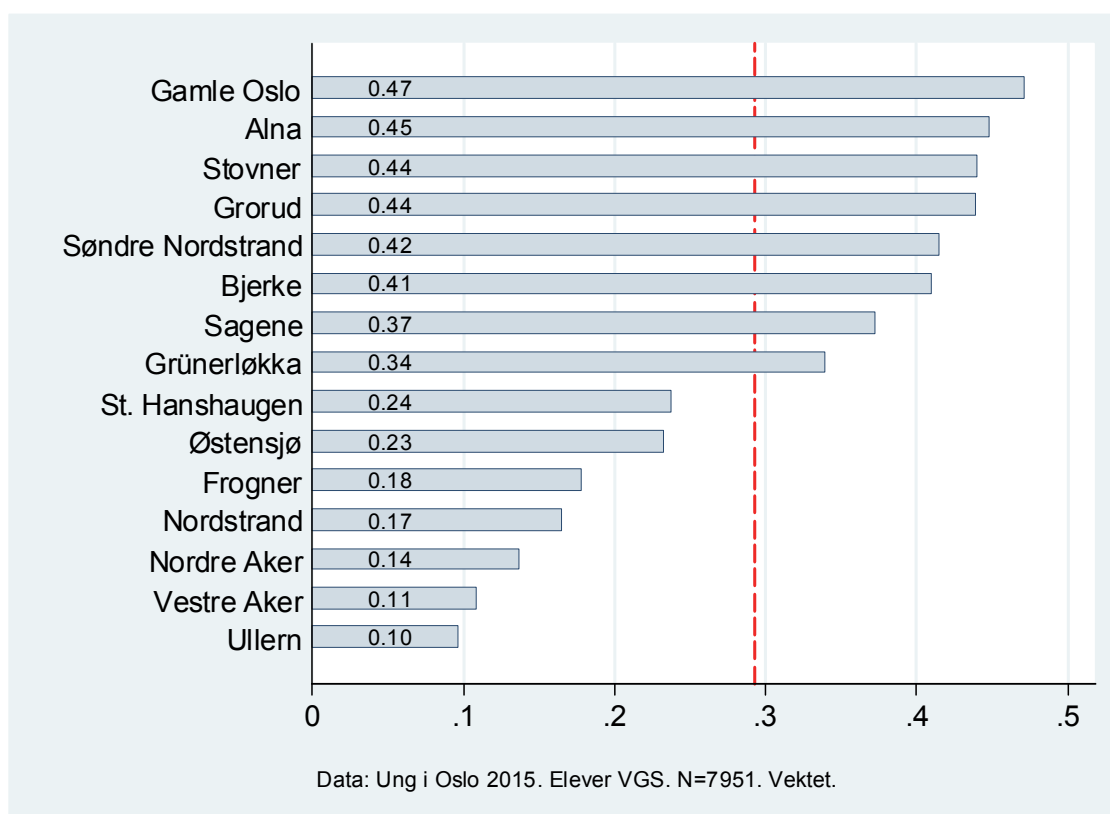
Nær tre av ti bor i boliger som har seks eller flere rom. Dette kan vi se av Tabell 2. Om lag 24 prosent bor i boliger med fire rom, mens 22 prosent bor i boliger med tre rom. Under ti prosent har to rom eller mindre i boligen.

Tabell 2. Antall rom i boligen. Ung i Oslo 2015. Elever VGS. N=8162. Vektet.

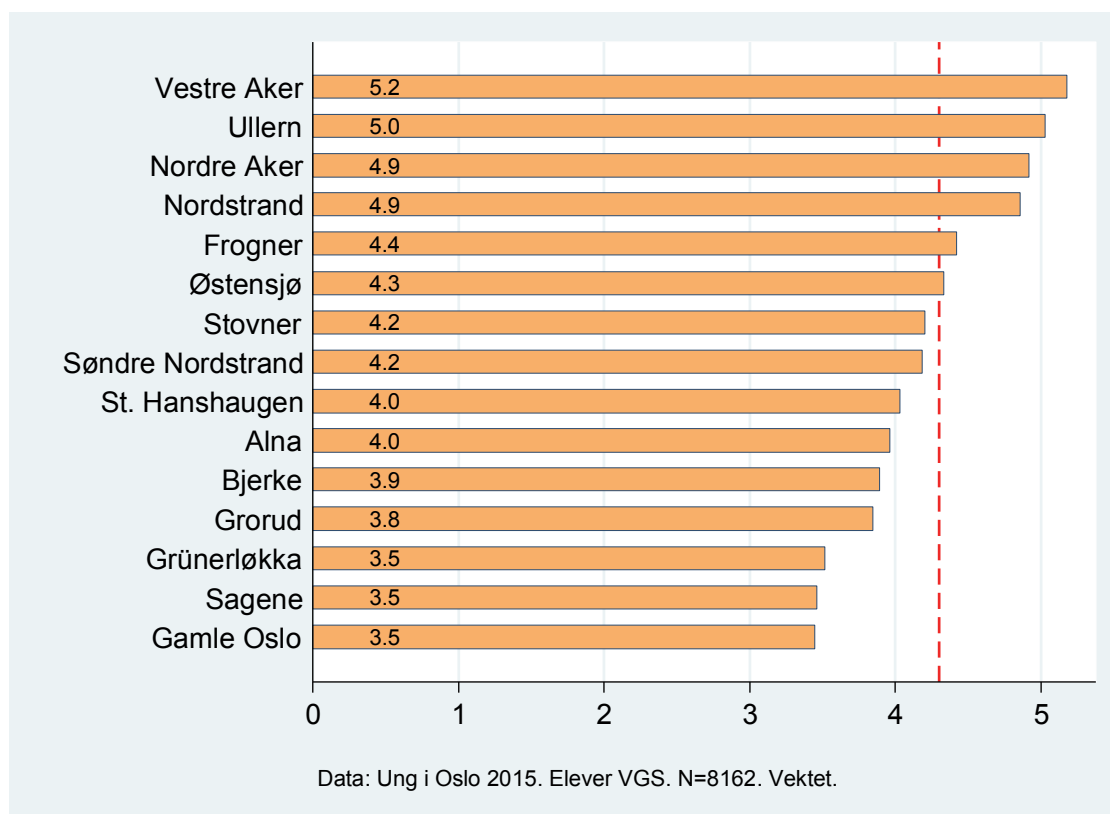
Hvor mange rom har leiligheten eller huset du bor i? (Du skal ikke telle med kjøkken, gang, bad og boder)	Prosent
1 rom	1,6
2 rom	7,6
3 rom	22,3
4 rom	24,2
5 rom	15,3
6 eller flere rom	28,9
Total	100
N	8.381

I Figur 12 undersøker vi andel ungdom i trangbodde boliger etter bydel. Den røde stiplede linjen viser oss at gjennomsnittlig andel i trangbodde boliger i hele Oslo er ca. 29 prosent. Andelene varierer i stor grad mellom bydelene. I sentrumsbydelene og i de østlige bydeler finner vi flest ungdommer som bor trangbodd. Her bor mellom annenhver og hver tredje i trangbodde boliger. I de vestlige bydelene, samt i bydelene St.Hanshaugen og Østensjø, er andelene i trangbodde boliger under snittet for byen som helhet.

Figur 12. Andel trangbodde husholdninger etter bydel. (<1 rom pr person)

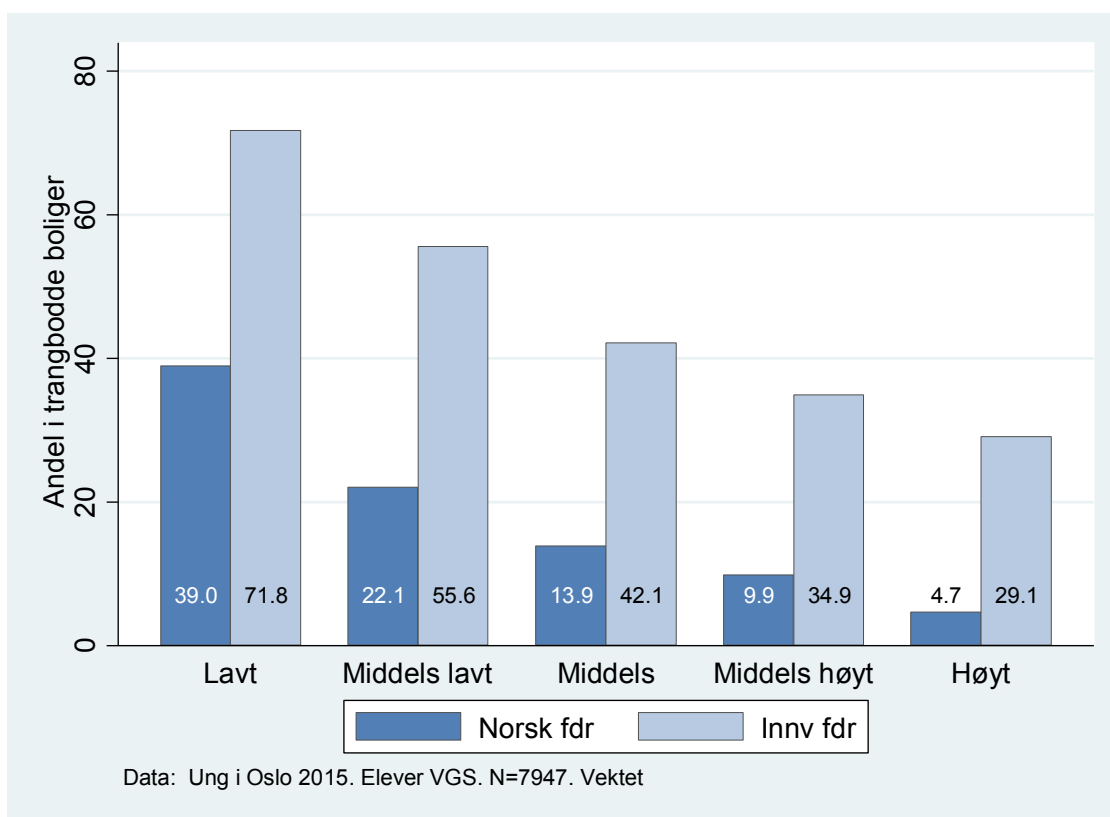
Figur 13. Gjennomsnittlig antall rom i boligen etter bydel.

Man kan også få en idé om boligmassen og hvordan boligene i de ulike delene av byen er utformet med å beregne antall boligrom per bolig. I Figur 13 ser vi at gjennomsnittlig størrelse for boligene osloundom bor i, er ca. fire rom. Figuren tilsier at de største boligene er i de vestlige områdene, mens de minste boligene er i sentrumsbydelene. En del av gjennomsnittene for de østlige bydelene er også under snittet for byen som helhet.

I Figur 14 undersøker vi andelen som bor i trangbodde boliger ut fra foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå og innvandrerbakgrunn. I alle sosioøkonomiske kategorier er det flere ungdommer med innvandrerbakgrunn som bor i trangbodde boliger. Uavhengig av innvandrerbakgrunn ser vi at dess mer sosioøkonomiske ressurser blant foreldrene, dess færre bor i trangbodde boliger.

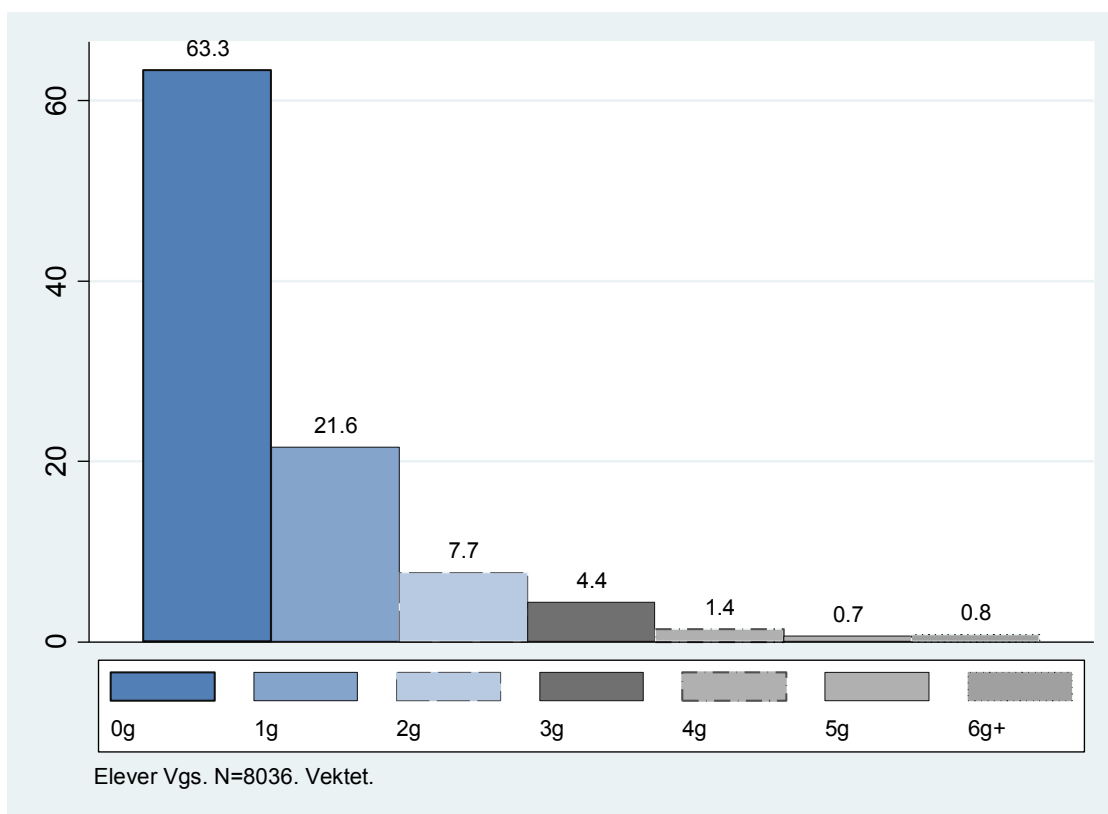
Figur 14. Andel i trangbodde boliger etter innvandrerbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske status.

3.5 Flyttinger

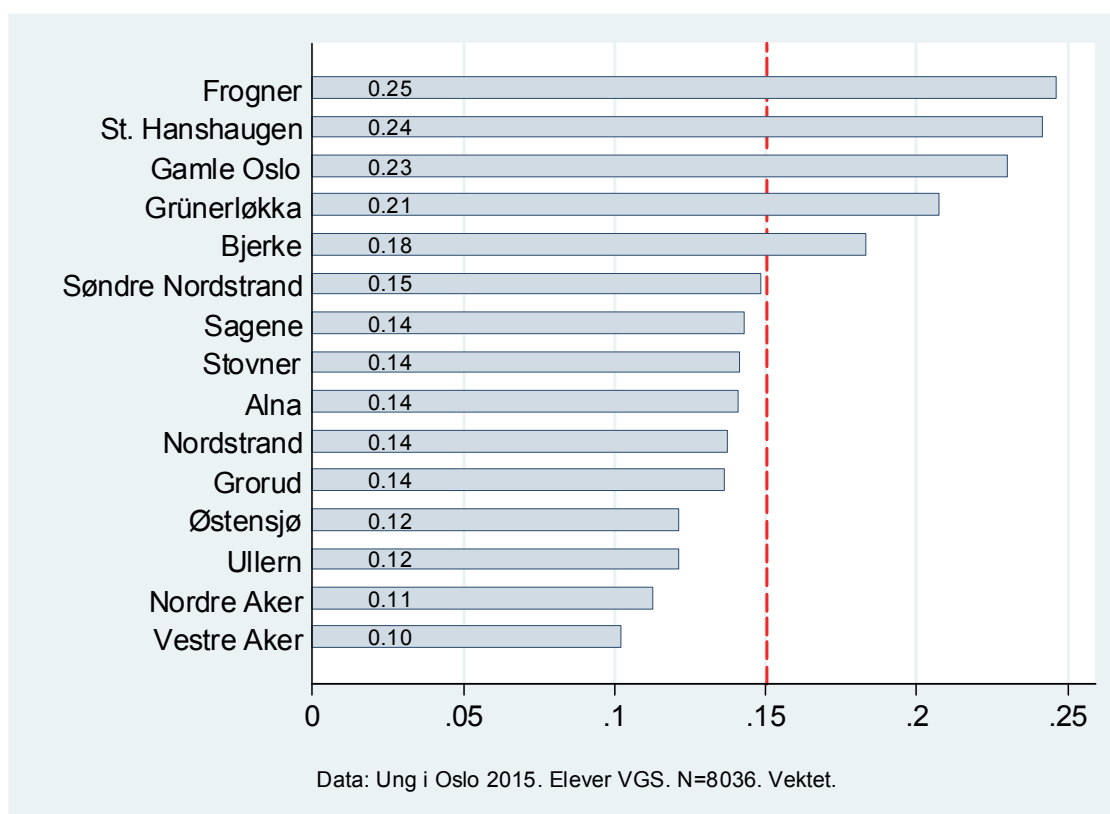
I undersøkelsen spurte vi også om hvor mange ganger ungdommene hadde flyttet de siste fem årene. Figur 15 viser at flertallet ikke har flyttet de siste fem årene. Nær 40 prosent har flyttet én gang eller flere. 21,6 prosent har flyttet én gang, 7,7 prosent har flytte to ganger, mens 7,3 prosent har flyttet tre ganger eller mer.

Figur 15. Antall ganger familien har flyttet de siste fem år.

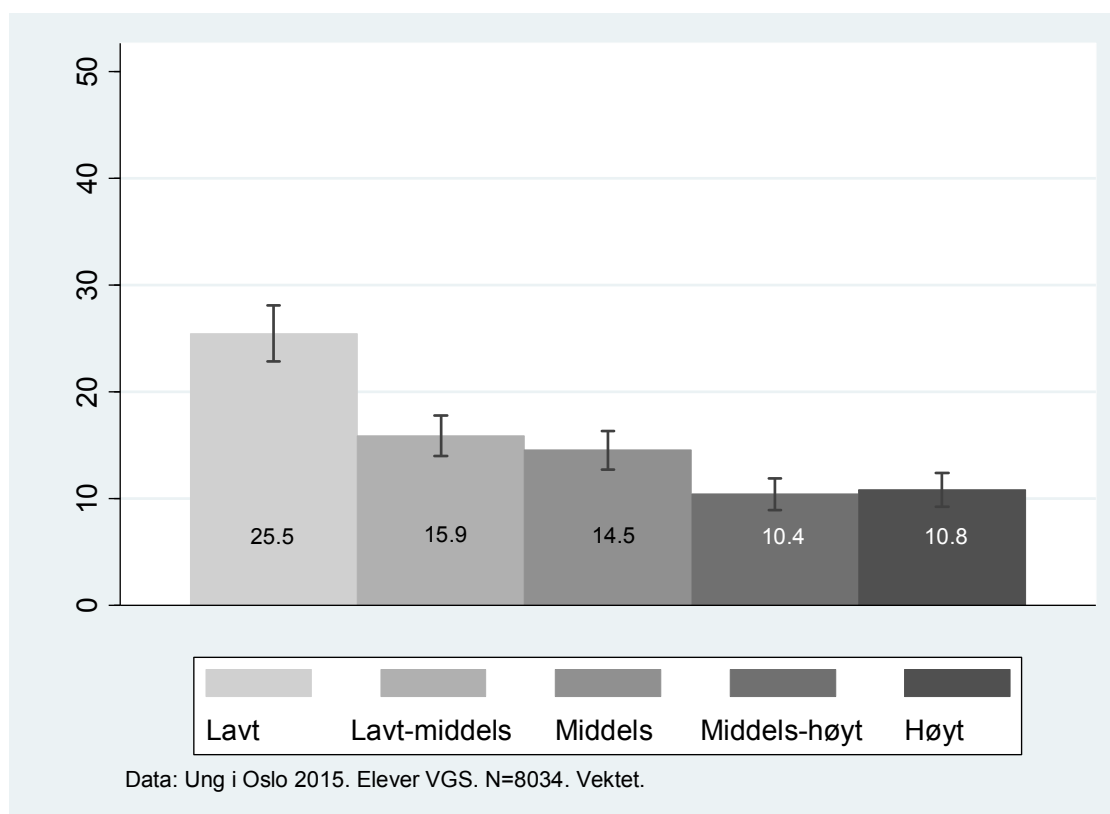

I Figur 16 ser vi hvordan andelen som har flyttet to ganger eller mer varierer med bydel. For byen som helhet gjelder det 15 prosent av ungdommene. De som har flyttet hyppig utgjør større andeler av ungdommene i de sentrumsnære bydelene. I de vestlige bydelene ser vi de laveste andelen med ungdom som har flyttet hyppig. Dette må sees i sammenheng med boligmassen og boligtilbudet i de ulike delene av byen. Utleieboliger har større gjennomtrekk enn eierboliger, og det er større innslag av utleieboliger i de bydelene med høy flyttehyppighet (jf. figur 18).

Figur 16. Andel som har flyttet to ganger eller mer siste fem år.

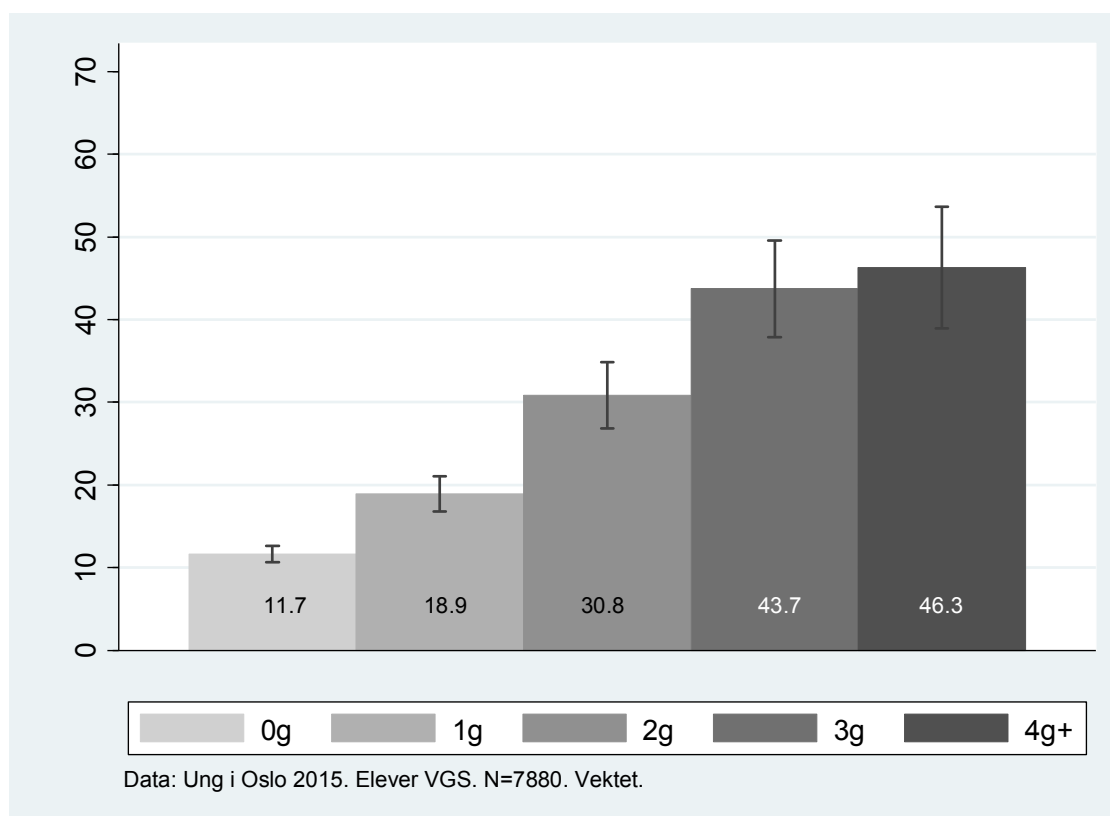

Figur 17. Andel som har flyttet to ganger eller mer siste fem år etter foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå.

Figur 17 viser hvordan hyppig flytting varierer med foreldrenes sosio-økonomiske ressursnivå. Her ser vi en klar tendens til at dess høyere ressursnivået er, dess færre har flyttet hyppig. Blant de med det laveste ressursnivået hjemme, er det vanligst å ha flyttet hyppig. I denne gruppen gjelder det én av fire, mens det gjelder en av ti i de to gruppene med det høyeste ressursnivået hjemme.

Figur 18. Andel som leier etter antall flyttinger siste fem år.

Figur 18 viser at det er en klar sammenheng mellom det å bo i bolig som foreldrene leier og det å flytte hyppig. Mens det bare er omkring elleve prosent som leier bolig blant de som ikke har flyttet de fem siste årene, så er andelen som bor i leiebolig over 40 prosent blant de som har flyttet tre eller flere ganger.

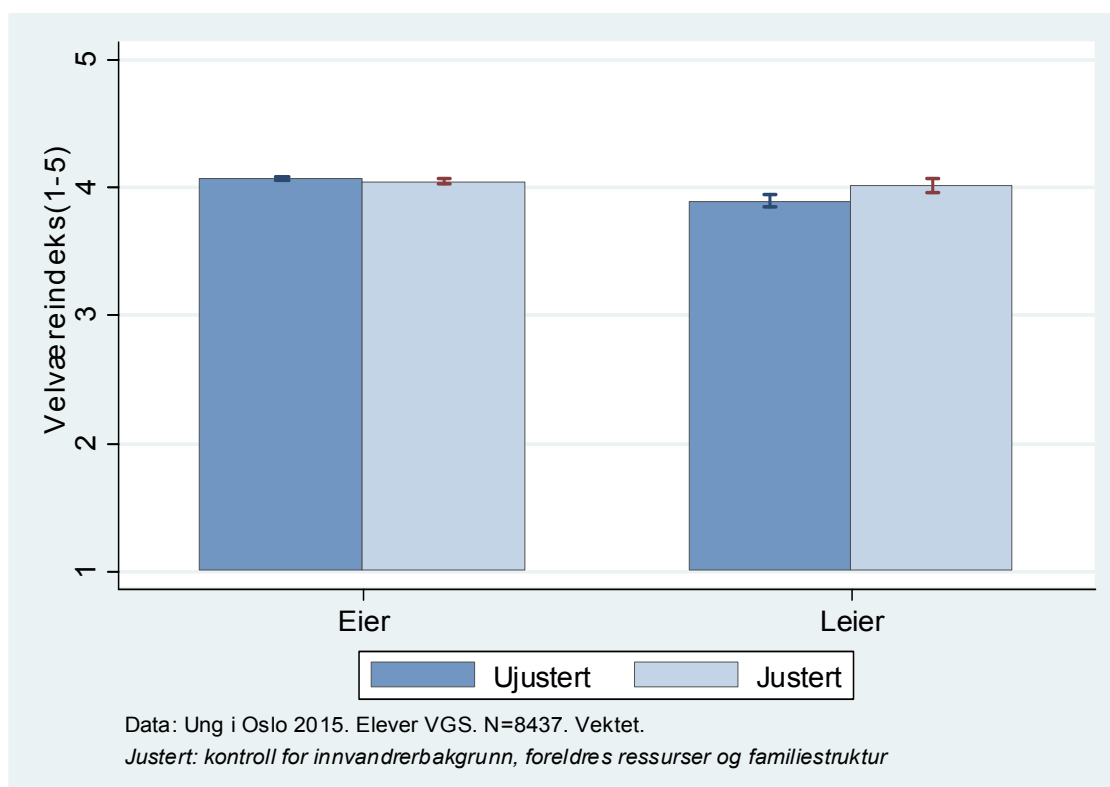
4 Helse og velvære etter bosituasjon

4.1 Velvære

Mange forskningsbidrag har koblet bosituasjon til variasjon i velvære, eller såkalt well-being (se f.eks. Murphy mfl. 2012; Scanlon og Devine 2001). I Ung i Oslo har vi konstruert et samlemål ut fra hvor fornøyde ungdommene er med en rekke faktorer i deres liv. Som forklart i kapittel 2, utgjøres målet av hvor fornøyde ungdommene er med ulike sider av sitt liv; om de er fornøyd med foreldrene, vennene, skolen, utseendet sitt og det norske samfunnet.

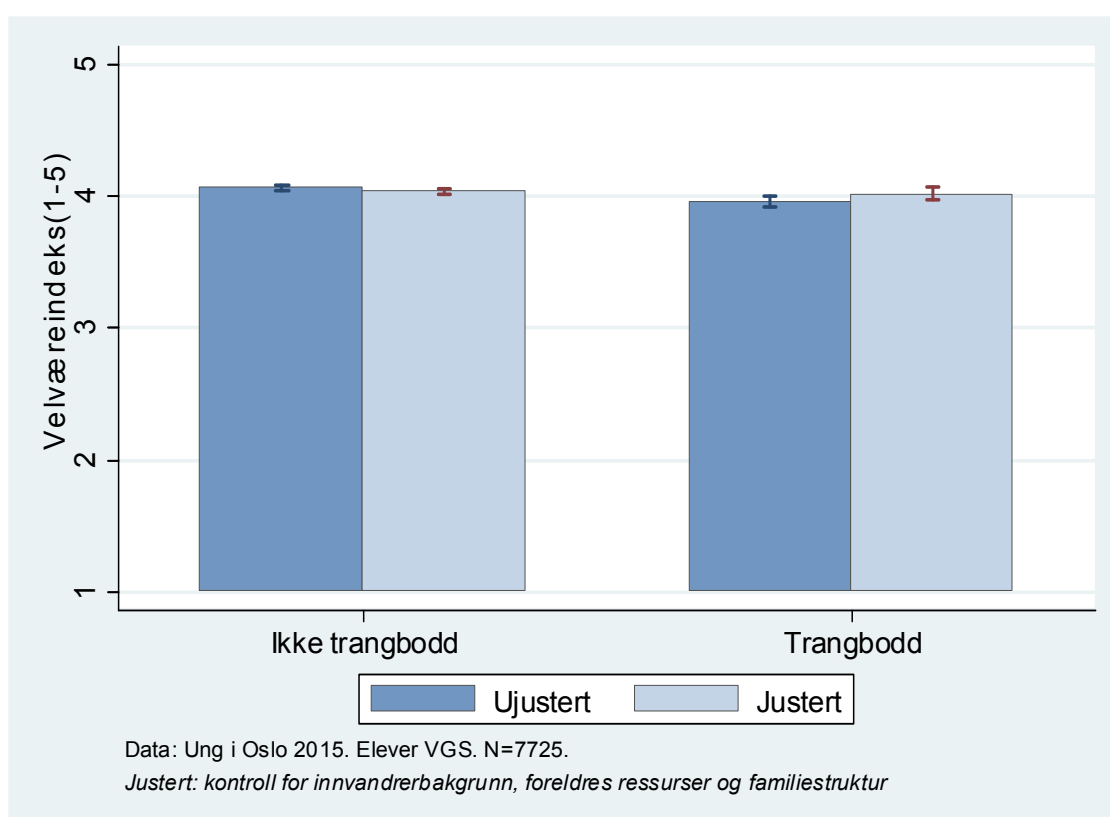
Figur 19 viser at ungdom som bor i leiebolig skårer lavere på velværemålet enn de som har foreldre som eier boligen. Utslaget er ikke veldig stort. Når vi kontrollerer for øvrige sosiale kjennetegn ved ungdommene, ser vi at det ikke lengre er systematiske forskjeller mellom de med foreldre som enten eier eller leier. Dette kan bety at ungdommenes velvære i hovedsak skyldes egenskaper ved familiene som sorteres inn i ulike disposisjonsformer, og ikke disposisjonsformen i seg selv.

Figur 19. Velværeindeks etter disposisjonsform. Predikerte verdier basert på OLS-regresjon.

Vi har også undersøkt hvorvidt selvrapportert velvære varierer etter trangboddhet. I Figur 20 ser vi at ungdom som bor i trangbodde boliger skårer gjennomsnittlig lavere enn de som bor i mer romslige boliger. Når vi kontrollerer for ungdommenes sosiale bakgrunn, ser vi fortsatt et lavere nivå blant de i trangbodde boliger, men forskjellene er ikke lengre signifikant lavere enn for de i boliger med mer plass. Også her kan det være kjennetegn ved familiene til de som ofte bor trangbodd som forklarer en lavere skåre blant de i trangbodde boliger.

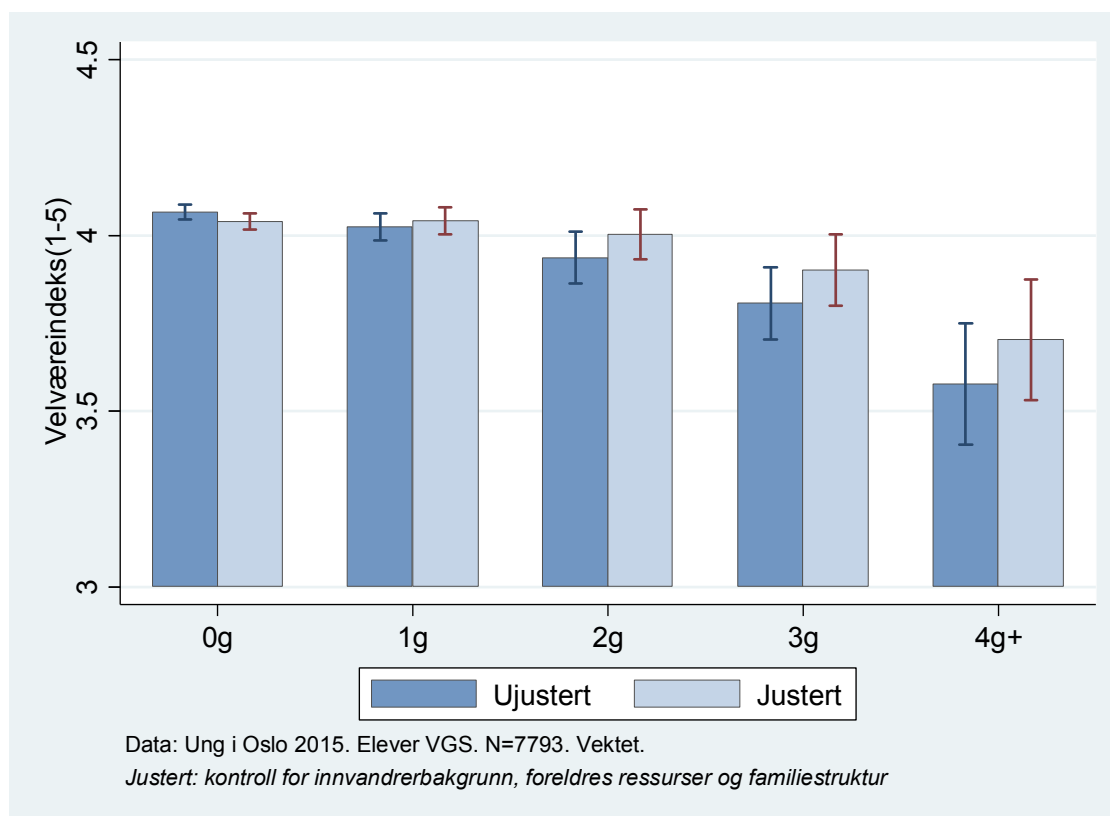
Figur 20. Velværeindeks etter trangboddhet. Predikerte verdier basert på OLS-regresjon.

Fornøydhet med ulike deler av livet kan også henge sammen med hvor ofte ungdom har måttet flytte. Det å flytte ofte kan være en belastning for ungdommene blant annet fordi det går ut over deres mulighet for å knytte stabile venneforhold og å finne seg til rette på skole og i lokalmiljøet. I Figur 21 ser vi at det er en klart negativ sammenheng mellom skåre på velværeindeksen og antall flyttinger; dess flere flyttinger, dess lavere skåre på indeksen. I den justerte modellen ser vi at sammenhengen svekkes noe, og at den delvis kan relateres til egenskaper ved familiene som flytter. Til tross for at vi tar høyde

for slike bakgrunnsfaktorer, rapporterer ungdommene som flytter hyppigst mindre grad av velvære enn det vi ser blant de som er mer bofaste.

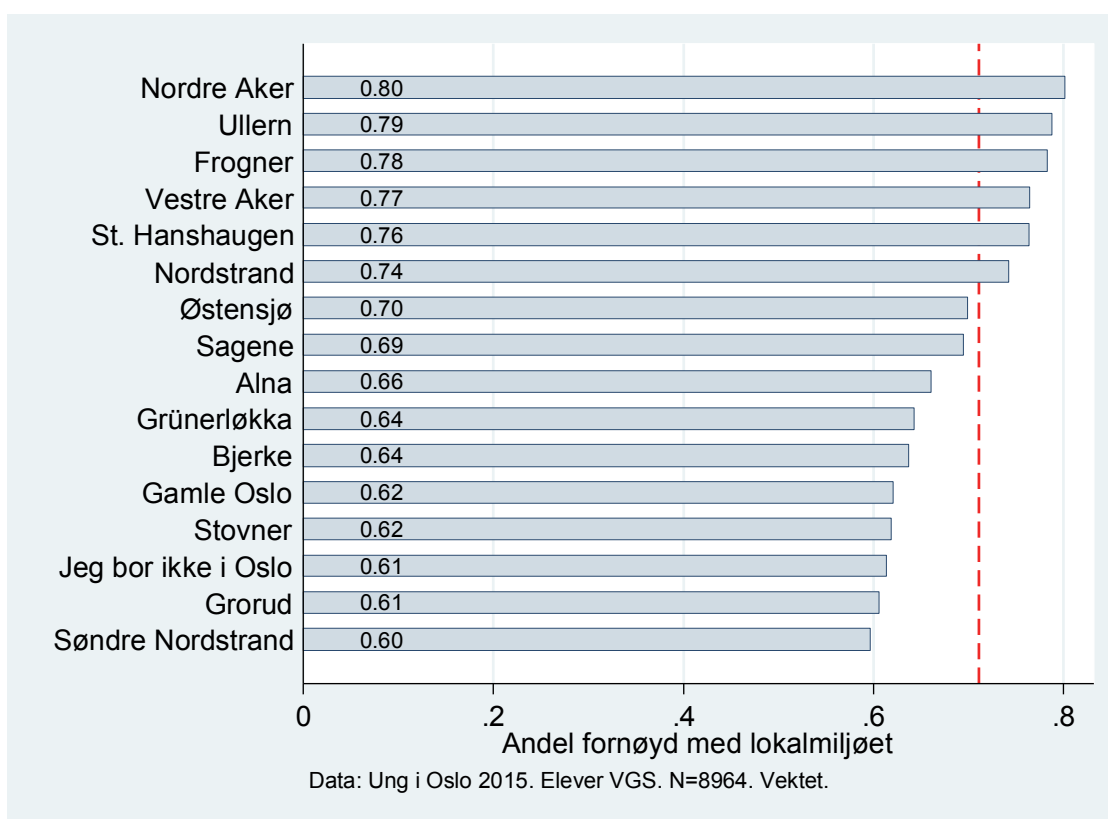
Figur 21. Velværeindeks etter antall flyttinger siste fem år. Predikerte verdier basert på OLS-regresjon.

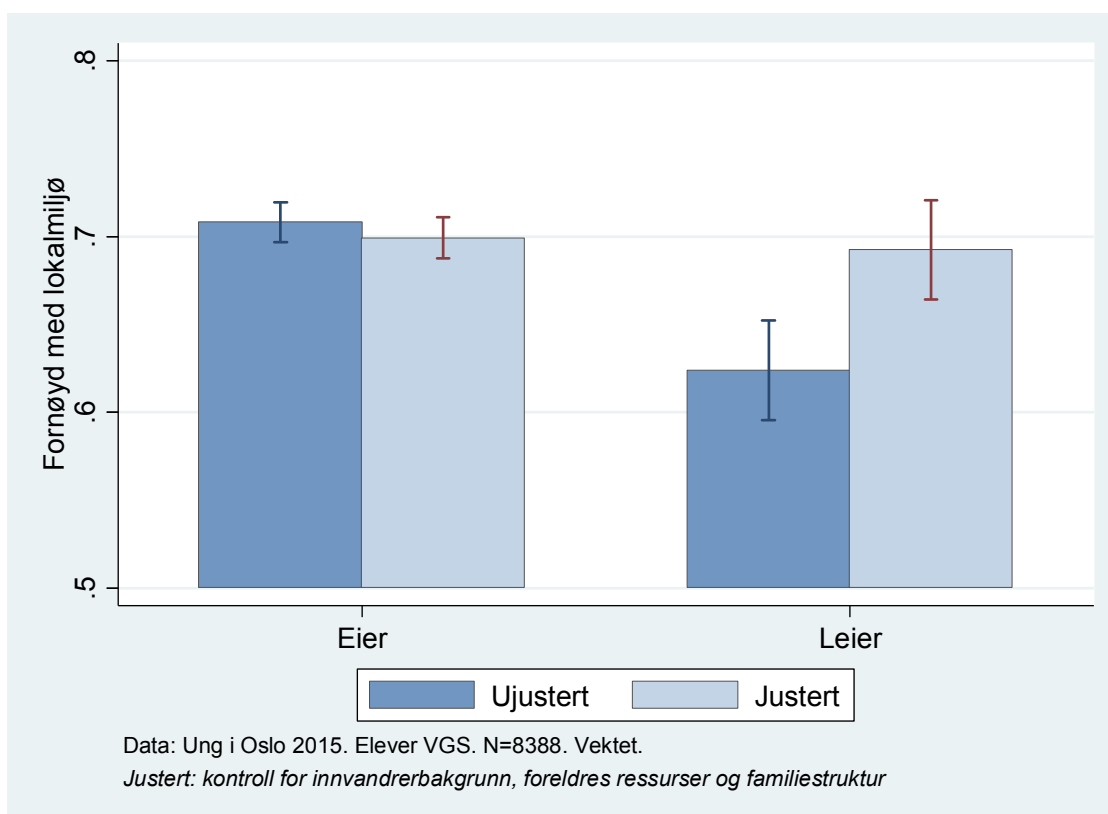
4.2 Fornøydhets med lokalmiljøet

Ung i Oslo (Andersen & Bakken 2015) viste at de fleste ungdommene i Oslo er fornøyd med lokalmiljøet sitt. Selv om majoriteten er svært eller litt fornøyd med lokalmiljøet, er det nokså store variasjoner mellom bydelene. Dette ser vi av Figur 22. Det er som regel høyere andeler fornøyd i de vestlige bydelene, mens det er færre fornøyd i de sentrumsnære og de østlige bydelene.

Figur 22. Andel fornøyd med lokalmiljø etter bydel.

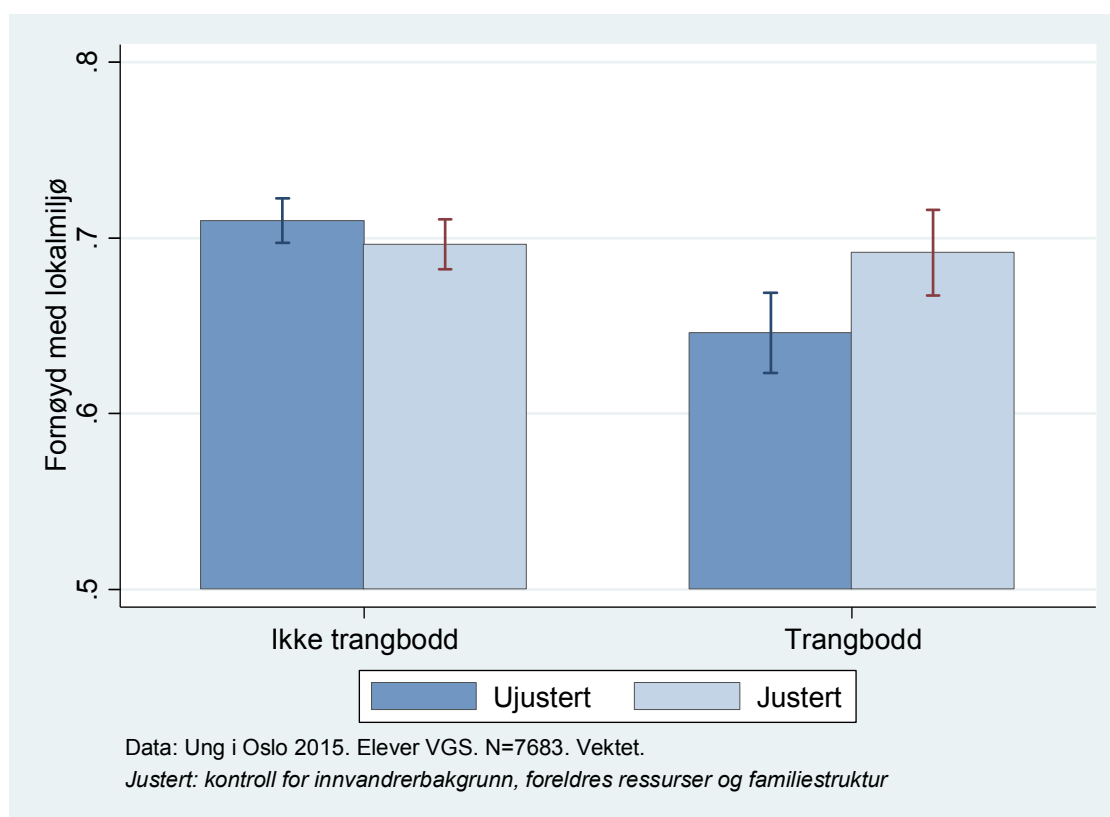

Figur 23. Fornøydhet med lokalmiljø etter disposisjonsform. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.

I Figur 23 ser vi at de som leier har mindre sannsynlighet for å være fornøyd med lokalmiljøet sammenlignet med de som har foreldre som eier. Vi ser et lignende mønster når vi ser på trangboddhet. De i trangbodde boliger er klart mindre fornøyd enn de i mer romslige boliger. I begge tilfeller forsvinner denne sammenhengen når vi sammenligner ungdommer som er lik med hensyn til sosial bakgrunn i form av innvandrerbakgrunn, foreldrenes ressursnivå og familiestruktur. Dette kan tyde på at verken eieform eller trangboddhet har en selvstendig innvirkning på fornøydhet med lokalmiljøet blant ungdom.

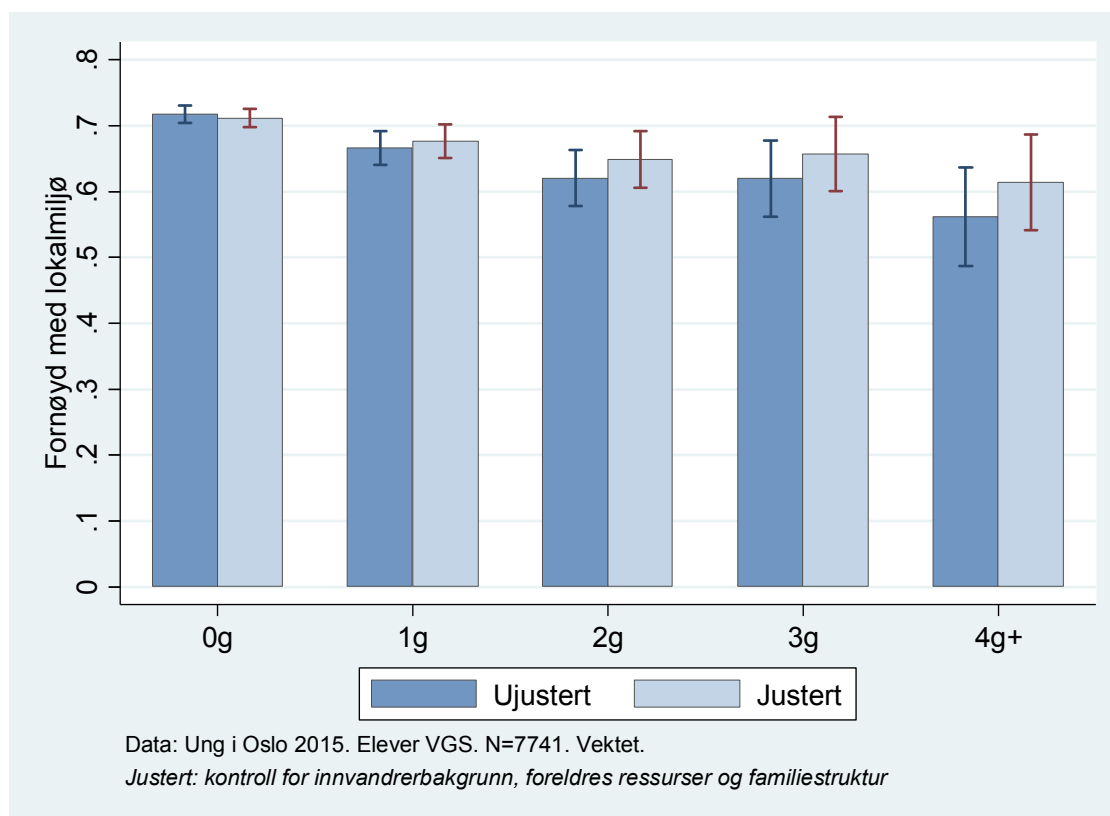
Figur 24. Fornøydhet med lokalmiljø etter trangboddhet. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.

I Figur 25, i de ujusterte modellene, ser vi at de som flytter hyppig er mindre fornøyd med lokalmiljøet enn hva de mer bofaste er. Dess oftere ungdommene har flyttet, dess mindre sannsynlighet er det for at de er fornøyd med lokalmiljøet. Analysene tilsier at rundt 70 prosent er fornøyd blant de som ikke har flyttet, mens det gjelder i overkant av 50 prosent blant de som har flyttet fire ganger eller mer. Noe av denne sammenhengen ser ut til å være relatert til ungdommenes sosiale bakgrunn og familiestruktur, men likevel gjenstår det

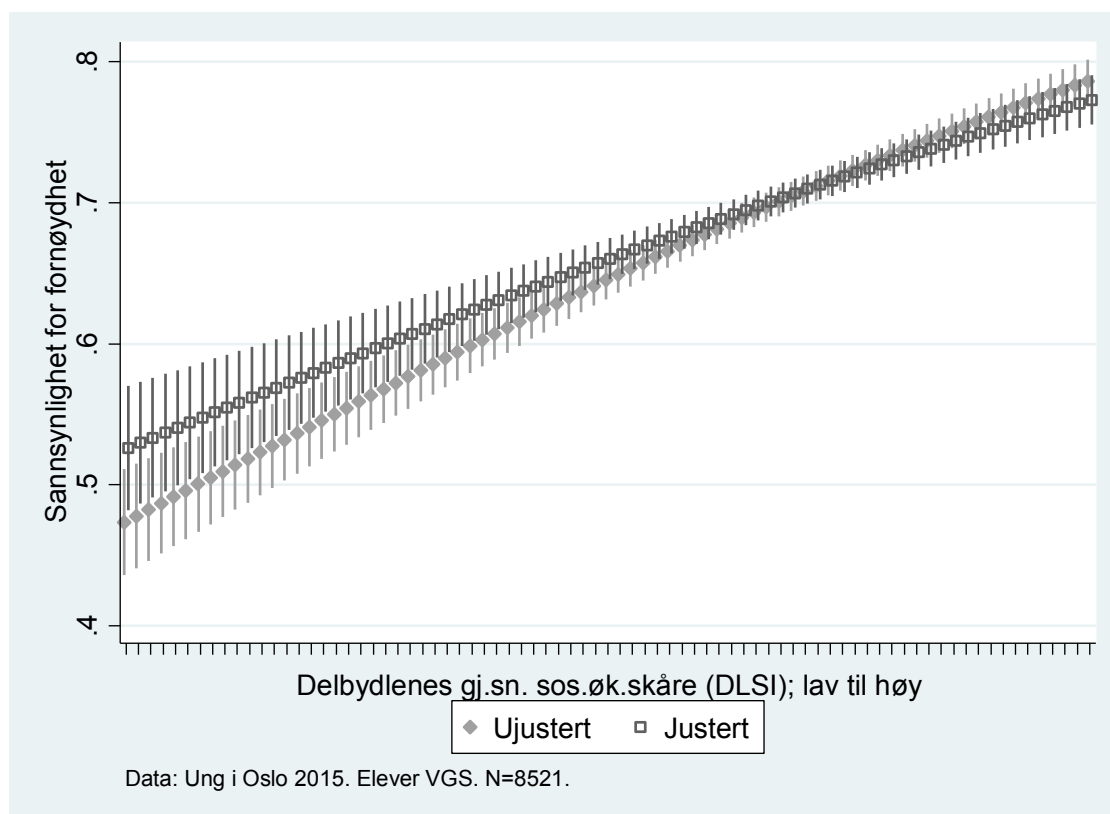
systematiske forskjeller når man sammenligner ungdom som er lik med tanke på disse bakgrunnsfaktorene.

Figur 25. Fornøydhets med lokalmiljø etter flyttinger. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.

Figur 26 viser at ungdommer som bor i delbydeler der innbyggerne har minst sosioøkonomiske ressurser, sjeldnere rapporterer å være fornøyd med lokalmiljøet, sammenlignet med de som bor i delbydeler der innbyggerne har mer sosioøkonomiske ressurser. I den ujusterte modellen ser vi sannsynlighet for å være fornøyd med lokalmiljøet etter delbydelens sosioøkonomiske ressurser. Sammenhengen er tydelig; dess mer ressurser i delbydelen, dess flere rapporterer å være fornøyd med lokalmiljøet. I den justerte modellen ser vi på tilsvarende sammenheng, men inkludert kontroll for kjønn, foreldrenes sosioøkonomiske ressurser, innvandrerbakgrunn og om foreldrene er skilt eller samboende. Sammenhengen mellom sannsynlighet for å være fornøyd og delbydelens sosioøkonomiske ressurser reduseres noe, men ikke i signifikant grad, når man tar hensyn denne typen individuelle kjennetegn ved respondentene.

Figur 26. Fornøydhets med lokalmiljø etter delbydelers sosioøkonomiske profil (lav-høy). Marginaleffekter etter logistisk regresjon.

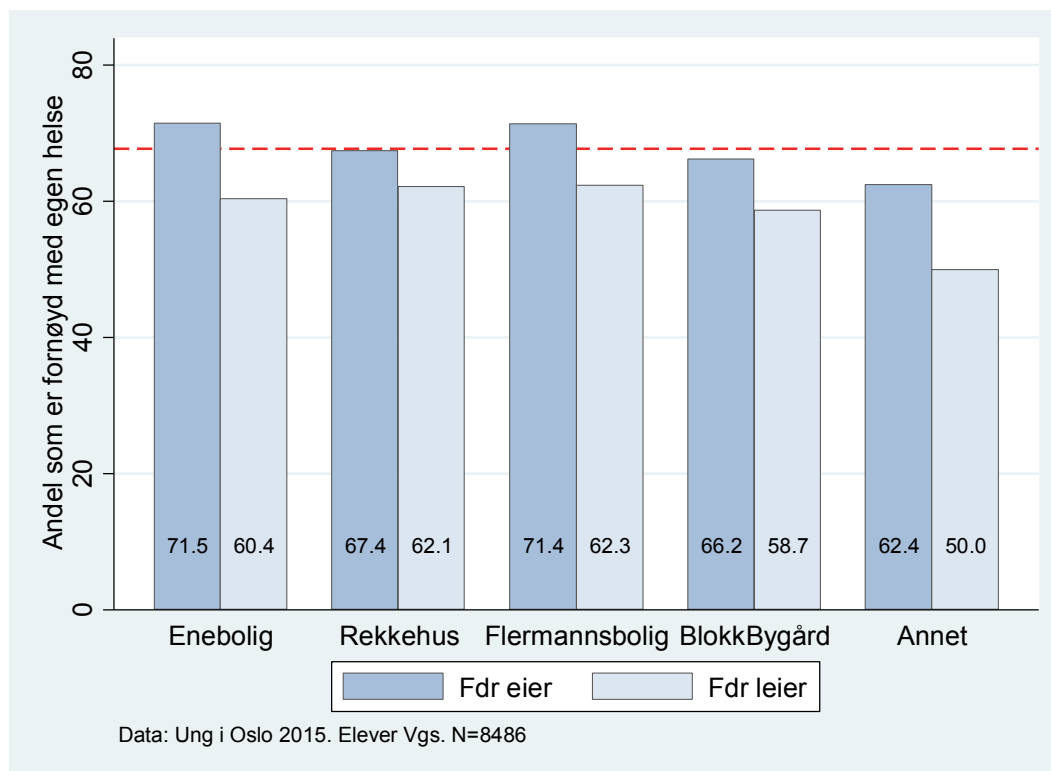
4.3 Subjektivt vurdert helse

Det er godt dokumentert at jenter vurderer helsen sin som dårligere enn hva gutter gjør. På videregående, i Ung i Oslo-undersøkelsen, er det nær 74 prosent av guttene som er fornøyde, mens det gjelder 61 prosent av jentene. I øvrige analyser har vi undersøkt om sammenhengen mellom bosituasjon og subjektivt vurdert helse varierer etter kjønn. Det kunne for eksempel tenkes at enten gutter er mer preget av trangboddhet eller flyttinger enn jenter, eller omvendt. Vi fant imidlertid ikke et slikt samspill i våre analyser.

I Ung i Oslo var et av spørsmålene som ble stilt om ungdommene er fornøyd med egen helse. Hovedrapporten (Andersen & Bakken 2015) viser at majoriteten av ungdommene er fornøyd med helsa si. Det er imidlertid nokså stor variasjon mellom ulike grupper av ungdom. For eksempel er færre jenter fornøyd med helsa sammenlignet med gutter. Når vi i Figur 27 ser på andelen fornøyd etter disposisjonsform og boligtype, ser vi også klare variasjoner. Klart færre av ungdommene som bor i leide boliger, er fornøyd med helsen

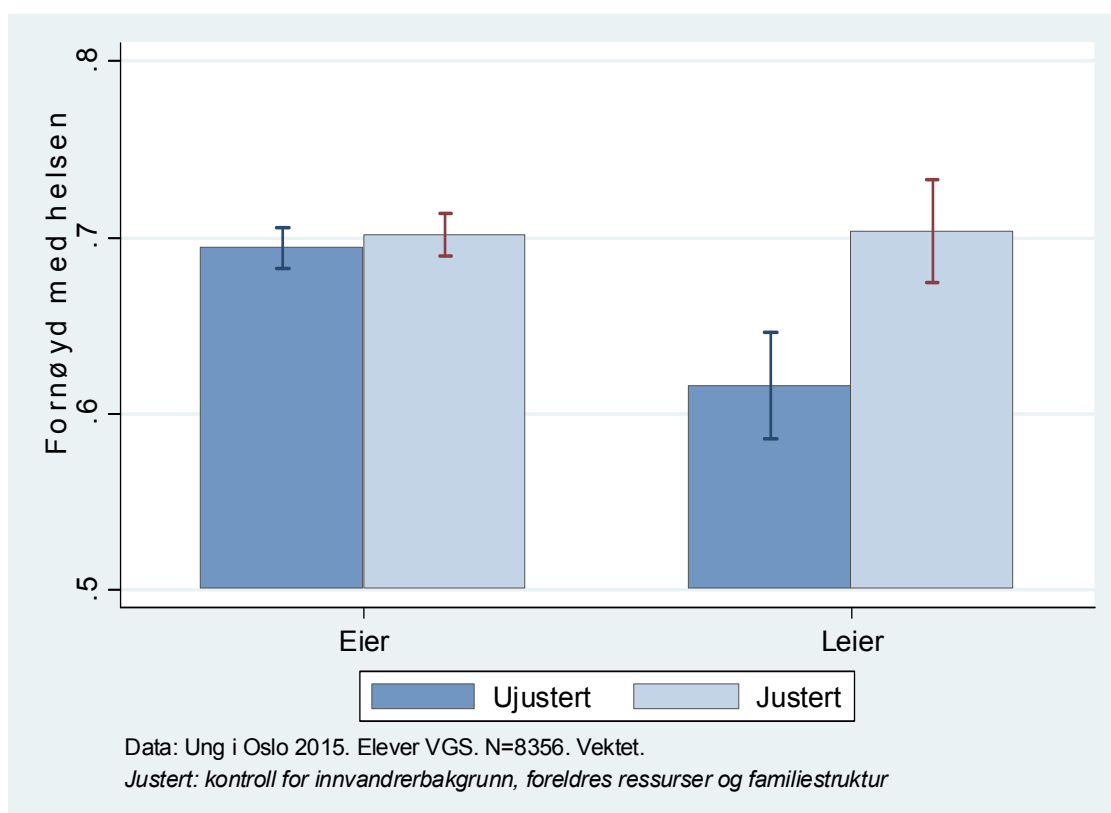
sammenlignet med de som bor i boliger som er eid av foreldrene. Det er ikke store variasjoner mellom boligtyper, men blant de med foreldre som eier, ser vi noe høyere andeler fornøyde blant de som bor i eneboliger og flermannsboliger, enn hva vi ser blant de som bor i rekkehus og blokk eller bygårdsleiligheter.

Figur 27. Andel som er fornøyd med egen helse etter disposisjonsform og boligtype.

Blant ungdom på videregående er flertallet fornøyd med egen helse, selv om andelen er lavere her enn på ungdomsskoletrinnene (Andersen & Bakken 2015). I forskningslitteraturen finnes det bidrag som har sett på sammenhengen mellom bosituasjon og subjektivt vurdert helse (Jellyman og Spencer 2008). Denne sammenhengen er også nærliggende å undersøke med bakgrunn i litteratur om sosial ulikhet i helse. En av forklaringene på at de med lav sosial bakgrunn har eller rapporterer om dårligere helse enn de fra høyere sosiale sjikt, er at den førstnevnte gruppen har en dårligere livssituasjon med tanke på materielle forhold. Dette kan være kvalitative forhold ved boligen og nærmiljøet.

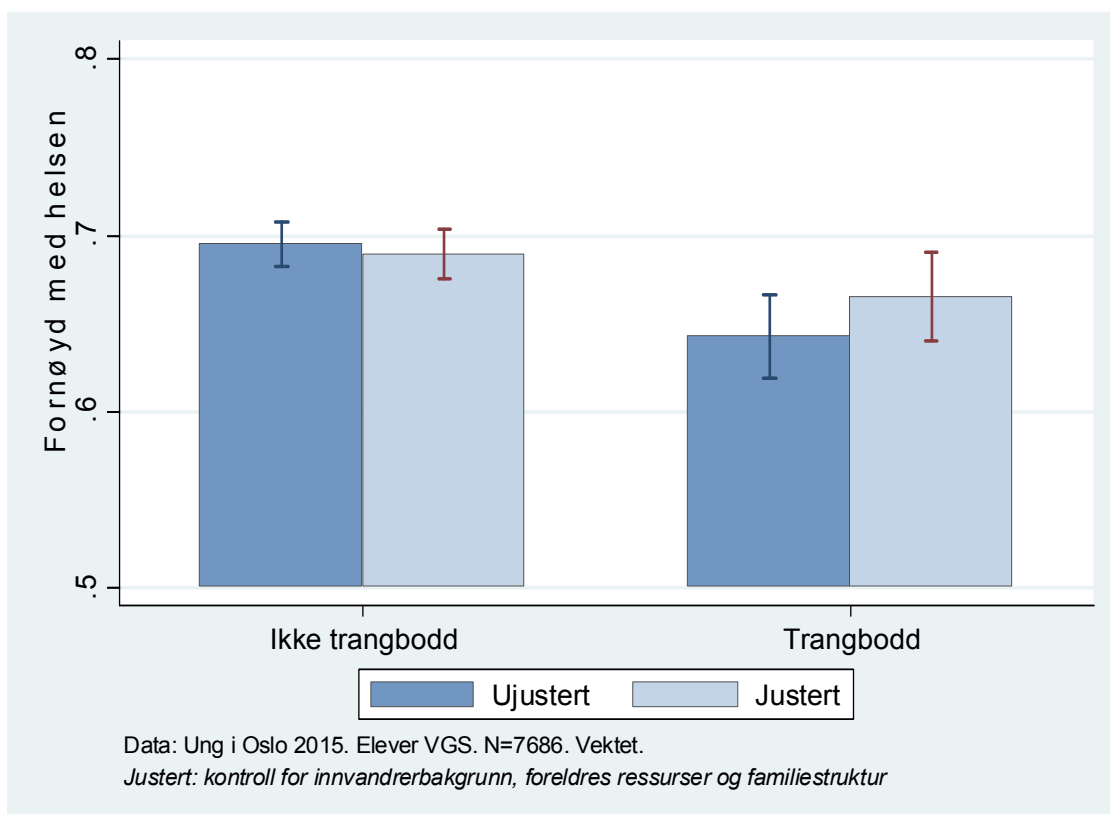
Figur 28. Fornøydhhet med egen helse etter disposisjonsform. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.

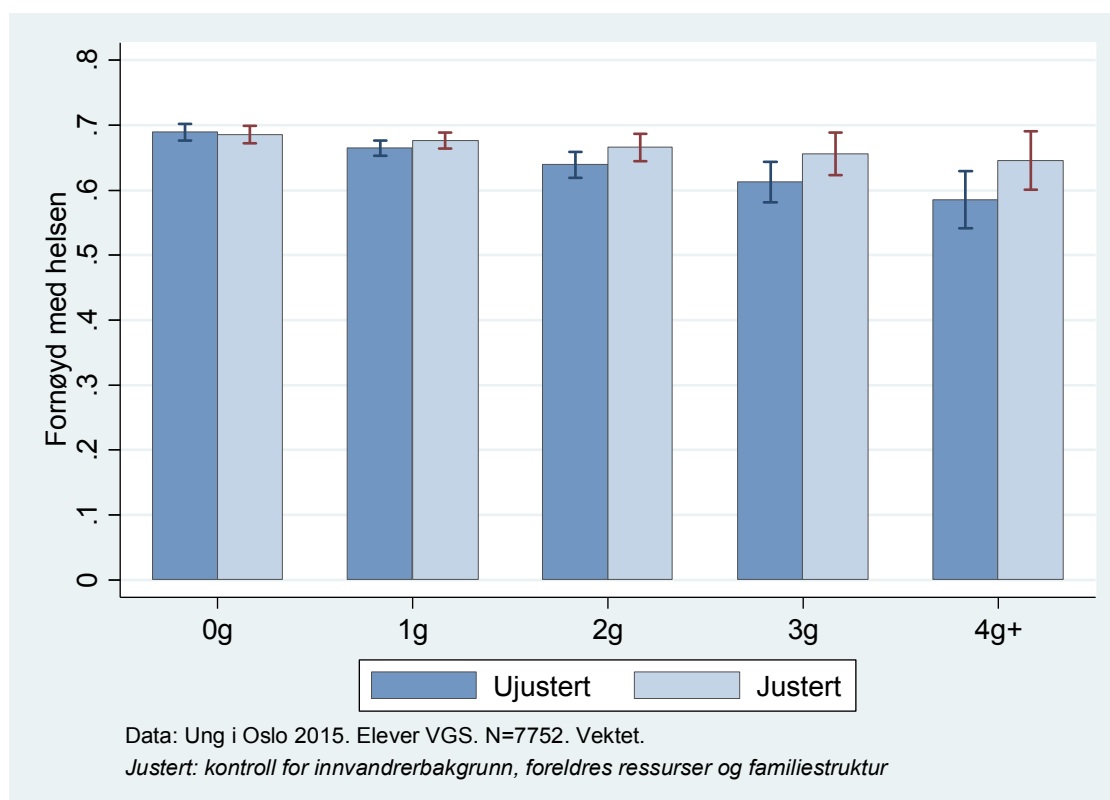
I Figur 28 ser vi at de som bor i leide boliger i klart mindre grad er fornøyd med helsen sammenlignet med de som bor i eide boliger. De i leieboliger har om lag åtte prosentpoengs lavere sannsynlighet for å være fornøyd med helsen, kontra de i eide boliger. Når vi i den justerte modellen tar høyde for innvandrerbakgrunn, foreldrenes ressurser og familiestruktur, ser vi ingen forskjell etter disposisjonsform.

De som bor i trangbodde boliger er også mindre fornøyd med helsen enn de som bor romslig. Dette kan vi se av Figur 29. De i romslige boliger har om lag fem prosentpoengs høyere sannsynlighet for å være fornøyd med helsen. Når vi tar høyde for ungdommenes sosiale bakgrunn, ser vi imidlertid ingen signifikant forskjell etter trangboddhet.

Figur 29. Fornøydhet med egen helse etter trangboddhet. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.

Figur 30. Fornøydhet med egen helse etter antall flyttinger. Sannsynlighet basert på logistisk regresjon.

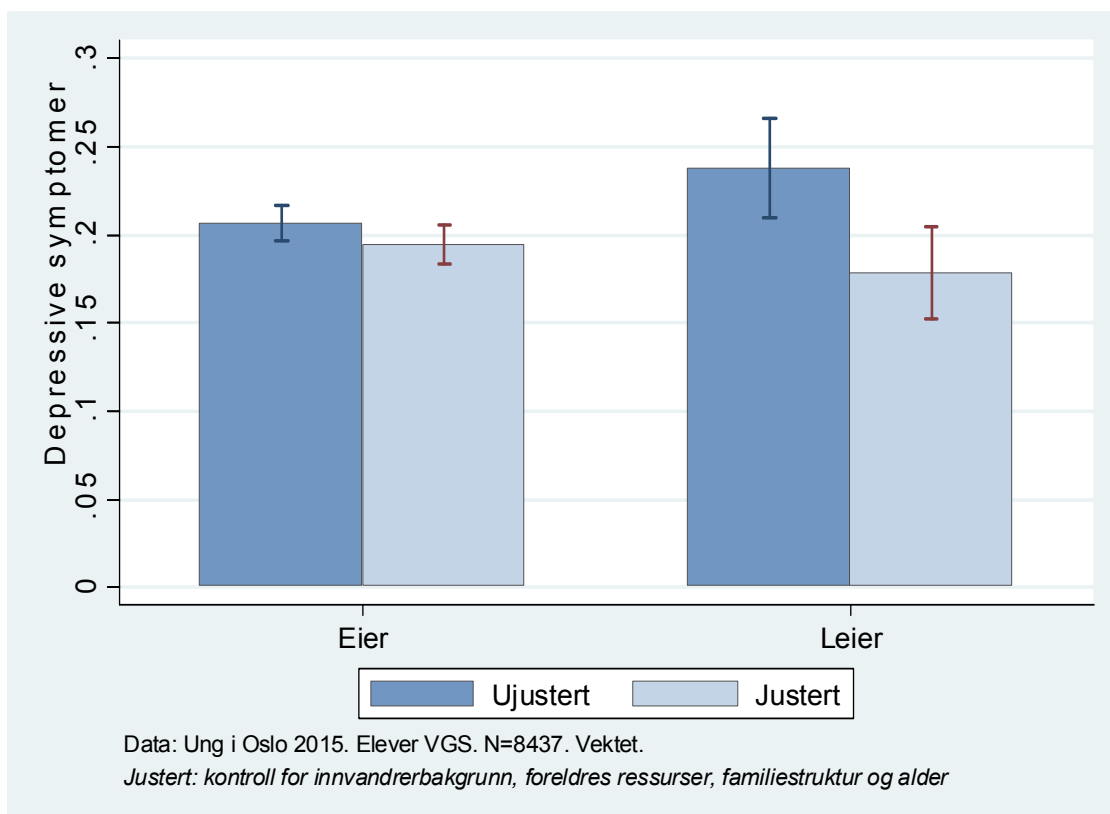

Figur 30 viser at de som flytter fire ganger eller mer er mindre fornøyd med helsen enn hva de som flytter sjeldnere er. Forskjellen blir usignifikant når man kontrollerer for innvandrerbakgrunn, foreldrenes ressurser og familiestruktur.

4.4 Psykiske plager

Mange ungdomsundersøkelser viser høye nivå av depressive symptomer blant ungdom, både nasjonalt (Andersen og Bakken 2015; Bakken 2015) og internasjonalt (Bor mfl.). Nivået er enda høyere på videregående enn hva det er på ungdomsskolen. Generelt er det for liten kunnskap om hva som frambringer de høye nivåene av depressive symptomer blant ungdom. Et aspekt som har vært lite undersøkt i Norge er bosituasjon.

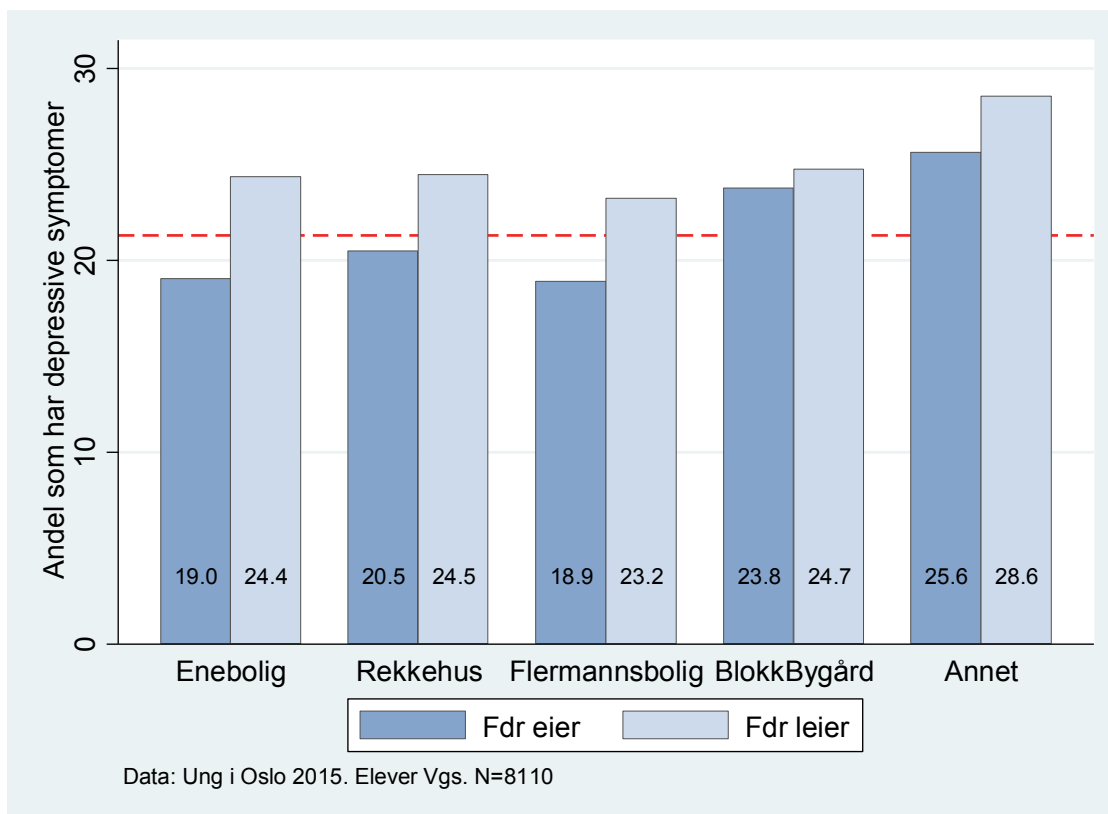
Figur 31. Psykiske plager (depressive symptomer) etter disposisjonsform.

Analysen i Figur 31 viser signifikant utslag av å bo i leid bolig på psykiske plager når man ikke tar hensyn til kontrollvariablene. 24 prosent av de som leier rapporterer om slike problemer, kontra 21 prosent blant de som eier. Når man predikerer sannsynligheten for depressive symptom for de som er lik etter kjønn, innvandrerbakgrunn, sosioøkonomisk bakgrunn og om foreldrene bor

sammen eller ikke, så er det ikke noen systematisk forskjell mellom de som eier og leier. Analysene tilsier derfor at den høye forekomsten av depressive symptomer blant de som leier, relaterer seg til lave sosioøkonomiske ressurser og samlivsbrudd blant foreldrene som leier.

Figur 32. Psykiske plager etter boligtype og disposisjonsform.

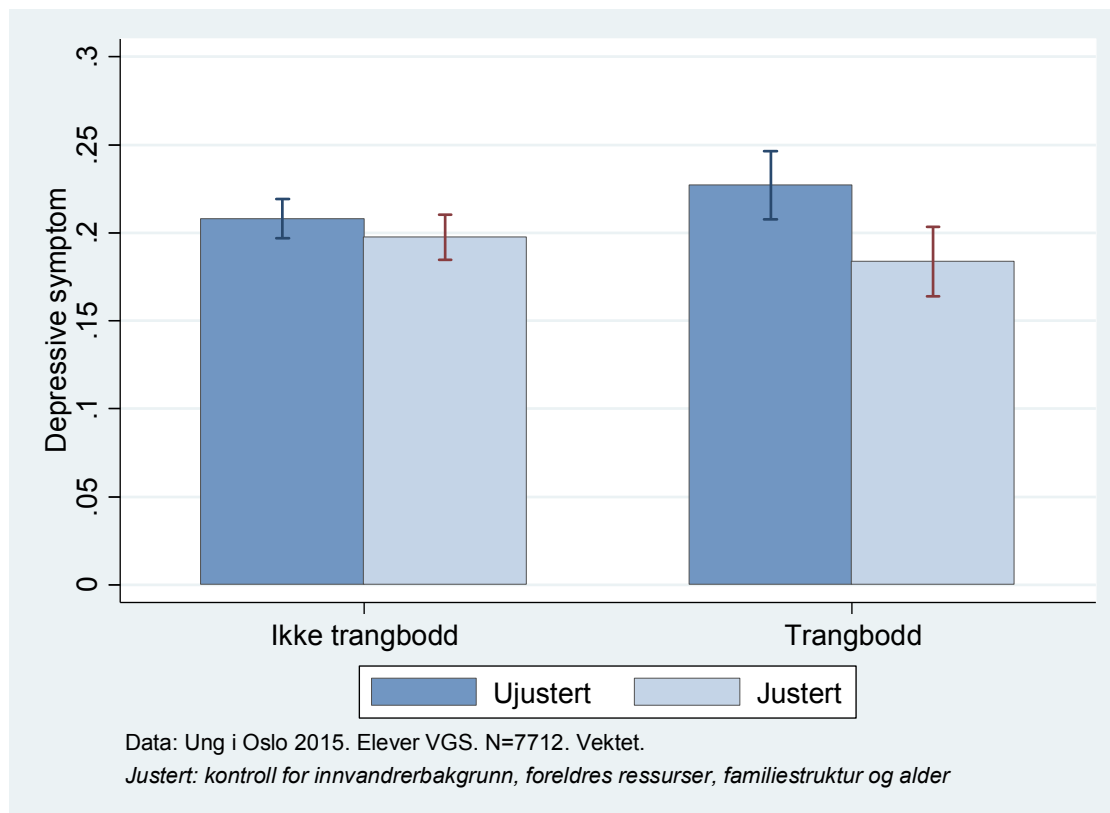

Man ser et høyere nivå i ungdoms depressive symptomer om foreldrene leier enn om de eier, når de bor i enebolig, rekkehus eller flermannsbolig. For de som bor i blokk, bygård eller annet, ser man ikke tilsvarende forskjeller. Dette kan vi se i Figur 32. Det er vanskelig å si hva som er grunnen til dette. Sammenhengen kan være spuriøs, det vil si at for eksempel det eksisterer én eller flere faktorer som påvirker både sannsynligheten for å bli leietaker og sannsynligheten for depressive symptomer. Slike faktorer kan for eksempel være foreldrenes helse eller deres sosioøkonomiske ressurser.

Vi ser av Figur 33 at nivået av depressive symptomer er høyere for de som bor i trangbodde boliger. Sammenhengen er imidlertid kun signifikant på 0,10-nivå, noe som innebærer at det er noe mer usikkerhet knyttet til om det

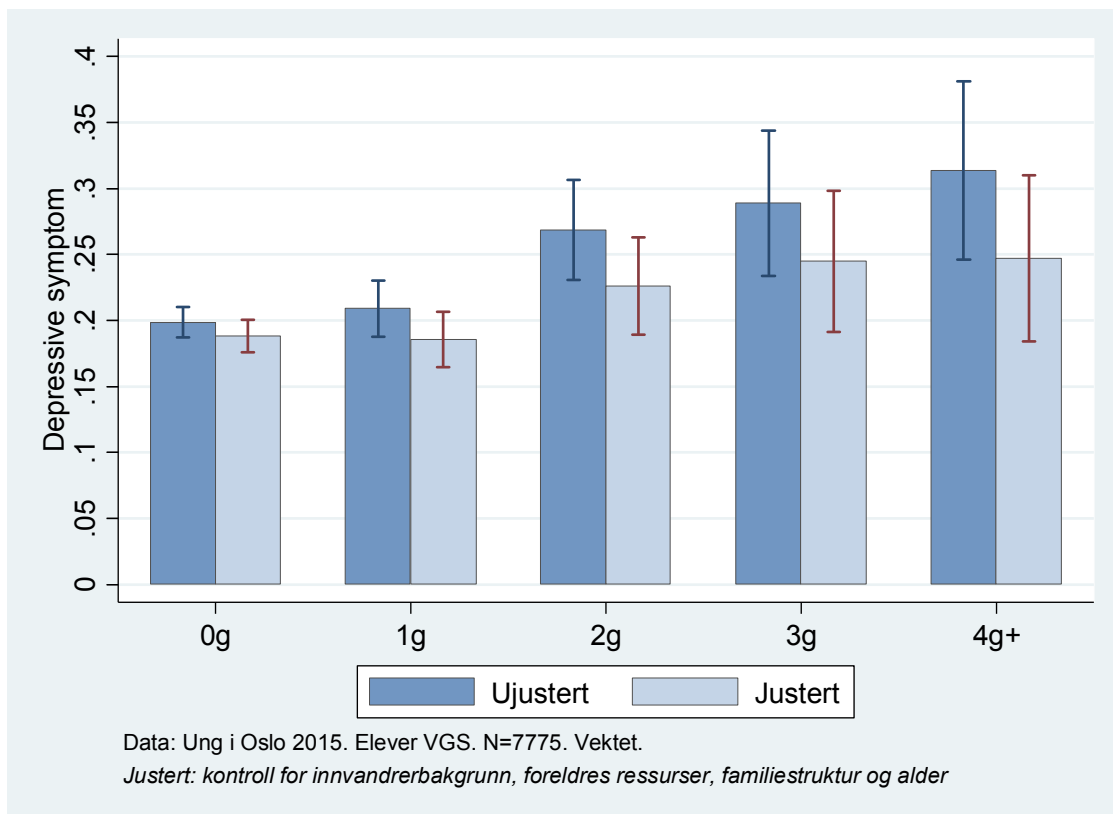
reelt sett er en slik forskjell mellom gruppene. Når man inkluderer kontrollvariablene ser vi ikke lenger noen systematisk forskjell mellom gruppene.

Figur 33. Psykiske plager etter trangboddhet.

Figur 34 viser resultatene fra en analyse av depressive symptomer og antall flyttinger. De ujusterte estimatene tilsier at de som flytter to ganger eller oftere har høyere risiko for å ha depressive symptomer enn de som ikke har flyttet eller som har flyttet kun én gang. Disse forskjellene er signifikante på 0,05-nivået også når vi kontrollerer for respondentenes sosiale bakgrunn. Dette indikerer at ungdommer som flytter hyppigst er tydelig mer plaget med depressive symptomer enn de som er mer bofaste – og dette gjelder selv når vi sammenligner de som er lik med hensyn til innvandrerbakgrunn, alder, foreldreressurser og familiestruktur.

Figur 34. Psykiske plager etter antall flyttinger.

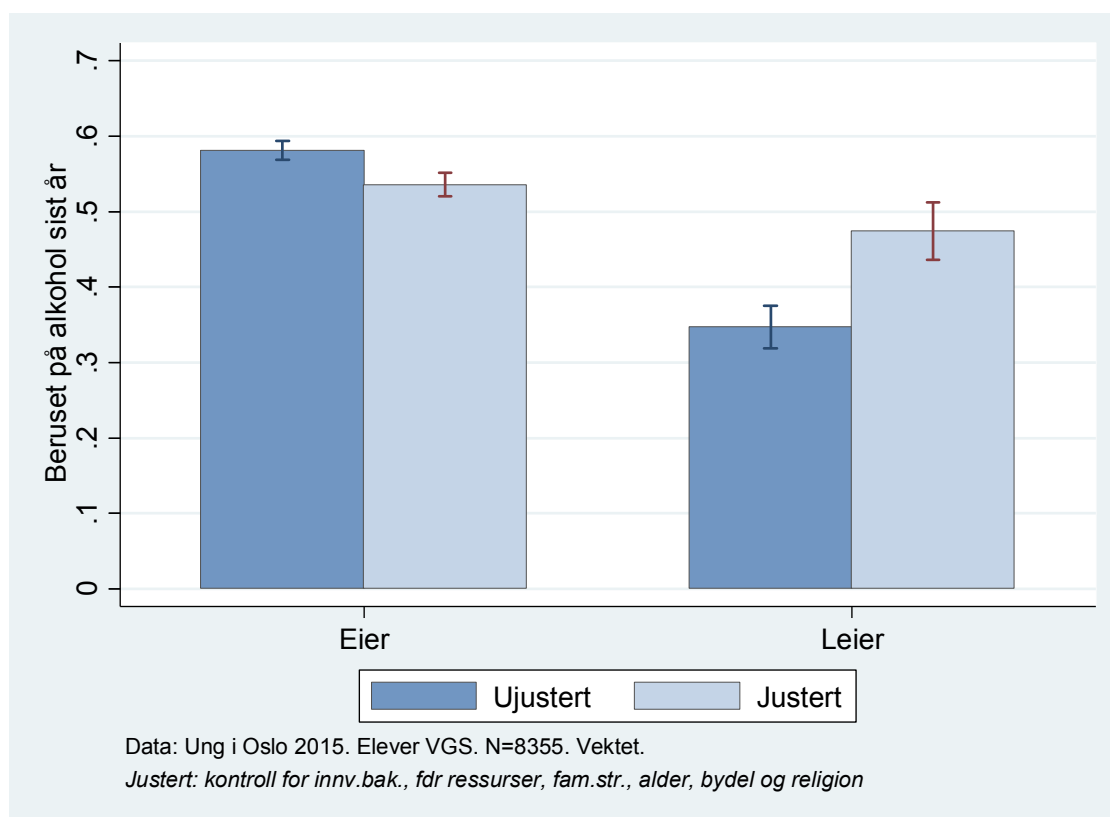

5 Rusmiddelbruk og atferdproblemer etter bosituasjon

5.1 Alkohol

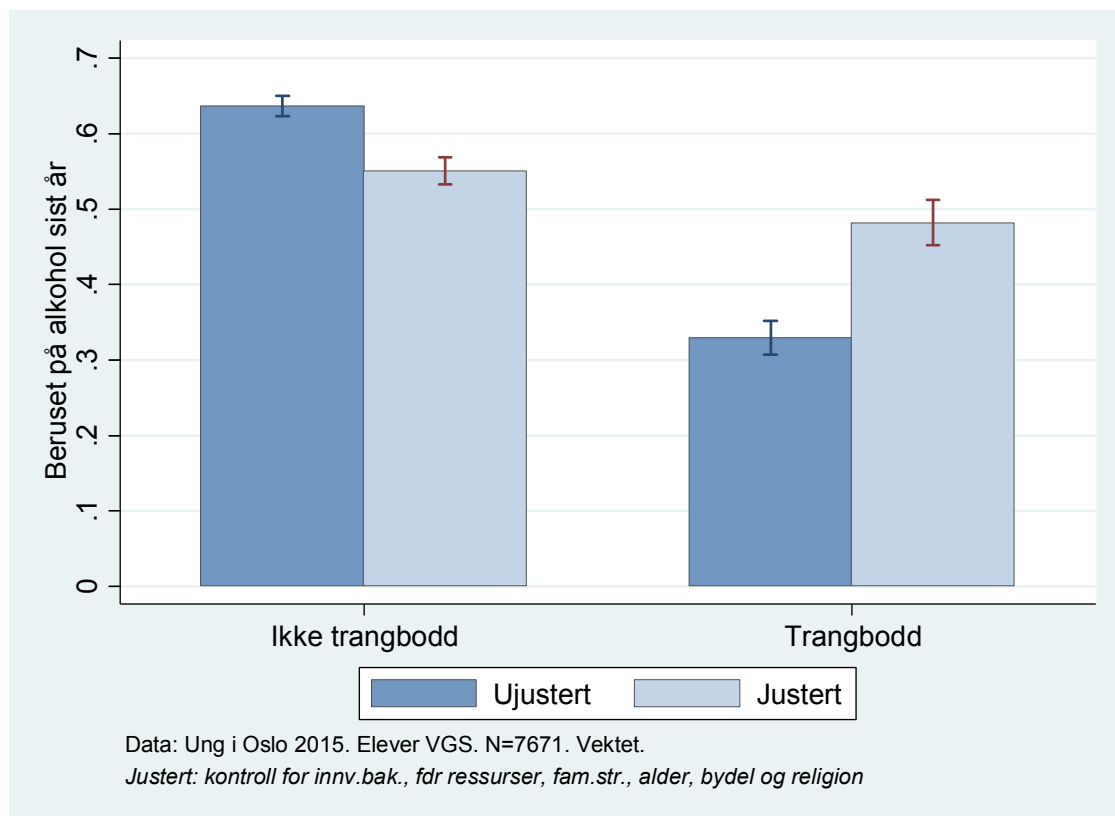
Om lag halvparten av ungdommene på videregående har minst én gang i løpet av det siste året drukket så mye alkohol at de kjente seg tydelig beruset. Tallene for Oslo er imidlertid noe lavere enn i landet for øvrig. En del av forklaringen er at mange ungdom i Oslo har innvandrebakgrunn, og de drikker mindre alkohol. Den siste Ung i Oslo-undersøkelsen viste også at alkoholbruk varierer etter bydel. Blant ungdom med norskfødte foreldre drikker flere i vestlige bydeler enn i de østlige. Av denne grunnen inkluderer vi også bydel og religiøs tilhørighet for å undersøke sammenhengen mellom bosituasjon og alkoholbruk (Andersen & Bakken 2015).

Figur 35. Beruset sist år etter disposisjonsform.

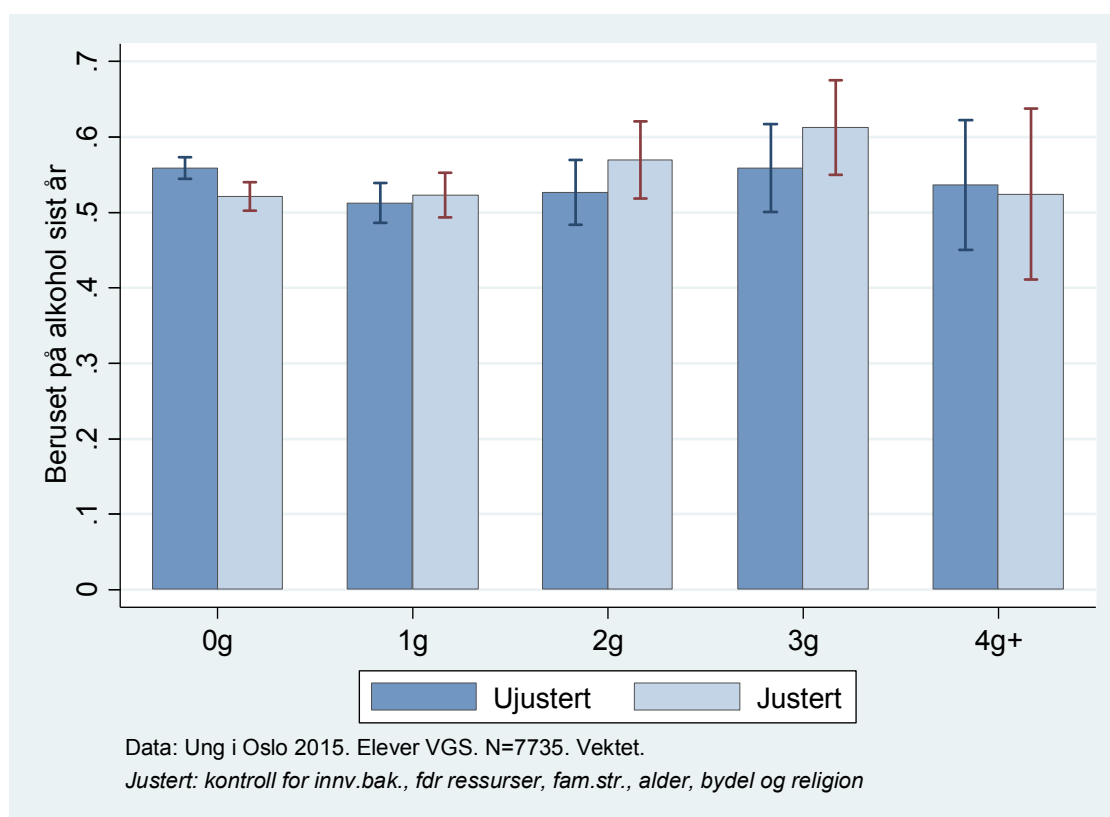
Av Figur 35 ser vi at sannsynligheten for å ha vært beruset sist år er veldig mye høyere blant ungdom som har foreldre som eier enn blant de som leier. Sannsynligheten blant de som bor i eide boliger er på 58 prosent mens den er på 35 prosent for de i leide boliger. Når vi sammenligner ungdom som er like med hensyn til kjønn, alder, innvandringsbakgrunn, foreldrenes sosioøkonomiske ressurser, foreldrenes samlivsform, bydel og religionstilhørighet, er det mindre forskjell mellom de som eier og leier. Forskjellen i den justerte modellen er likevel relativt stor (5,5 prosentpoeng) – en statistisk signifikant forskjell.

Figur 36. Beruset sist år etter trangboddhet.

Forskjellen mellom de som bor trangbodd og ikke trangbodd, er også markant. I Figur 36 ser vi at de i mer romslige boliger har en klart høyere sannsynlighet for å ha vært beruset sist år, sammenlignet med de som bor i trangbode boliger. Når vi sammenligner ungdom ut fra trangboddhet, som er like med hensyn til kontrollvariablene, så er det ennå signifikante forskjeller. Disse justerte estimatene er imidlertidig mye lavere enn de ujusterte.

Figur 37. Beruset sist år etter flyttinger.

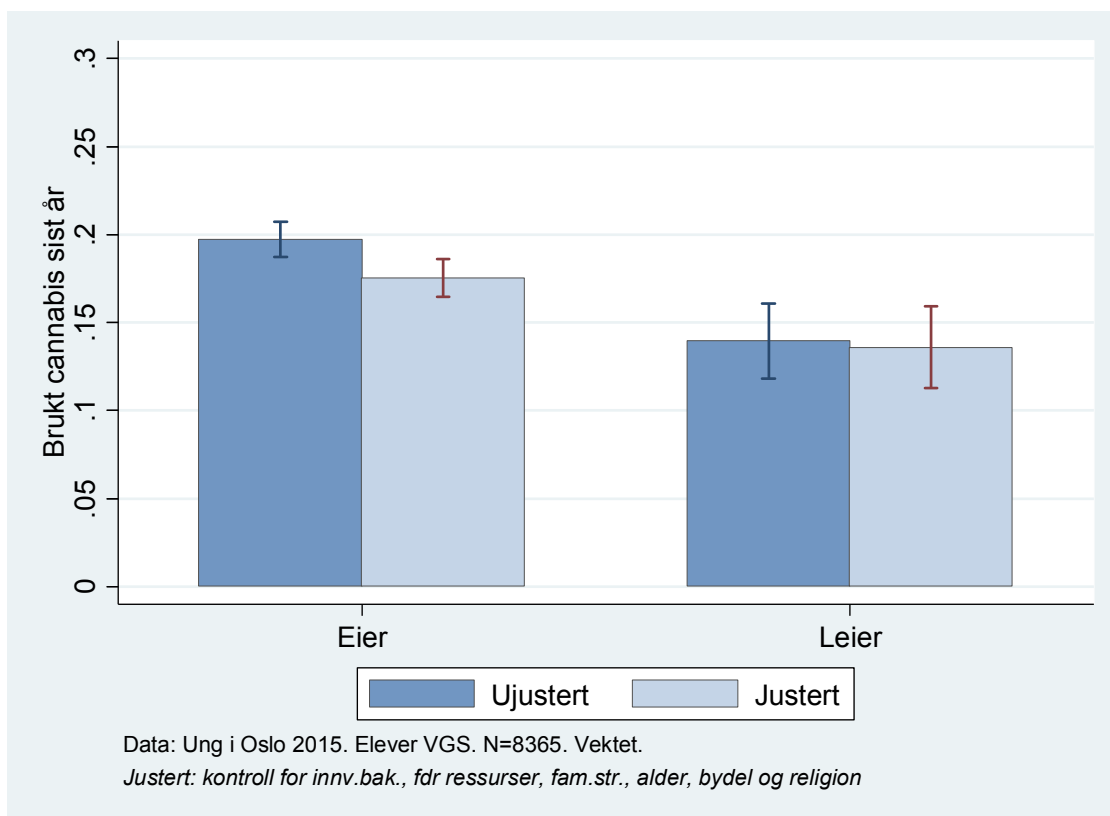

Når vi ser på sannsynligheten for å ha vært full sist år etter flytting, i Figur 37, er det en sammenheng som ikke er lineær eller tydelig. I de ujusterte estimatene ser vi signifikant lavere nivå for de som har flyttet én gang, sammenlignet med de som ikke har flyttet i det hele tatt. Når vi sammenligner ungdommer som har lik sosial bakgrunn, i de justerte estimatene, ser vi kun at de som har flyttet tre ganger, skårer signifikant høyere enn de som ikke har flyttet i det hele tatt.

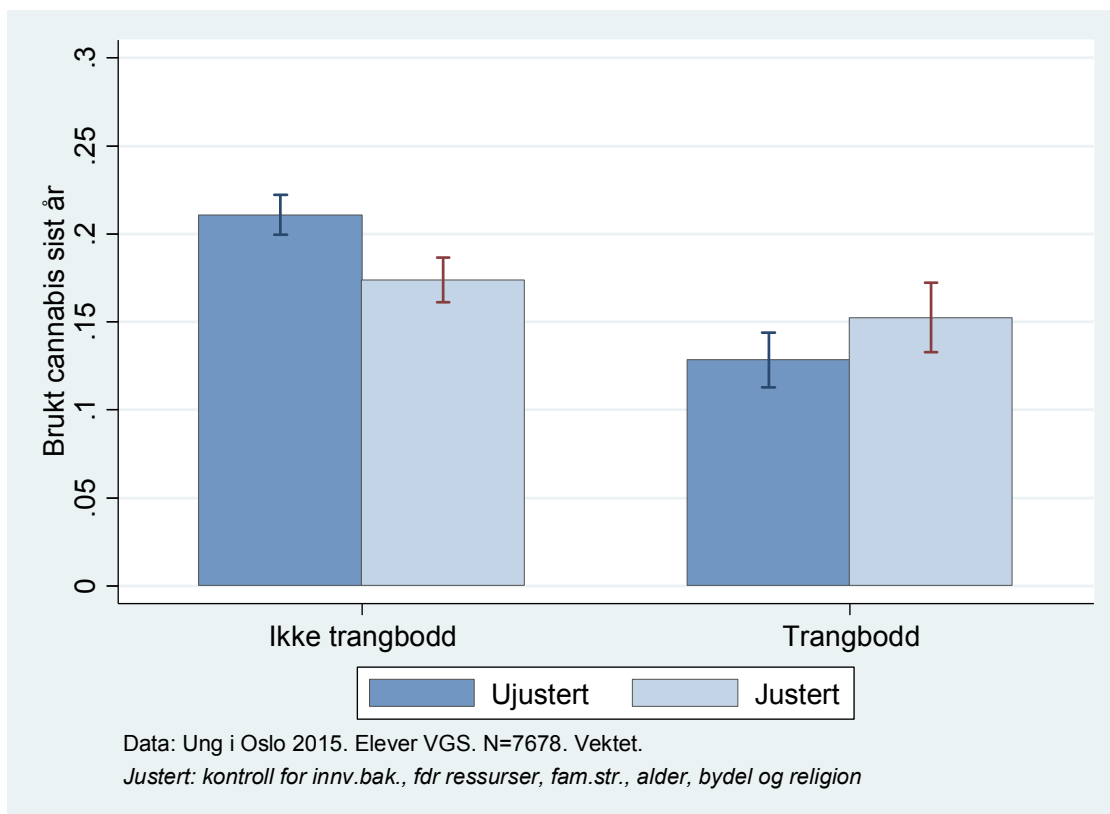
5.2 Cannabis

Figur 38 tilsier at én av fem ungdommer i eieboliger har brukt cannabis sist år, mens det gjelder i underkant av 15 prosent av de i leiebolig. Når vi kontrollerer for andre bakgrunnsfaktorer som er kjent for å være relatert til cannabisbruk, ser vi at estimatet for de i eiebolig synker noe, mens det er uendret for de i leiebolig. De som bor i eiebolig har altså en noe høyere sannsynlighet for å ha brukt cannabis enn de som bor i leiebolig, selv når det kontrolleres for sosioøkonomiske ressurser, innvandrerbakgrunn, familiestruktur, alder, bydel og religiøs tilhørighet.

Figur 38. Cannabisbruk sist år etter disposisjonsform.

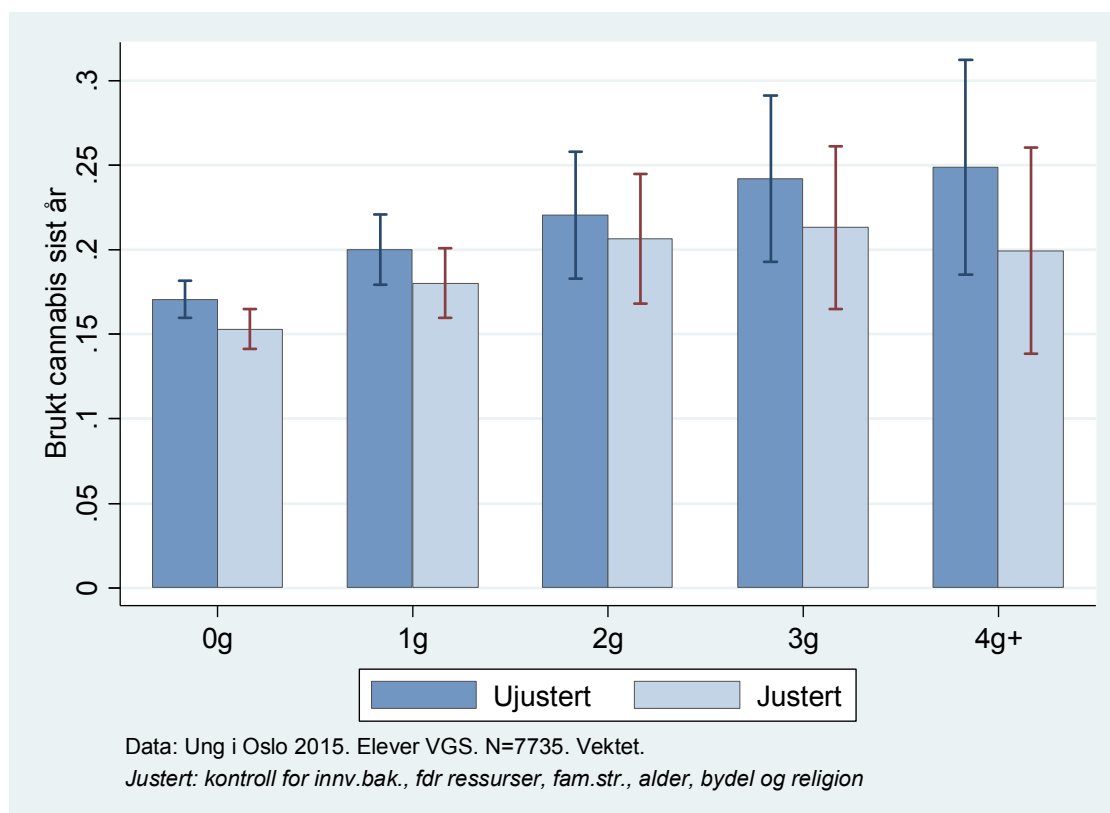

Figur 39. Cannabisbruk siste år etter trangboddhet.

I Figur 39 viser de ujusterte estimatene at flere av de som bor i en bolig som ikke er trangbodd har brukt cannabis, sammenlignet med de i trangbodde boliger. Sannsynligheten for de to gruppene er på henholdsvis på 21 og 13 prosent. Når vi kontrollerer for øvrige faktorer er det ikke lengre systematiske forskjeller mellom ungdom i boliger med ulik grad av trangboddhet.

Figur 40. Cannabisbruk sist år etter flyttinger.

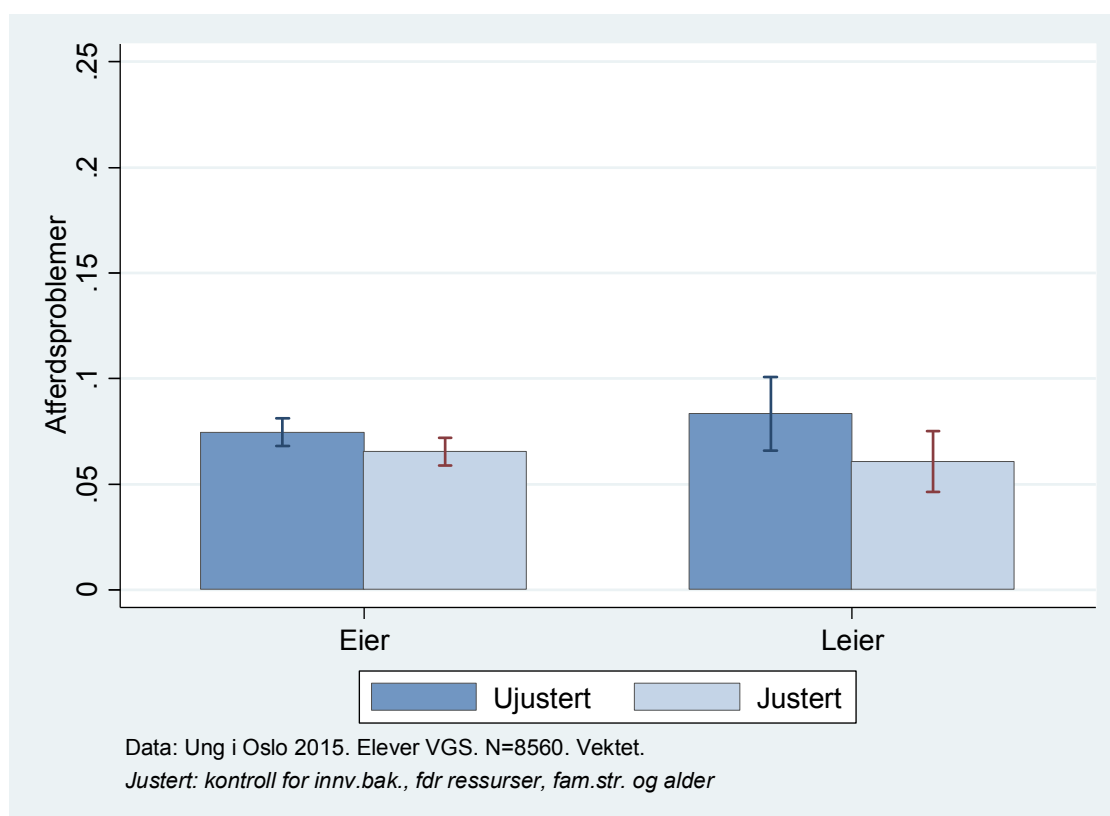
Flere rapporterer bruk av cannabis dess flere flyttinger de har hatt de siste fem årene. Av de ujusterte estimatene, i Figur 40, ser vi at ungdom som flytter hyppigst har en sannsynlighet for å ha brukt cannabis sist år som ligger rundt 25 prosent, mot om lag 17 prosent for de som ikke har flyttet. For noen av de som har flyttet hyppig består forskjellene, selv om vi kontrollerer for bakenforliggende faktorer som foreldrenes ressurser og om ungdommene har innvandrerbakgrunn. Her er det viktig å huske at det er stor usikkerhet rundt estimatene. Som vi ser er konfidensintervallene store.

5.3 Atferdsproblemer

Atferdsproblemer kan være relatert til ungdoms boligsituasjon. Flere internasjonale forskningsbidrag har undersøkt denne sammenhengen (se f.eks. Gasper mfl. 2010; Olweus 1989).

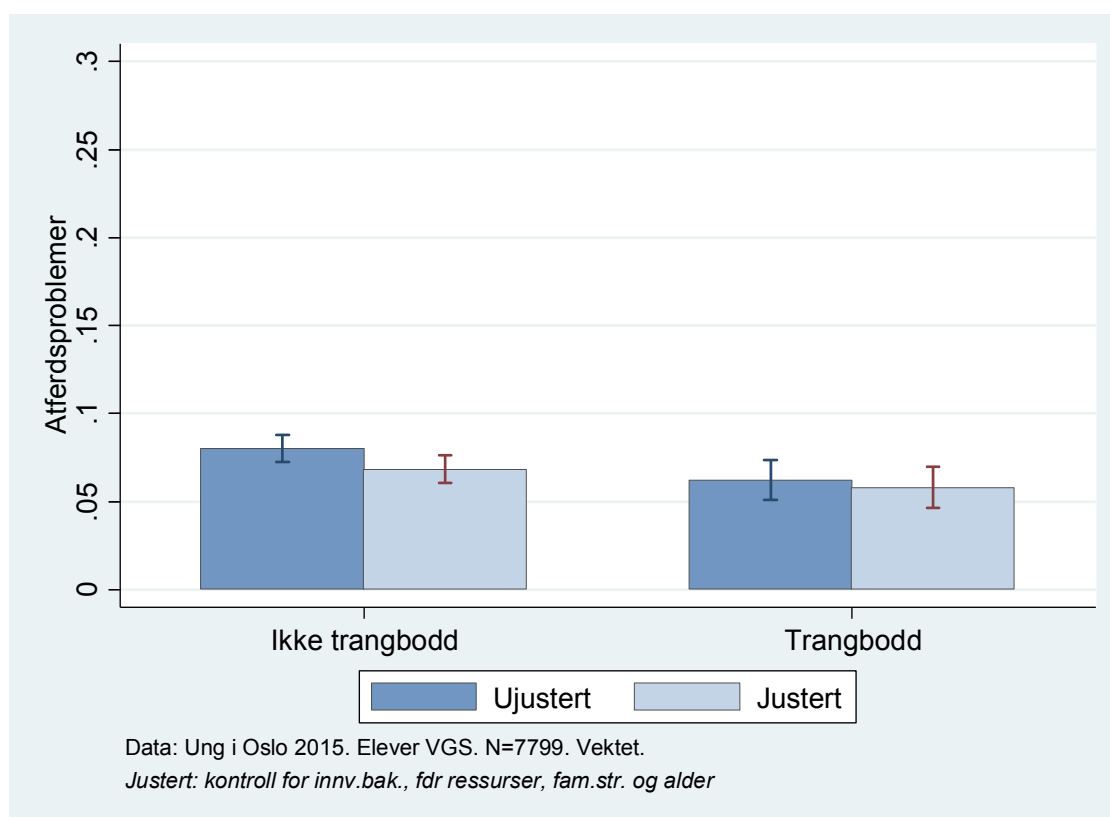
Av Figur 41 ser vi at det verken med eller uten kontroll for ungdommenes sosiale bakgrunn er noen forskjell i atferdsproblemer etter disposisjonsform.

Figur 41. Adferdsproblemer etter disposisjonsform.

Ungdom som bor i trangbodde boliger har noe lavere sannsynlighet for å ha atferdsproblemer sammenlignet med de som ikke bor i trangbodde. Dette ser vi i Figur 42. Denne forskjellen forsvinner i midlertid når vi kontrollerer for ungdommenes sosiale og familiemessige bakgrunn.

Figur 42. Adferdsproblemer etter trangboddhet.

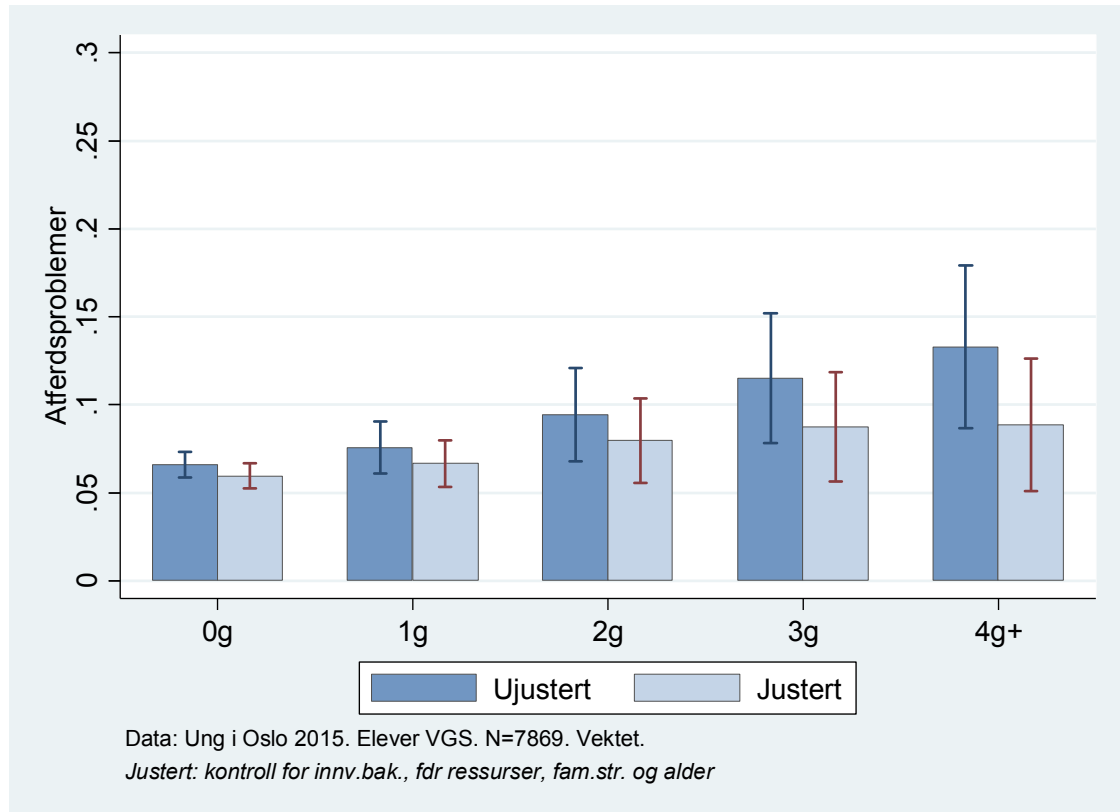

Av Figur 43 ser vi at de som har flyttet mer enn én gang oftere rapporterer om handlinger som vi her definerer som atferdsproblemer. Blant de som ikke har flyttet er sannsynligheten 6,6 prosent, mens den er 13,3 for de som har flyttet fire ganger eller oftere. Sammenhengen mellom atferdsproblemer og flytting reduseres når vi kontrollerer for ungdommens sosiale bakgrunn, men likevel er den systematisk. I modellen med kontroll for bakgrunnsfaktorer er nivået signifikant høyere (på 0,10-nivået) for de som har flyttet to ganger eller oftere, enn blant de mer bofaste.

Selv om vi ser en sammenheng mellom hyppig flytting og atferdsproblemer, så vet vi ikke sikkert om flyttingen faktisk bidrar til flere atferdsproblemer i seg selv. Hyppig flytting har nok negative konsekvenser for mange ungdommer, som kan miste kontakt med venner og nettverk der de bodde. De kan få vansker med å tilpasse seg en ny skole eller et nytt nabolag. Dette kan nok for noen gi seg utslag i atferdsproblemer. Samtidig kan det være flere ting ved de familiene som flytter ofte som vi ikke klarer å fange opp i våre analyser. I noen tilfeller kan nok tilpasnings- eller atferdsproblemer blant ungdommene

føre til at familien velger å flytte, så for enkelte kan det tenkes at «årsakspilen» går motsatt vei (Se for øvrig Sandlie & Andersen 2016 for mer om dette).

Figur 43. Adferdsproblemer etter antall flyttinger.

6 Fritid og sosiale relasjoner etter bosituasjon

NOVAs Ungdataundersøkelser (Bakken 2014; 2015) og tidligere Ung i Oslo-undersøkelser (Andersen og Bakken 2015) viser at dagens ungdomsgenerasjon generelt er nokså aktiv med hensyn til både organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter. De viser også at de fleste ungdommer har fortrolige venner og er jevnlig sammen med venner.

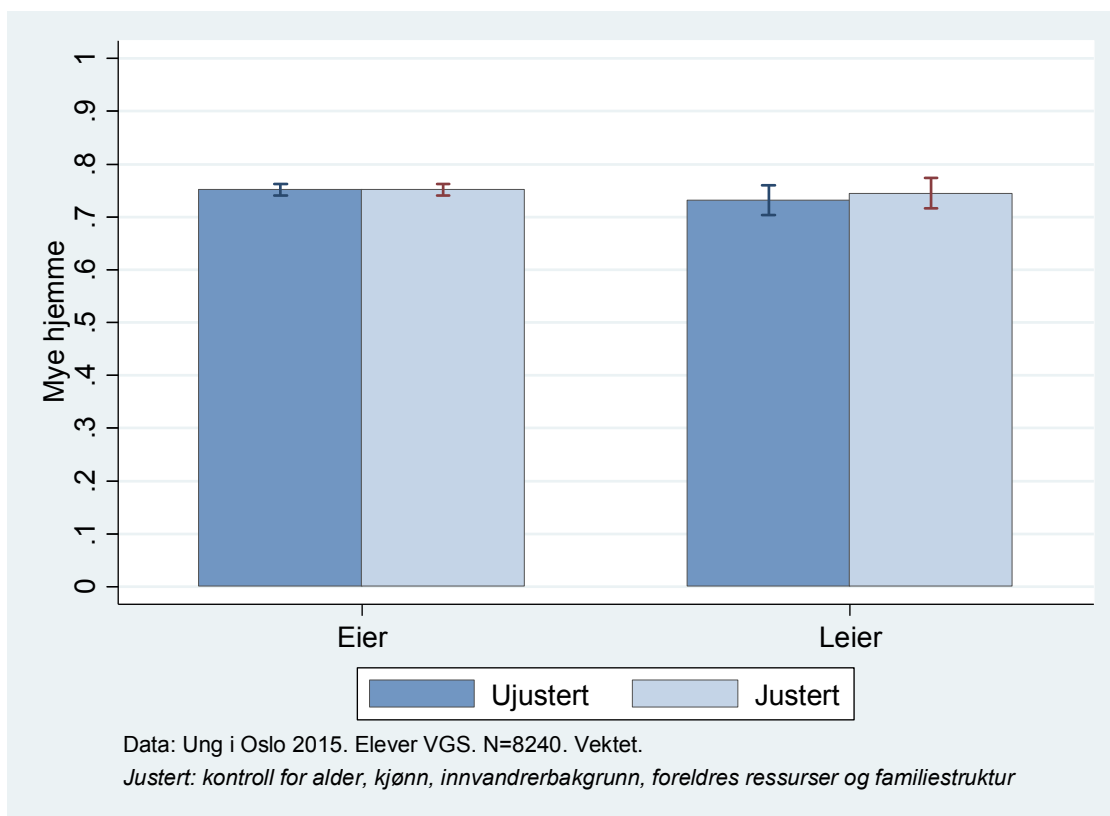
Man ser imidlertid at deltakelse i fritidsaktiviteter og det å ha en fortrolig venn varierer med ungdommenes sosiale bakgrunn. Det er derfor grunn til å tro at ungdommenes bosituasjon også kan spille inn på hvordan ungdoms fritid og deres sosiale relasjoner er. For eksempel kan bokkvaliteten tenkes å innvirke på om man er mye hjemme og om man ofte har venner på besøk. I det følgende vil vi derfor undersøke noen sammenhenger mellom ungdoms fritid og deres sosiale relasjoner i lys av ulike bosituasjoner.

6.1 Om man er mye hjemme

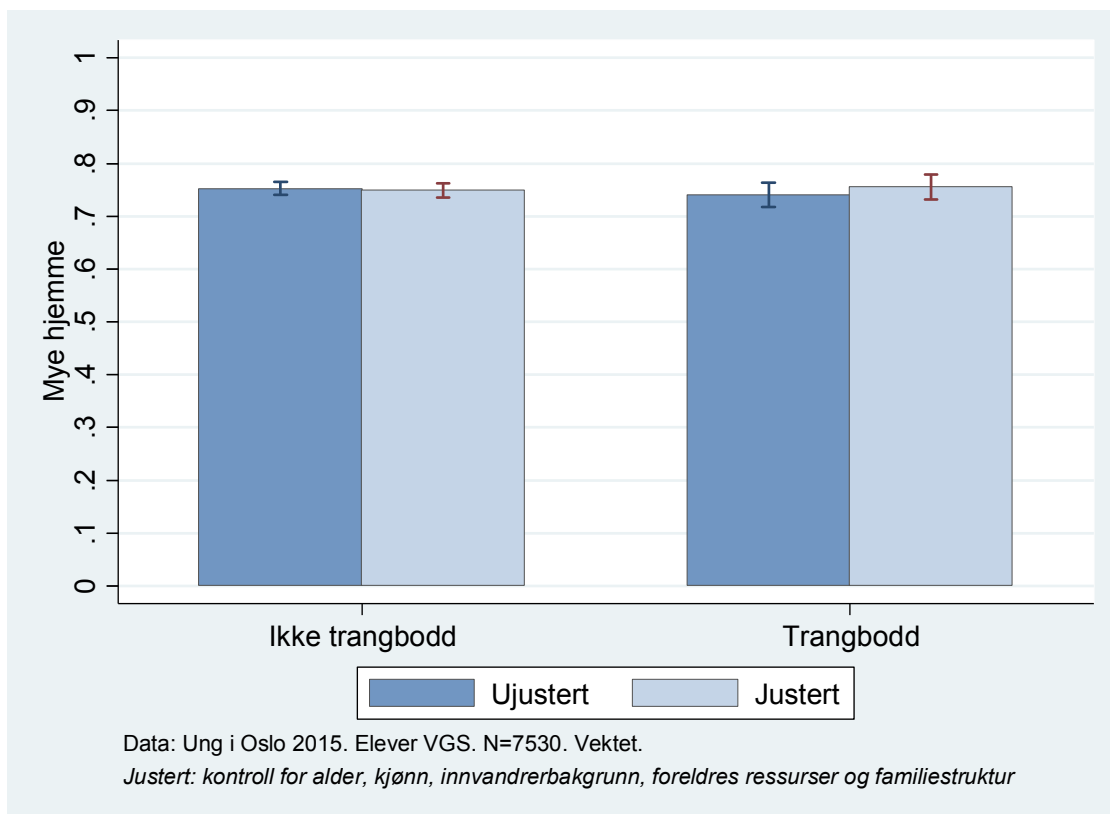
Dagens ungdomsgenerasjon tilbringer generelt sett mye tid i hjemmet (Bakken 2015), og i Oslo har man sett en økning i andelen som er mye hjemme i løpet av en vanlig uke (Andersen og Bakken 2015: 52). Ung i Oslo 2015 viste også at det var forskjeller i å være mye hjemme etter både bydelstilhørighet og foreldrenes sosioøkonomiske ressurser. Det kan tenkes at det å være mye hjemme også er relatert til ungdoms boligsituasjon.

Når vi ser på sammenhengen mellom disposisjonsform og i hvilken grad ungdom er mye hjemme, i Figur 44, ser vi ingen systematiske forskjeller. Dette gjelder verken når vi ser på de ujusterte eller justerte estimatene.

Figur 44. Om man er mye hjemme etter disposisjonsform.

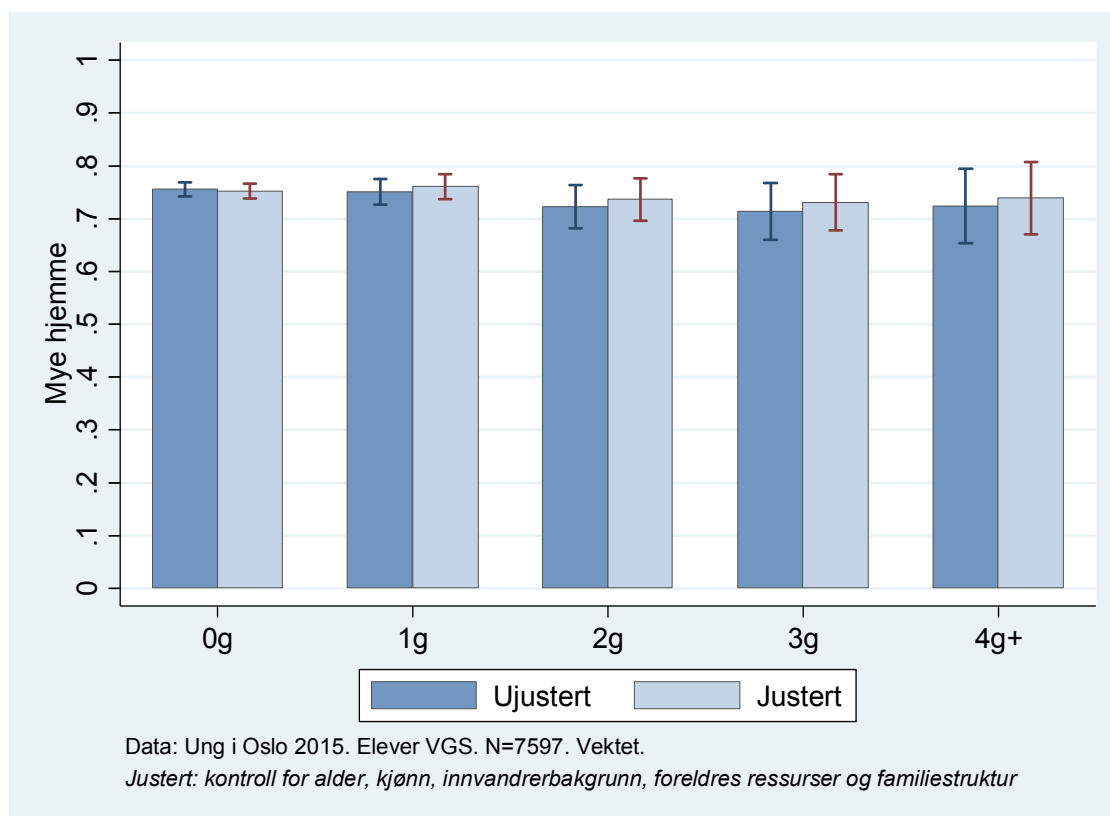
Figur 45. Om man er mye hjemme etter trangboddhet.

Heller ikke når vi undersøker sammenhengen mellom å være mye hjemme og det å bo i trangbodde boliger, ser vi noen systematiske forskjeller i Figur 45. Noe av grunnen til at vi ikke ser noe utslag her, er at trangboddhet slår ulikt ut for gutter og jenter. I tilleggssanalyser, som ikke vises i dette notatet, ser vi at gutter som bor trangbodd sjeldnere er mye hjemme enn gutter som ikke bor trangbodd. Blant jenter er det motsatt, de som bor trangbodd er mer hjemme enn jenter som ikke bor trangbodd.

I Figur 46 ser vi at det ikke er noen klar sammenheng mellom det å flytte hyppig og det å være mye hjemme.

Figur 46. Om man er mye hjemme etter antall flyttinger.

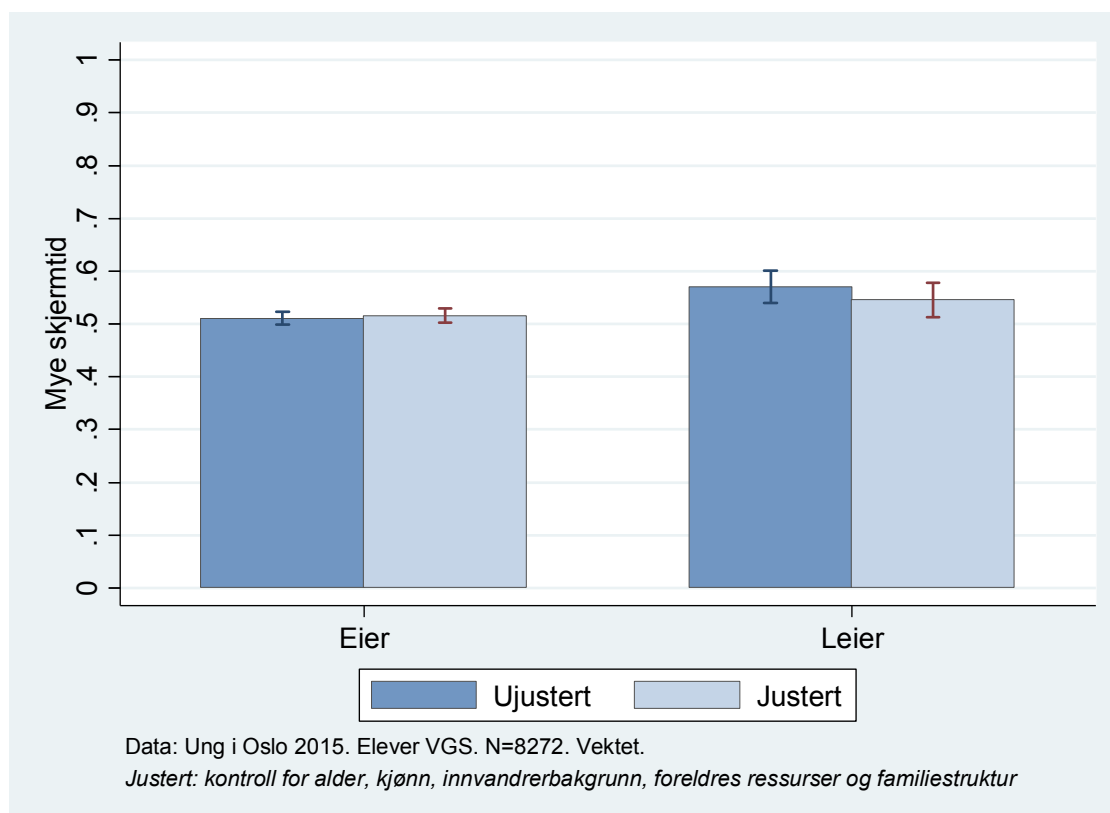

6.2 Mediebruk

Digitale aktiviteter er en sentral del av ungdoms hverdag. Den siste Ung i Oslo-undersøkelsen (Andersen og Bakken 2015) viste at det var store variasjoner i ungdoms mediebruk, som målt i det å tilbringe mye tid foran en skjerm. Ungdom i Oslos østlige bydeler tilbringer i større grad mye tid foran skjermen enn det ungdom i de vestlige bydelene gjør. Flere av ungdommene som har foreldre med færrest sosioøkonomiske ressurser har også høy skjermtid.

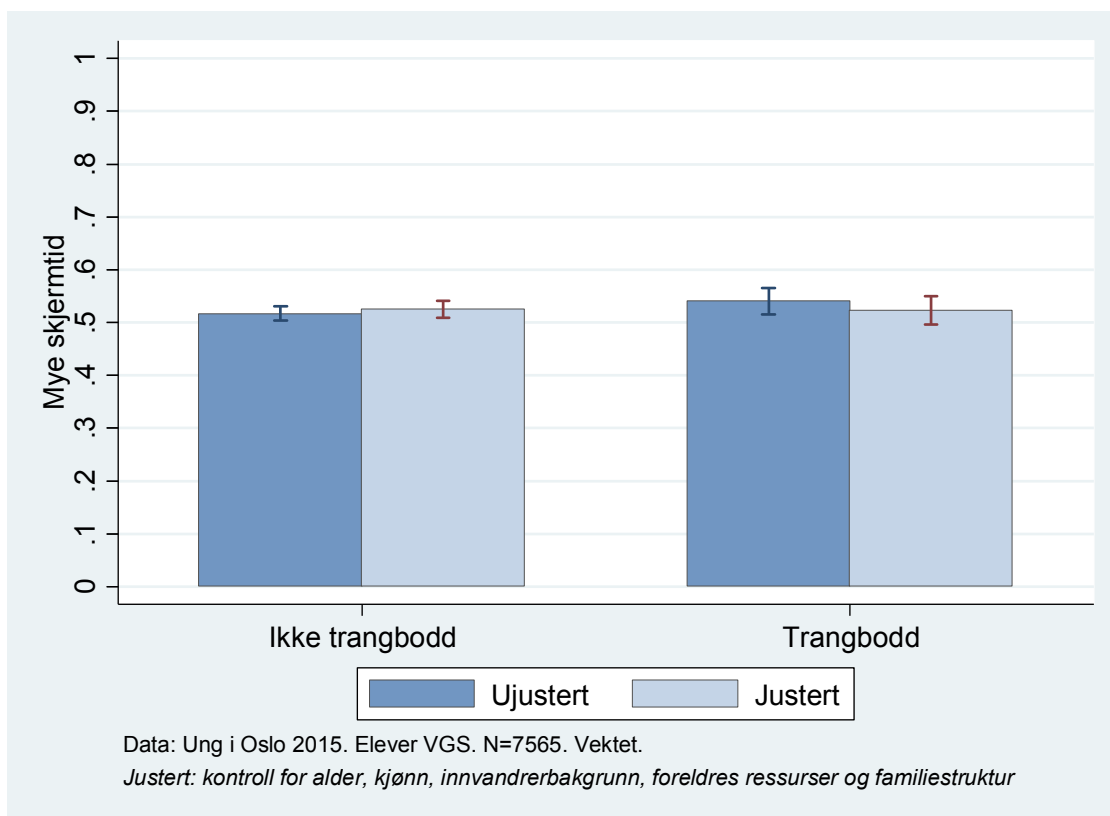
Når vi ser på sammenhengen mellom skjermtid og disposisjonsform, i Figur 47, ser vi at de i leide boliger i større grad rapporterer om mye skjermtid. Denne forskjeller ser imidlertid ut til å være relatert til ungdommenes sosiale bakgrunn, og når vi ser på de justerte estimatene så er det ikke noen systematiske forskjeller etter disposisjonsform.

Figur 47. Mye skjermtid etter disposisjonsform.

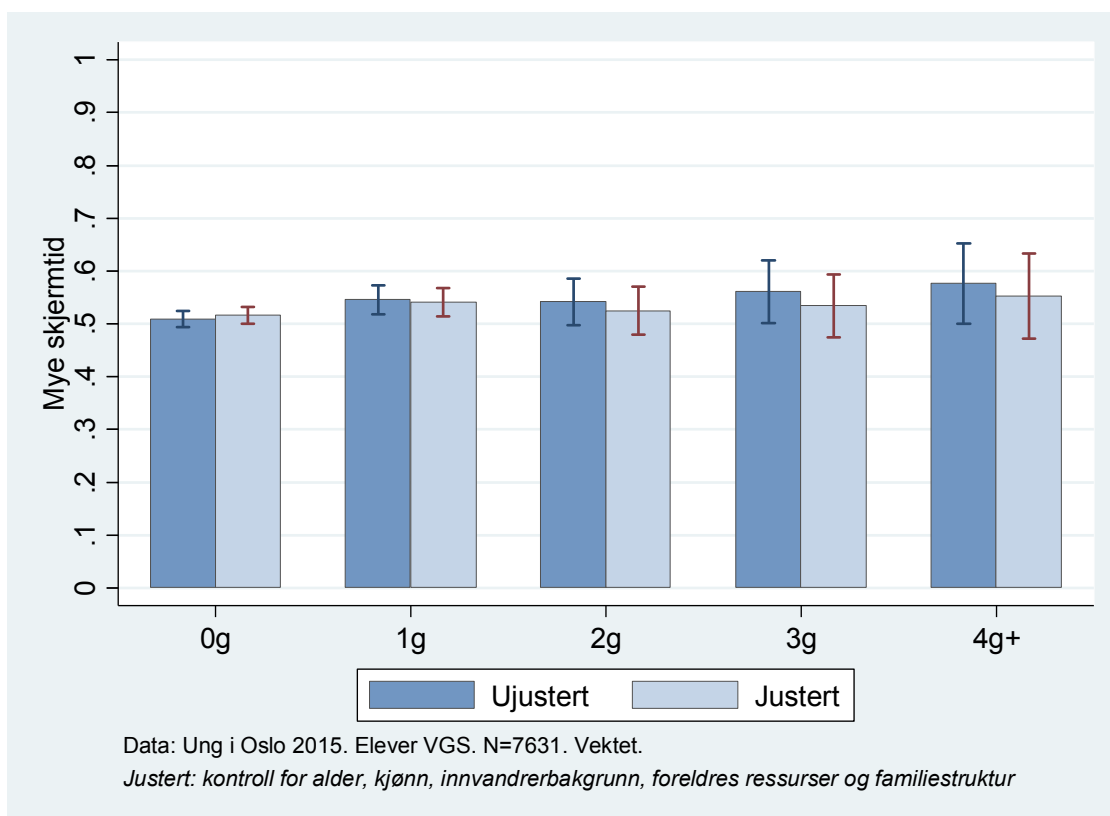

Når vi undersøker sammenhengen mellom mye skjermtid og trangboddhet finner vi ingen systematiske variasjoner i Figur 48. Antall flyttinger ser heller ikke ut til å være forbundet med det å tilbringe mye tid foran skjermen (Figur 49).

Figur 48. Mye skjermtid etter trangboddhet.

Figur 49. Mye skjermtid etter antall flyttinger.

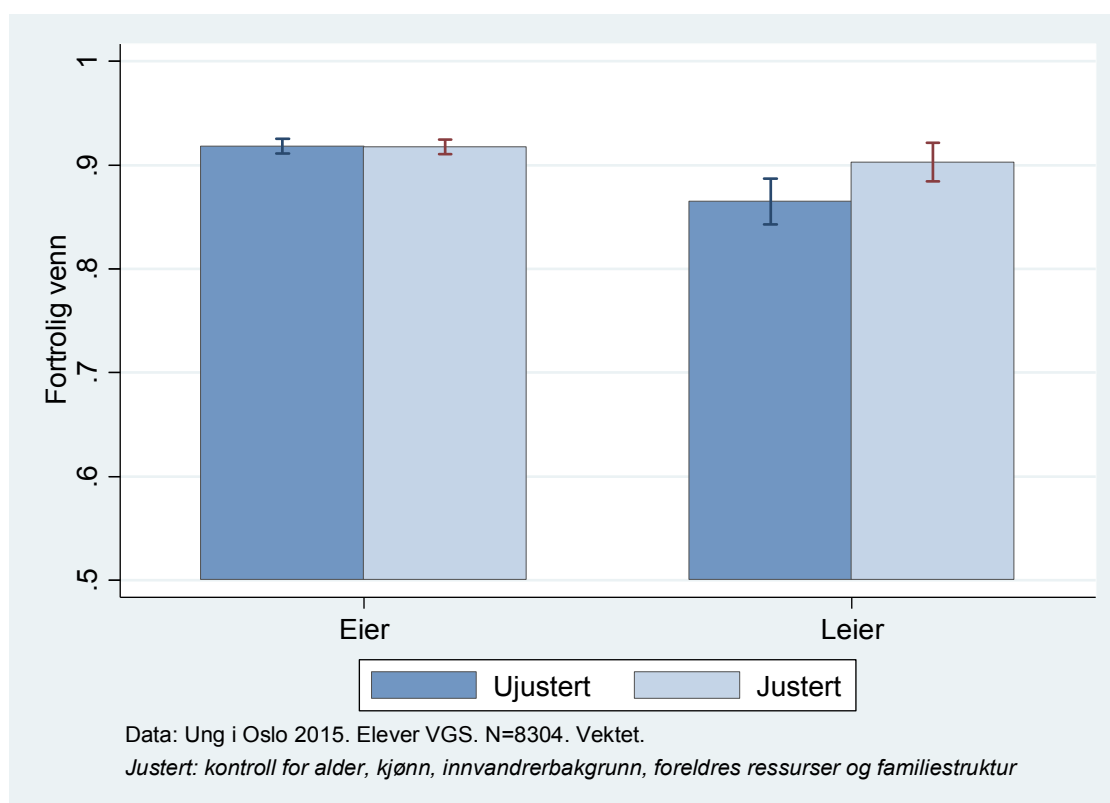

6.3 Om man har en nær og fortrolig venn

I Ung i Oslo ble det spurt om ungdommene har «minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?». Selv om de fleste rapporterer om en slik venn (Andersen & Bakken 2015: 18), så er det både bydelsmessige og sosiale (foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå) variasjoner i ungdommenes svar. Dette kan også tenkes å være relatert til ungdommenes boligsituasjon.

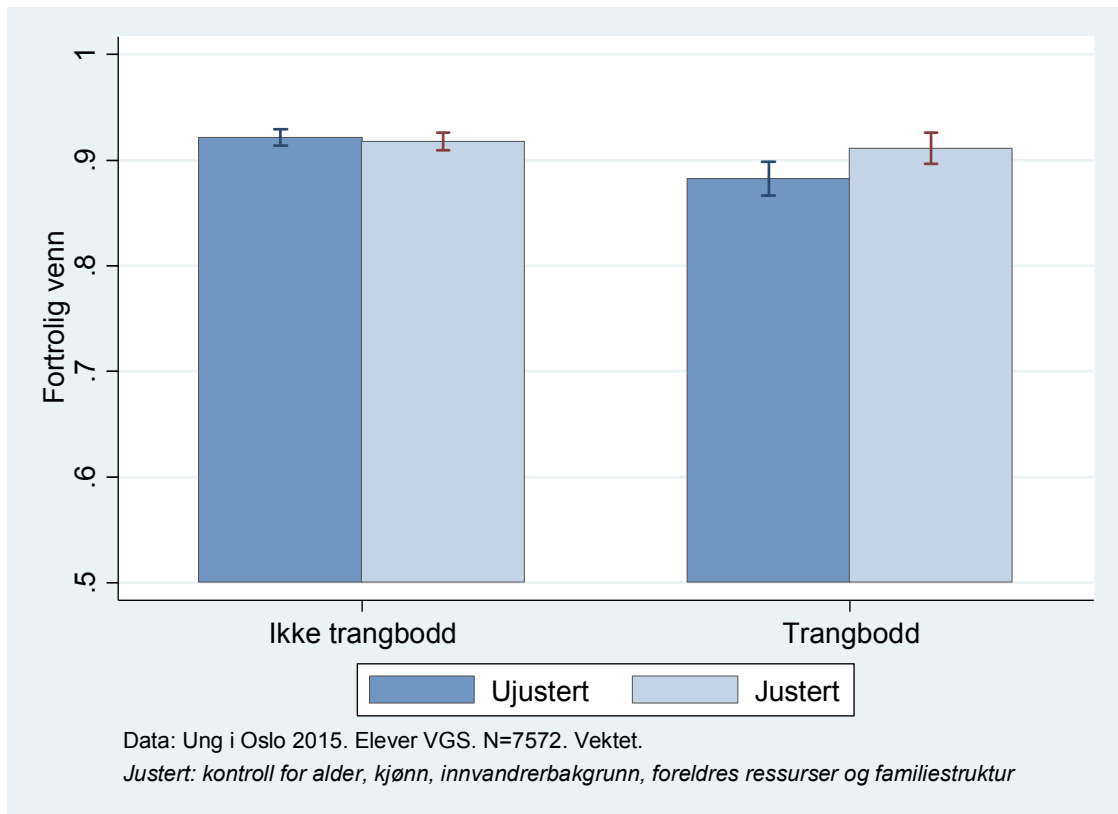
I Figur 50 ser vi at de som bor i leide boliger har lavere sannsynlighet for å svare bekreftende på dette spørsmålet (86,5%), enn de som bor i eide boliger (91,8%). Når vi tar hensyn til at ungdom som bor i eie- og leieboliger har ulik sosial bakgrunn og familiebakgrunn, ser vi ikke noe signifikant utslag for de i leieboliger.

Figur 50. Fortrolig venn etter disposisjonsform.

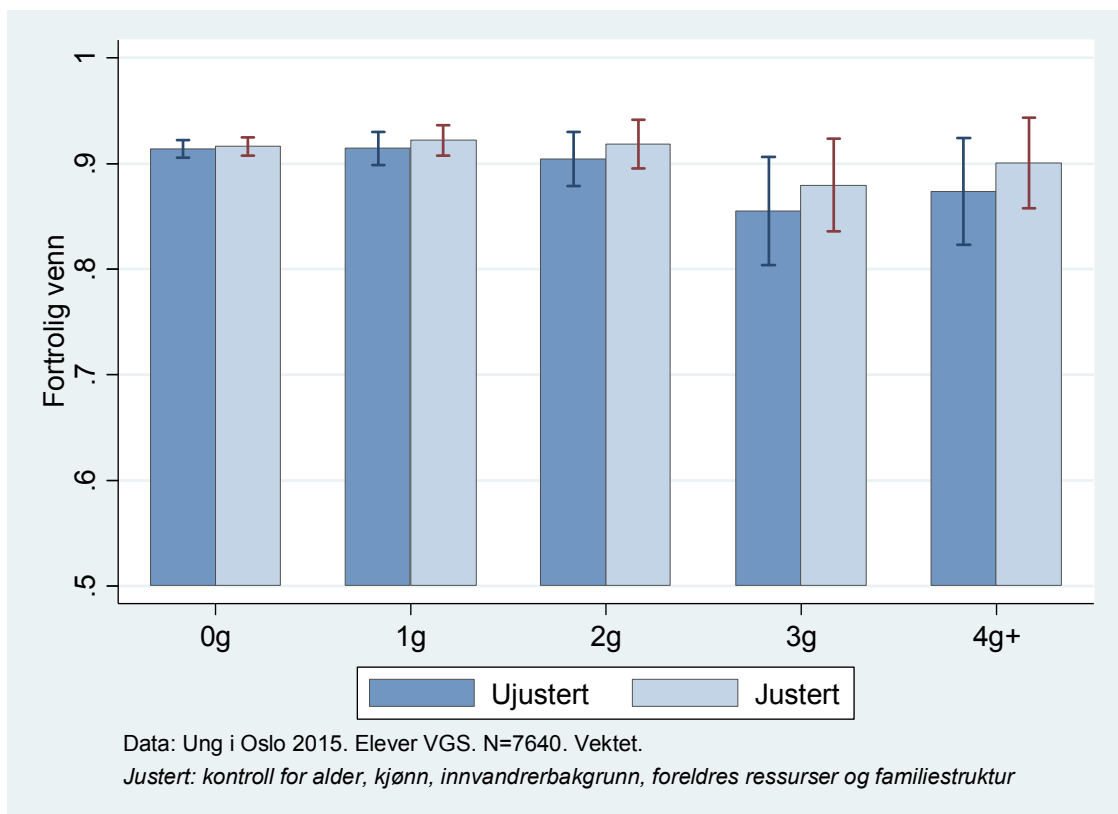

Det er også en lavere sannsynlighet for å svare bekreftende på å ha en fortrolig venn blant de ungdommene som bor i trangbodde boliger. Av Figur 51 ser vi at de som har en romslig bolig har 92,2 prosents sannsynlighet for å ha fortrolig venn, mens den er 88,3 prosent for de i trangbodde boliger. Denne forskjeller er ikke lengre tilstede når vi kontrollerer for ungdommenes bakgrunn.

Figur 51. Fortrolig venn etter trangboddhet.

Figur 52. Fortrolig venn etter antall flyttinger.

I Figur 52 ser vi på sammenhengen mellom det å ha en fortrolig venn og antall flyttinger siste fem år. Det er en tendens til at de som har flyttet hyppigst i mindre grad rapporterer om en fortrolig venn, men vi ser kun en signifikant forskjell mellom de som ikke har flyttet og de som har flyttet tre ganger. Denne sammenhengen er også signifikant på 0,10-nivået når vi kontrollerer for øvrige kjennetegn ved ungdommene.

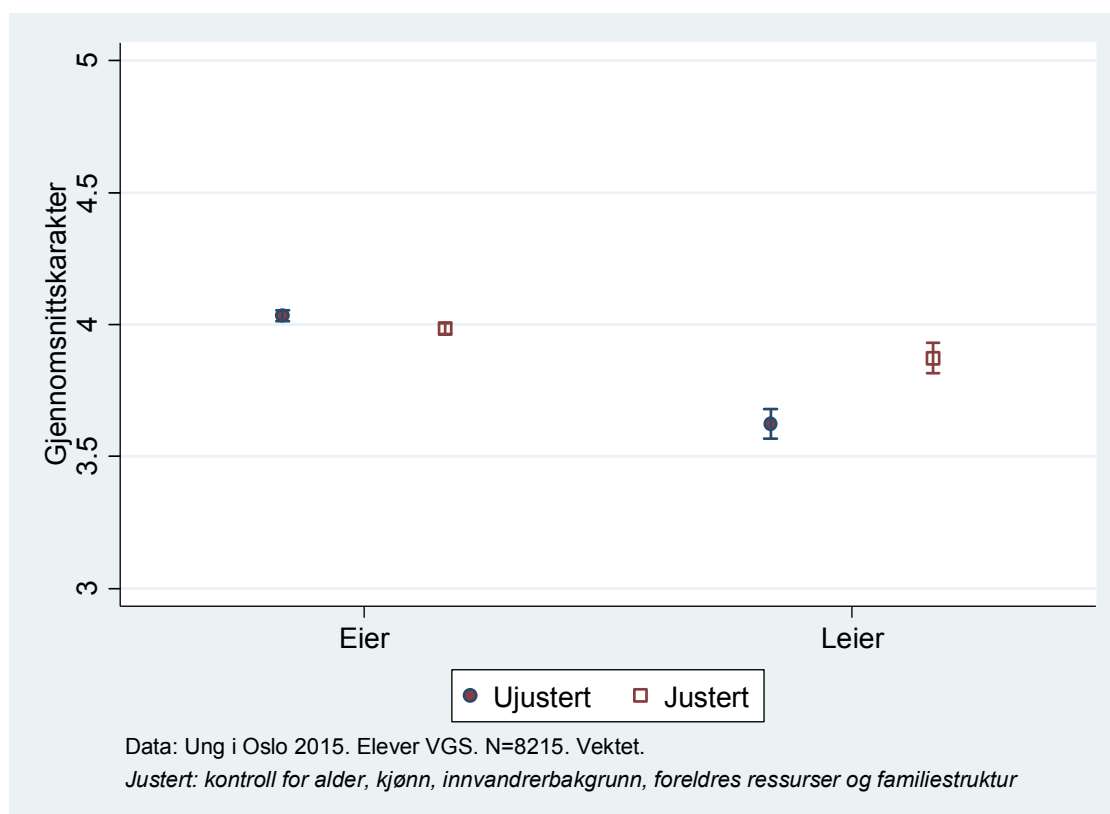
7 Utdanning og framtid etter bosituasjon

7.1 Skoleprestasjoner

Det er flere studier som har undersøkt om boligsituasjon har noe å si for ungdoms utdanning (f.eks. Haveman mfl. 1991; Simpson og Fowler 1994; Tucker mfl. 1998). I dette kapitlet ser vi på om bosituasjon er relatert til skoleprestasjoner, utdanningsplaner, generell framtidsoptimisme og om ungdommene tror de vil eie egen bolig.

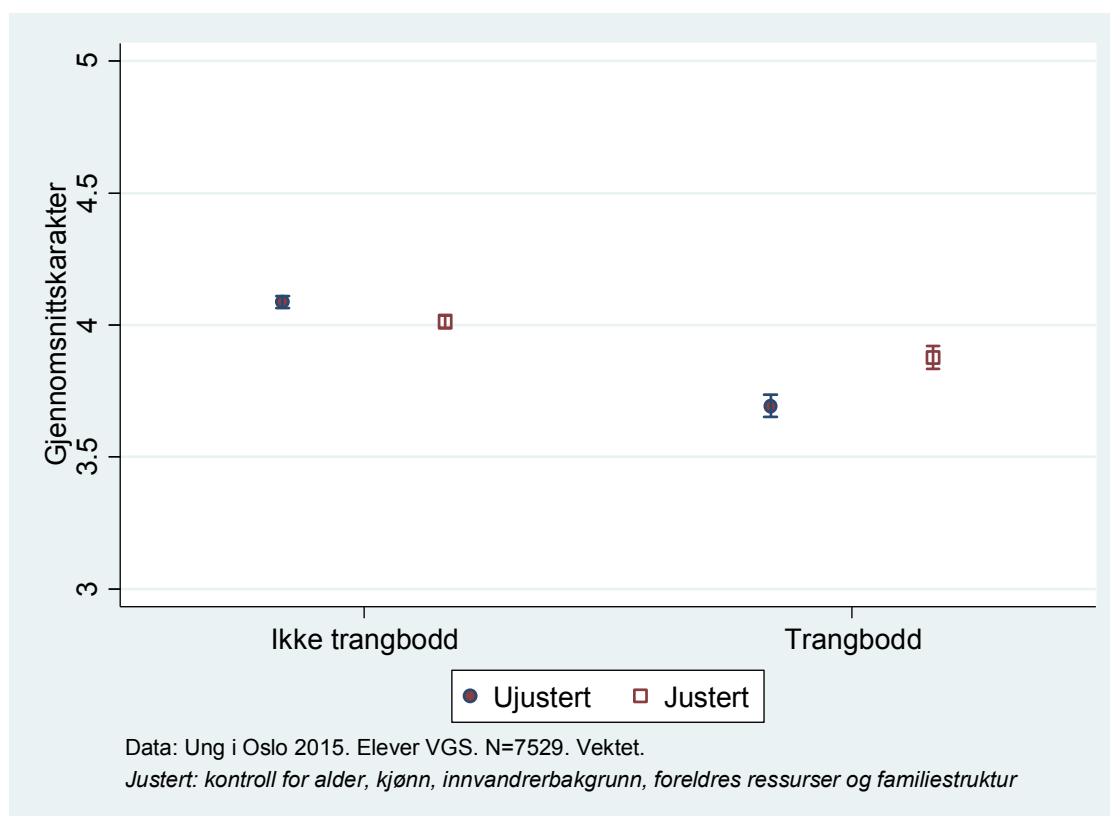
I Figur 53 ser vi at de som bor i leide boliger har en lavere gjennomsnittskarakter enn de som bor i eide boliger. Mens snittet for sistnevnte gruppe er 4,03 er den 3,62 for førstnevnte, altså nær en halv karakter dårligere. Til tross for at kontroll for ungdommenes sosiale bakgrunn og individkjenntegn reduserer forskjellen, er det likevel en systematisk lavere skåre for de i leide boliger.

Figur 53. Gjennomsnittskarakter etter disposisjonsform.

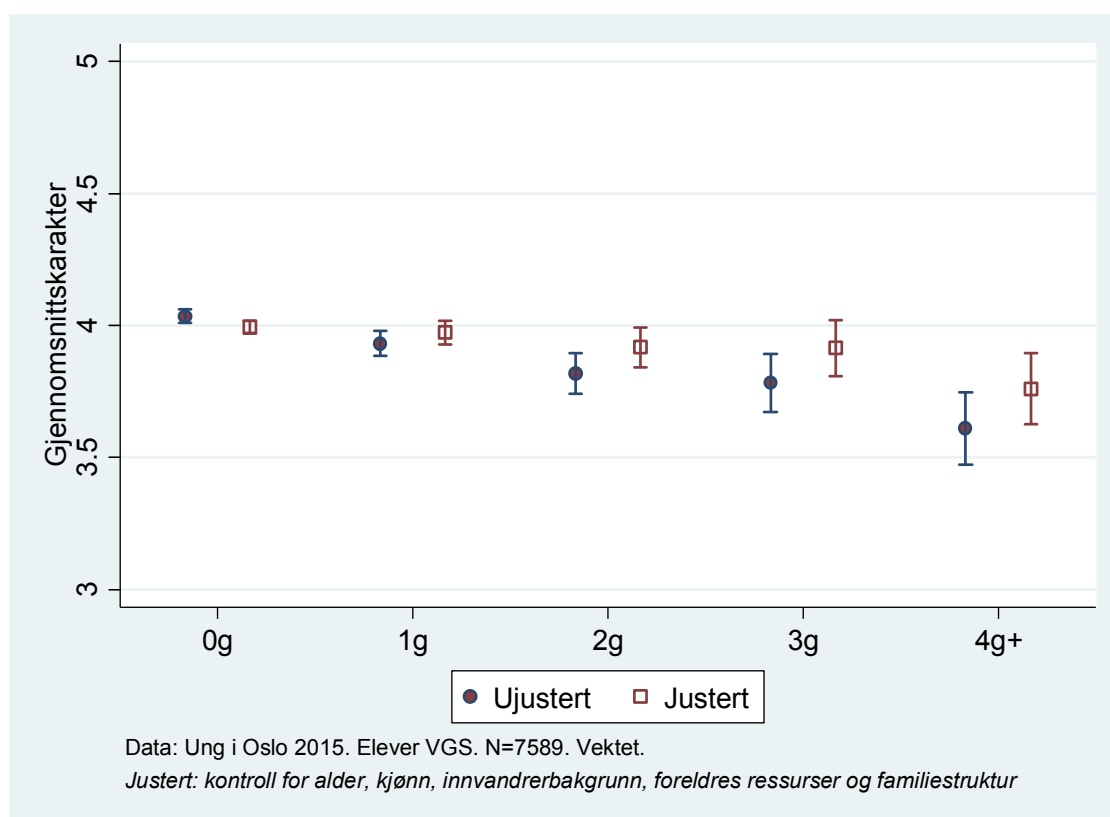
Vi ser også at de i trangbodde boliger har et lavere karaktersnitt enn hva de i ikke trangbodde boliger har. Dette ser vi av Figur 54. Snittet for de i ikke trangbodde boliger er 4,03, mens det er 3,62 for de i trangbodde boliger. Det er omtrent den samme forskjellen som vi ser for disposisjonsform. Også når vi kontrollerer for alder, kjønn, innvandrerbakgrunn, foreldrenes ressurser og familiestruktur, ser vi en systematisk lavere skåre for de i trangbodde boliger.

Figur 54. Gjennomsnittskarakter etter trangboddhet.

I Figur 55 ser vi at de som flytter hyppig i gjennomsnitt får dårligere karakterer enn de som ikke har flyttet eller som har flyttet kun én gang. I de justerte estimatene er forskjellene mindre, men det er likevel signifikant lavere skåre for de som har flyttet hyppigst.

Figur 55. Gjennomsnittskaraktter etter antall flyttinger.

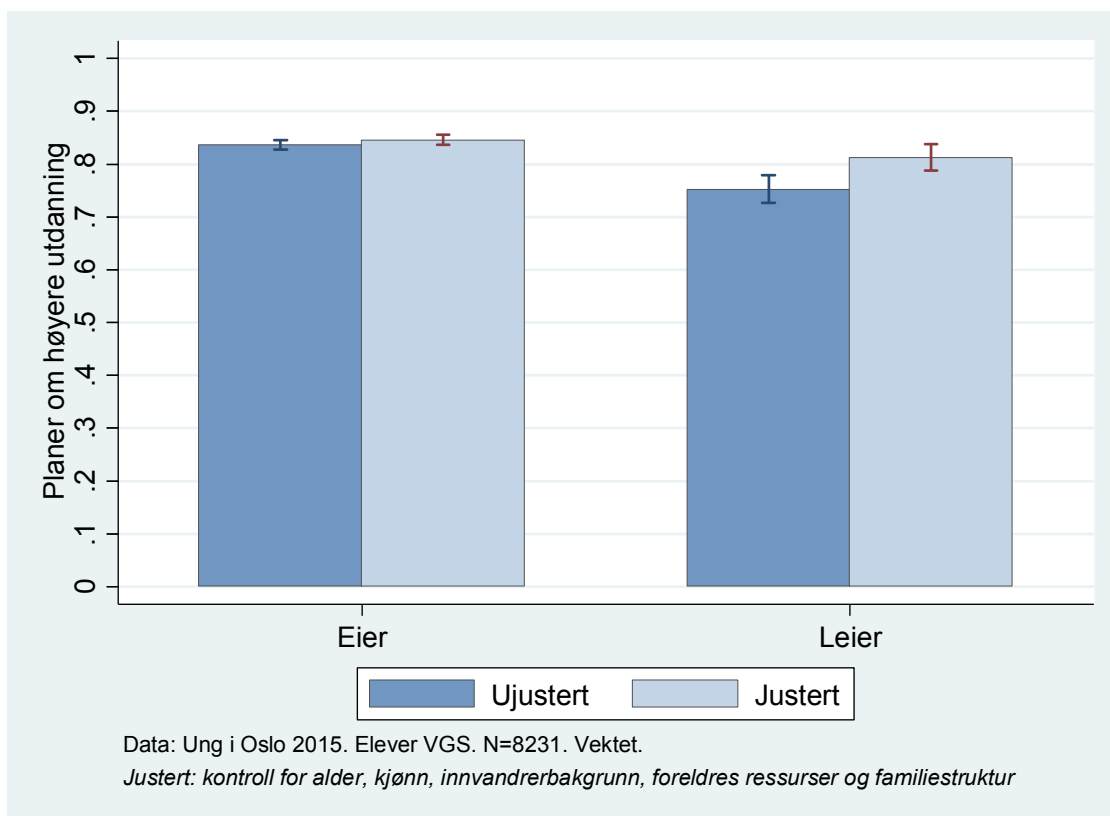

7.2 Utdanningsplaner

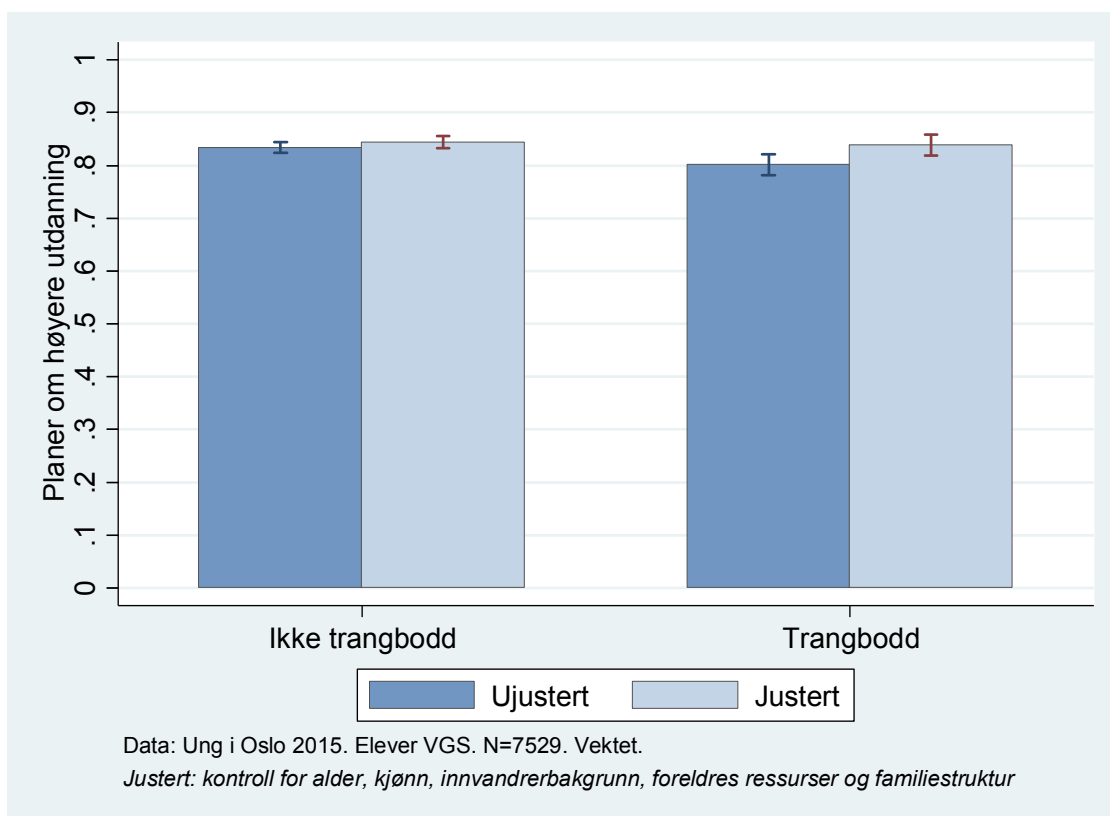
Bosituasjon kan tenkes å virke inn på flere aspekter ved utdanning enn bare karakterer. For eksempel kan det tenkes at bosituasjon virker inn på planer om høyere utdanning. Det er mulig at bosituasjonen virker inn på slike planer gjennom flere mekanismer. Det kan være at bosituasjon virker inn på selvbylde eller selvsikkerhet, som igjen henger sammen med hvilke ambisjoner en har. Bosituasjon (for eksempel flyttinger) kan også tenkes å virke på skoletilknytning og den sosiale situasjonen på skolen, og kan slikt sett også prege ens ønske om å eventuelt fortsette i utdanning.

I Figur 56 ser vi av de ujusterte estimatene at de som leier sjeldnere svarer at de har planer om høyere utdanning. For de som bor i eiebolig er sannsynligheten 83,7 prosent, mens den er 75,3 for de i leieboliger. Dette er en nokså stor forskjell. Den reduseres, og kan slikt sett delvis «forklares» av ungdommenes sosiale bakgrunn, men forsvinner ikke. Det gjenstår likevel en signifikant forskjell mellom ungdom i eide og leide boliger.

Figur 56. Utdanningsplaner etter disposisjonsform.

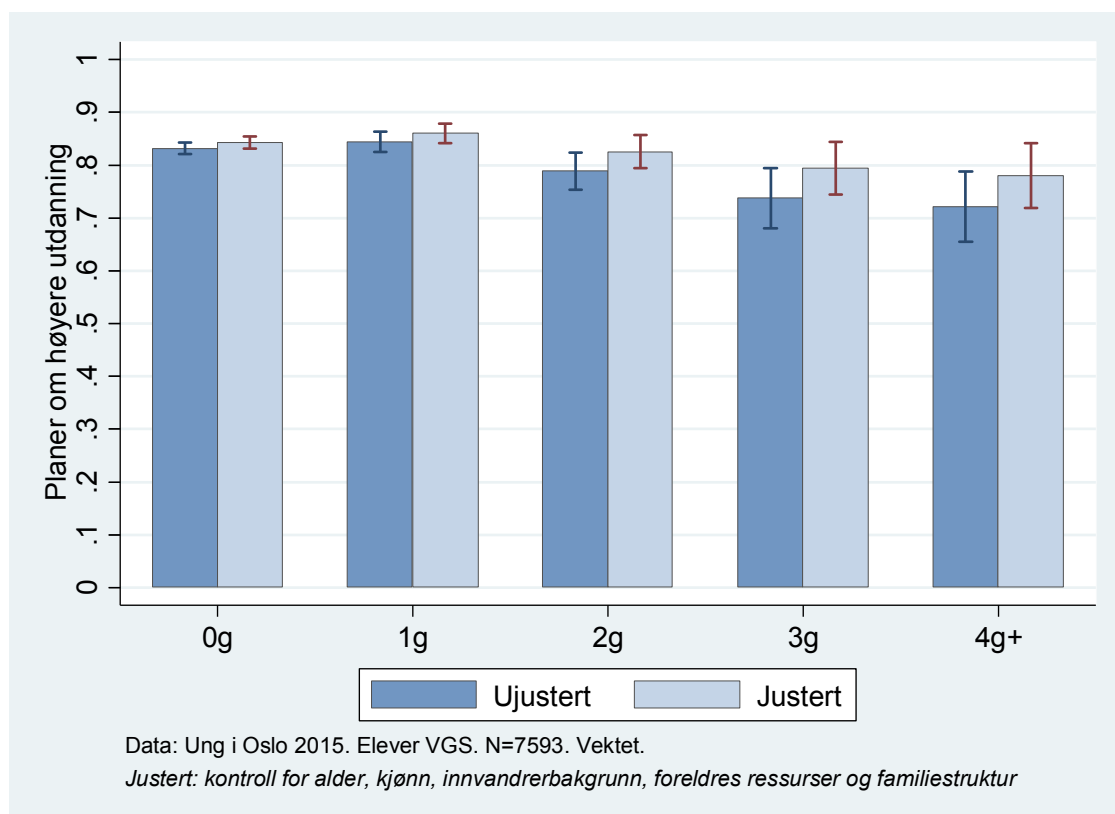
Figur 57. Utdanningsplaner etter trangboddhet.

I Figur 57 ser vi resultatene fra to analyser av utdanningsplaner og trangboddhet. I de ujusterte estimatene ser vi at det er en systematisk forskjell mellom de i trangbodde og ikke trangbodde boliger, der førstnevnte gruppe har lavere sannsynlighet for å svare at de vil ta høyere utdanning. Når vi i de justerte estimatene ser på forskjellen etter trangboddhet, samtidig som vi holder ungdommenes bakgrunn konstant, så er det ikke lenger noen systematiske forskjeller.

Utdanningsplaner henger også sammen med antall ganger ungdommene har flyttet. Dette ser vi tydelig av de ujusterte estimatene i Figur 58. De som har flyttet to ganger eller mer skårer systematisk lavere enn de som ikke har flyttet eller bare har flyttet én gang de siste fem årene. Når vi tar hensyn til ungdommenes sosiale bakgrunn ser vi systematiske utslag for de som har flyttet tre ganger eller mer.

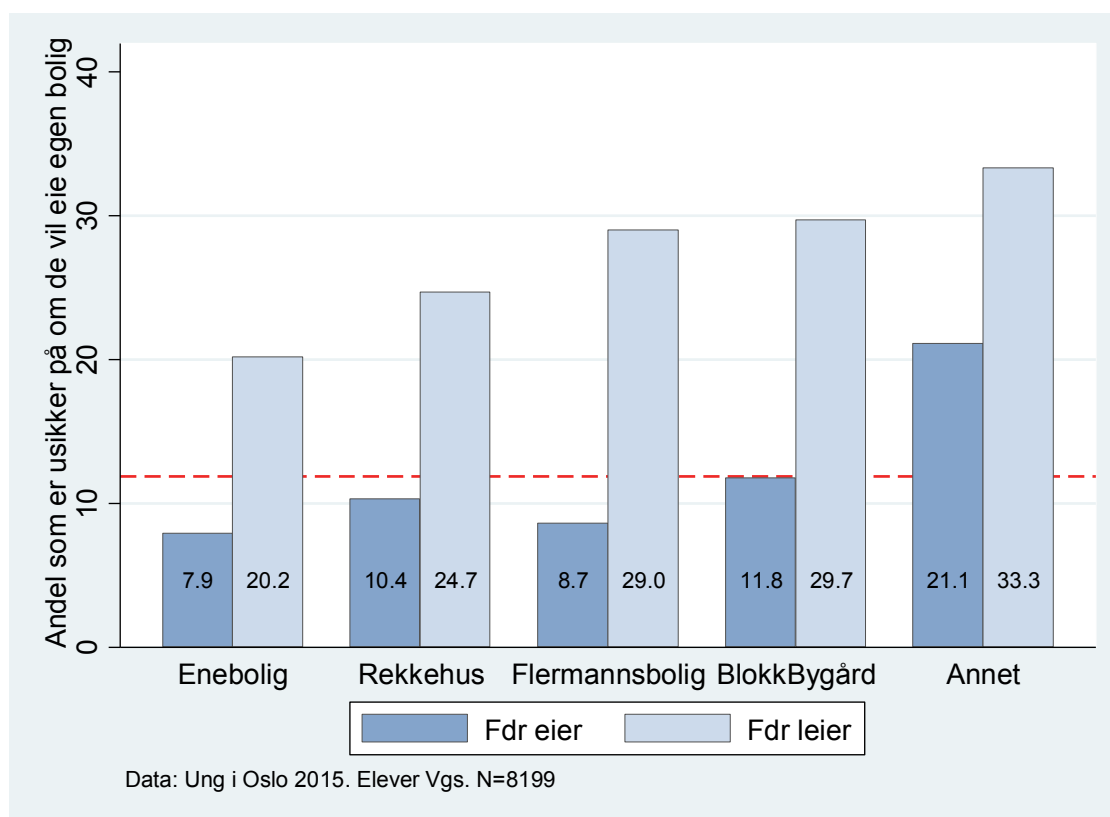
Figur 58. Utdanningsplaner etter antall flyttinger.

7.3 Om man tror man vil eie egen bolig

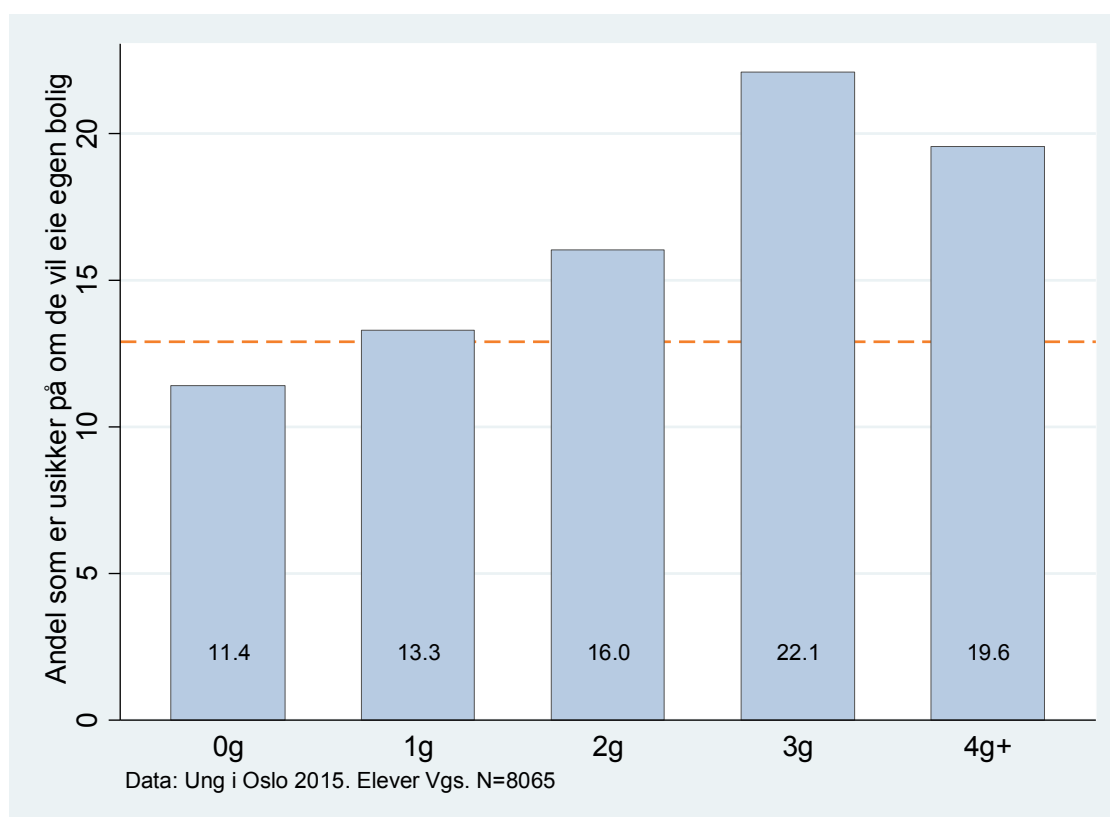
Ungdoms bosituasjon kan også være relatert til deres oppfatninger om hvordan deres egen bosituasjon vil bli i framtiden. I Figur 59 ser vi hvor store andeler som er usikre på om de vil eie egen bolig i framtiden. Prosentandelene er klart lavere for de som bor i eide boliger. Blant de i leieboliger er de tydelig høyere. Sistnevnte gruppe er altså mindre trygg på at de vil eie bolig i framtiden. Likevel må det bemerkes at majoriteten, uavhengig av disposisjonsform og boligtype, tror de vil eie egen bolig. Blant de som bor i leieboliger er det også flere usikre blant de som bor i flermannsbolig eller blokk, enn hva det er blant de i eneboliger og rekkehus.

Figur 59. Andel som er usikker på om de vil eie egen bolig etter boligtype og disposisjonsform.

I Figur 60 ser vi at flere av de som flytter hyppig er usikre på om de vil eie egen bolig, sammenlignet med de som ikke har flyttet eller bare har flyttet en gang de siste fem årene.

Figur 60. Andel som er usikker på om de vil eie egen bolig etter antall flyttinger.

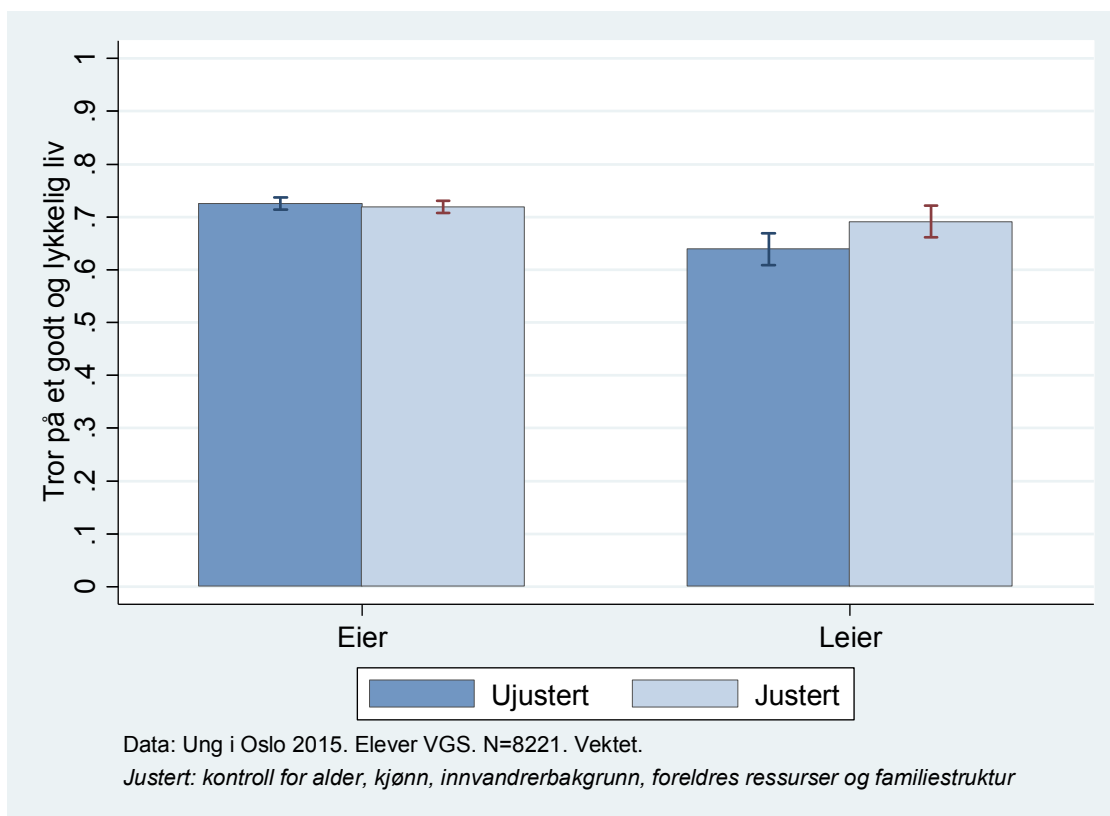

7.4 Om man tror man vil få et godt og lykkelig liv

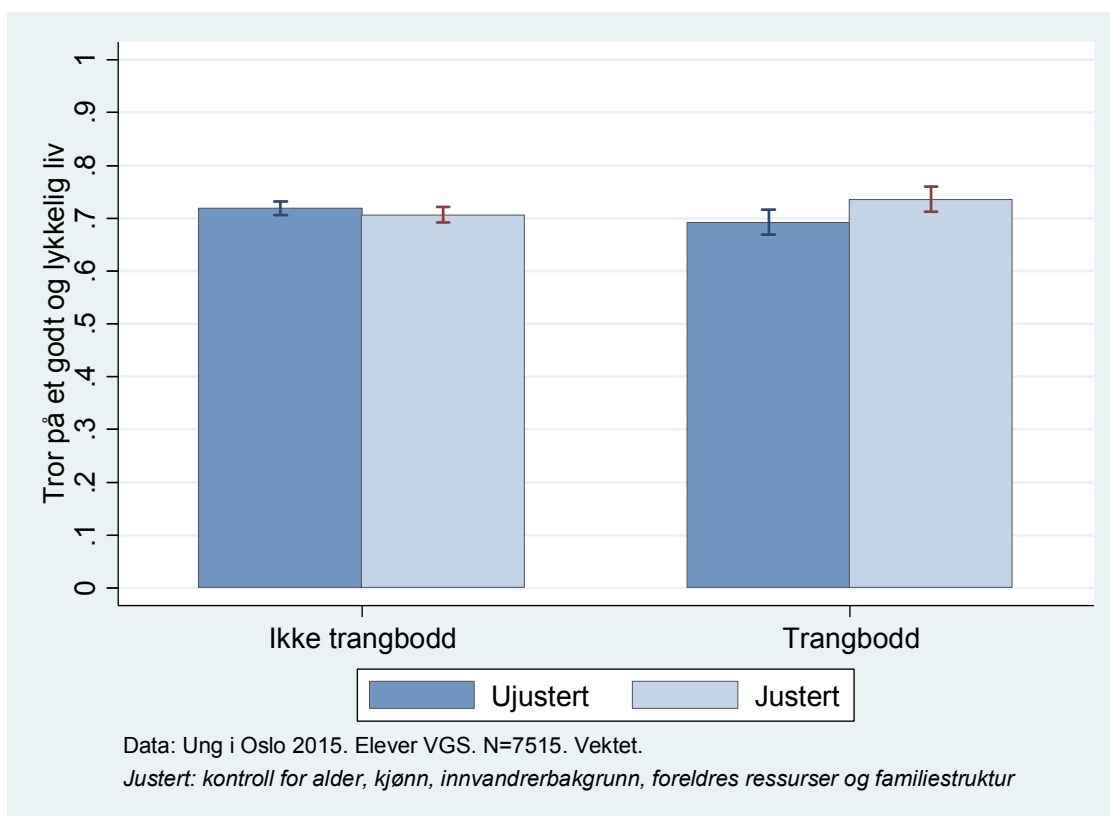
De fleste ungdom svarer bekreftende når de blir spurt om de tror de vil få et godt og lykkelig liv. Det er imidlertid mye variasjon mellom ungdom med ulik sosial bakgrunn her. Bosituasjonen til ungdom kan også tenkes å virke inn på ungdommenes generelle framtidsoptimisme.

I Figur 61 undersøker vi hvordan dette henger sammen med disposisjonsform. Vi ser at de i leide boliger i mindre grad enn de i eide boliger, tror de vil få et godt og lykkelig liv. Mens førstnevnte gruppe har en sannsynlighet på 63,9 prosent for å svare bekreftende på spørsmålet, er den 72,5 for de i eide boliger. Dette er nokså stor forskjell, som riktignok reduseres markant når vi tar hensyn til ungdommenes sosiale bakgrunn i de justerte estimatene. Likevel ser vi forskjeller som er signifikant på 0,10-nivået.

Figur 61. Framtidsoptimisme etter disposisjonsform.

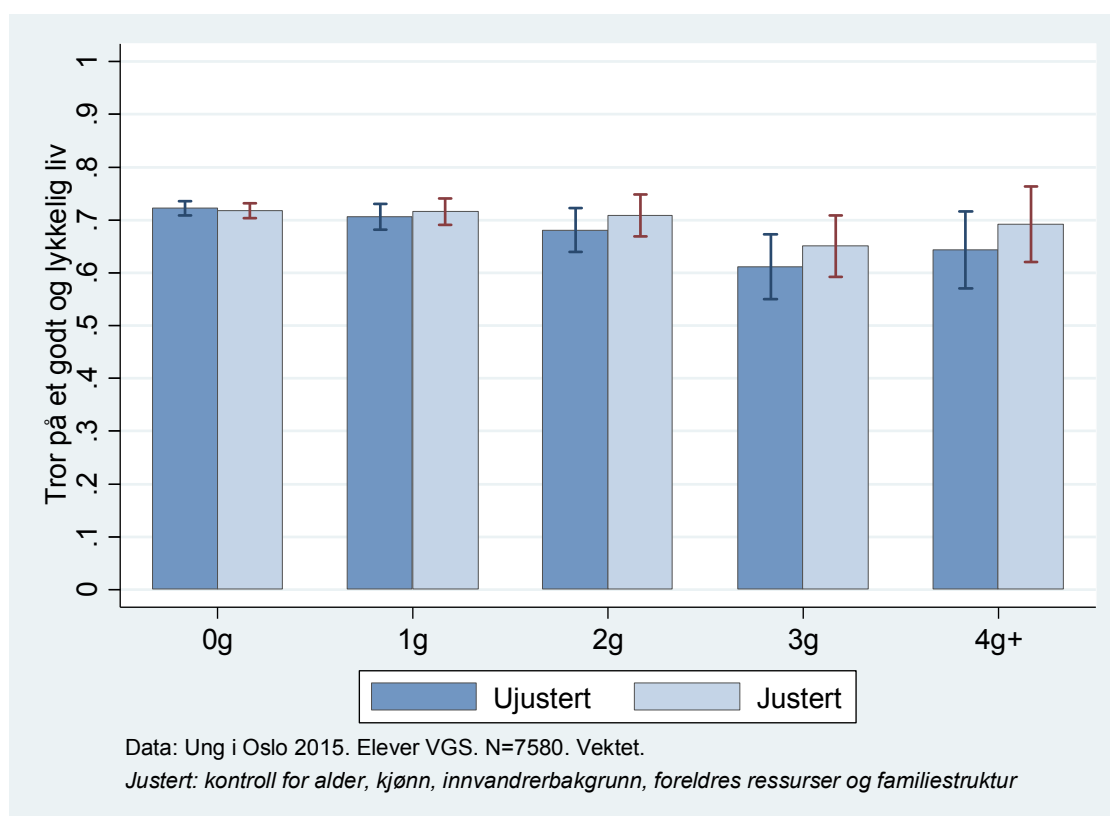
Figur 62. Framtidsoptimisme etter trangboddhet.

Når vi ser på framtidsoptimisme og trangboddhet ser vi ikke like store forskjeller som det vi så etter disposisjonsform. Resultatene fra denne analysen er presentert i Figur 62. Når vi kontrollerer for ungdommenes sosiale bakgrunn i de justerte estimatene, ser vi faktisk at de i trangbodde boliger rapporterer høyere framtidsoptimisme. Forskjellen er riktignok bare signifikant på 0,10-nivået.

I Figur 63 ser vi på forskjellen i framtidsoptimisme etter antall flyttinger siste fem år. De som har flyttet to ganger rapporterer i mindre grad å tro at de vil få et godt og lykkelig liv, sammenlignet med de mer bofaste. Forskjellen er signifikant på 0,10-nivået. For de som flytter tre ganger eller oftere er utslaget enda større. Når vi sammenligner ungdom som har flyttet i ulik grad, men som er like med hensyn til sosial bakgrunn, ser vi et signifikant utslag for de som har flyttet tre ganger kontra de som ikke har flyttet.

Figur 63. Framtidsoptimisme etter antall flyttinger.

8 Oppsummering

Formålet med denne rapporten har vært å kartlegge ulike sider ved oslo-ungdommens bosituasjon og levekår. Resultatene supplerer tidligere studier som er gjennomført med utgangspunkt i Ungdata og Ung i Oslo (f.eks. Andersen og Bakken 2015; Bakken 2015; Bakken mfl. 2016). Et hovedfunn fra disse undersøkelsene er at dagens ungdom stort sett lever gode og meningsfulle liv. Dette gjelder også oslounddommen. Oslo er med andre et godt og trygt sted å vokse opp for de aller fleste av byens tenåringer. Dette er også påpekt i tidligere studier basert på Ung i Oslo (Andersen og Bakken 2015). For eksempel har det store flertallet av oslounddommen et godt forhold til venner, foreldre og lærere, skoletrivselen er høy og mange lever en aktiv fritid der trening, digitale medier og samvær med jevnaldrende preger hverdagen. Stort sett er ungdommen fornøyd med seg selv og egen helse. Historisk sett er bruken av rusmidler lav, og bare noen få røyker eller snuser. Kun et mindretall er utsatt for mobbing og vold eller driver med kriminalitet.

I dette kapitlet peker vi på noen sentrale funn fra tidligere ungdomsstudier som er gjennomført med utgangspunkt i Ungdata og Ung i Oslo. Deretter oppsummerer og diskuterer vi hvilken betydning ungdommenes boforhold har på ungdommenes oppvekst og livssituasjon. Avslutningsvis peker vi kort på hvilke muligheter som finnes i Ungdata for at øvrige kommuner i Norge kan gjennomføre en kartlegging av ungdom og boforholdenes betydning for deres livskvalitet.

8.1 Den delte byen

Tverrsnittet av ungdommen i Oslo skiller seg ikke stort fra ungdom ellers i landet. Samtidig viser Ung i Oslo at det eksisterer betydelige geografiske forskjeller innad i byen, og disse forskjellene følger langt på vei de sosioøkonomiske og historiske skillelinjene i byen (Andersen og Bakken 2015). Ungdom i de mest velstående boområdene i de vestlige delene av byen trives best, har best helse, trener oftere og er mer aktive i organiserte fritidsaktiviteter enn ungdom som vokser opp i andre deler av byen. Ungdom i de østlige og sentrumsnære bydelene er de som er minst fornøyd med foreldrene sine. Det er også i disse

boområdene flest ungdom er misfornøyd med lokalmiljøet og færrest oppgir at det har venner.

Variasjonen i rusmiddelbruk er også markant mellom bydelene. Dette gjelder spesielt bruken av alkohol. Vi finner en langt større andel blant ungdom i Oslos vestlige bydeler enn i øst som oppgir at de har vært tydelig beruset. I de sentrumsnære bydelene er det også høyere alkoholforbruk enn gjennomsnittet for Oslo. Andersen og Bakken (2015) peker på at en hovedforklaring for dette mønsteret, er at mange unge med innvandrerbakgrunn ikke drikker alkohol. Det er likevel slik at selv om dette bidrar til å trekke ned bruken av alkohol i øst, så har alkoholbruk en større plass i de unges liv på vestkanten uavhengig av om foreldrene er født i Norge eller ikke. Ung i Oslo viser samtidig at bruken av alkohol også er nært knyttet til sosioøkonomiske familieforhold mer generelt, og at andelen som drikker øker med sosioøkonomiske ressurser i familien. Dette mønsteret gjelder uavhengig av innvandrerbakgrunn. Vi finner også lignende bydelsforskjeller i bruken av cannabis. Ungdom i de østlige bydelene bruker i mindre grad cannabis enn ungdom i vest og i sentrum.

Forskjellene blant ungdom som vokser opp i Oslo handler altså ikke bare om geografi, men også om familiebakgrunnen til den enkelte. På de fleste områdene som måles i Ung i Oslo, er det ingen eller bare små forskjeller mellom ungdom med og uten innvandrerbakgrunn. Unntaket er at innvandrerbakgrunn er relatert til mindre bruk av rusmidler, mer tid til lekser, mindre deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter og mindre trening. Familiens sosioøkonomiske ressurser har derimot stor betydning for hva slags liv de unge lever og hvordan de bor, og dette kommer i tillegg til det å ha innvandrerbakgrunn (Andersen og Bakken 2015). Ungdom fra familier med mange sosioøkonomiske ressurser trives mer både med seg selv og omgivelsene, og de deltar oftere i organiserte fritidsaktiviteter. Ungdom som lever opp med relativt sett få sosioøkonomiske ressurser sliter mer med dårlig mental helse og fysiske helseplager. De er også mer utsatt for vold og mobbing, og flere er involvert i kriminalitet.

8.2 Hovedtrekk fra analysene

Når det gjelder geografisk variasjon i *ungdommenes bosituasjon*, ser vi at flere av ungdommene i de vestlige bydelene bor i enebolig eller rekkehus, mens ungdom i de sentrumsnære og østlige bydelene oftere bor i blokk eller bygård. Det er

vanligere for ungdom i vestlige bydeler å vokse opp i en bolig som foreldrene eier, enn hva som er tilfelle i sentrumsnære og østlige bydeler. Det er også vanligere å bo trangbodd i de sentrumsnære og østlige områdene. Analysene viser også at hyppig flytting er vanligere for ungdom som bor i de sentrumsnære bydelene enn det er for ungdom ellers i Oslo. Ulike bosituasjoner er ikke bare knyttet til boligens geografiske beliggenhet i Oslo, men også til foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og innvandrerbakgrunn. Det er for eksempel stor variasjon i boligtype og eierform ut fra hvilken bydel ungdommene bor i, samt at bydel, boligtype, eierform og flyttehyppighet varierer systematisk med foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og ungdommenes innvandrerbakgrunn.

I neste omgang har vi undersøkt variasjon mellom ungdoms levekår og livssituasjon ut fra hovedsakelige tre aspekter ved boligsituasjonen; disposisjonsform (om boligen eies eller leies), trangboddhet og flyttefrekvens de siste fem årene.

Når det gjelder ungdommenes *helse og velvære* finner vi en noe dårligere situasjon for ungdom i leide boliger og de i trangbodde boliger. Ungdom som har flyttet ofte kommer også noe dårligere ut. De med en ugunstig bosituasjon er sjeldnere fornøyd med lokalmiljøet og egen helse, og de har oftere depressive symptomer enn ungdom med en bedre bosituasjon. I tillegg ser vi at de som flytter ofte har en lavere skåre på velvære. Når vi sammenligner ungdom med lik sosial bakgrunn, men som har ulik bosituasjon, ser vi som regel ikke systematiske forskjeller i helse og velvære. Unntaket er blant de som flytter ofte – her gjenstår en del sammenhenger selv når vi kontrollerer for familiebakgrunn.

Rusmiddelbruk og atferdsproblemer varierer også etter boligsituasjon, men her er det de som leier og bor trangbodd som kommer bedre ut; de har sjeldnere vært beruset og har sjeldnere brukt cannabis. Når vi kontrollerer for ungdommenes familiebakgrunn ser vi fremdeles forskjeller her. Vi ser også at det er mindre vanlig med atferdsproblemer blant de i trangbodde boliger. Blant de som har flyttet ofte er det imidlertid flere som har brukt cannabis og som har atferdsproblemer.

Analysene peker i ulike retninger når det gjelder ungdommenes *fritid og sosiale relasjoner*. Det er ikke systematisk variasjon mellom ungdom i ulike bosituasjoner, med tanke på tiden ungdommene oppholder seg i hjemmet og

deres mediebruk. Når det gjelder sosiale relasjoner ser vi derimot at flere av de som leier, bor trangt eller som har flyttet hyppig, ikke har fortrolige venner.

Vi ser spesielt tydelige utslag i de variablene som har med utdanning og tanker om framtiden å gjøre. Både når det gjelder skoleprestasjoner og utdanningsambisjoner ser vi et lavere nivå for ungdom i leieboliger, i trangbodde boliger og blant de som har flyttet hyppig, kontra de i mer gunstige bosituasjoner. Disse sammenhengene forklares delvis av at ungdom i de ulike bosituasjonene har ulik sosial bakgrunn. Bakgrunn forklarer ikke alt – selv om vi sammenligner ungdom med lik sosial bakgrunn, finner vi forskjeller i utdanning etter bosituasjon. Vi finner også at ungdom som bor i leiebolig, eller som har flyttet ofte, har mindre tro på at de skal få et godt liv i framtiden.

8.3 Bosituasjon

Et hovedmål med denne rapporten har vært å supplere tidligere analyser av Ung i Oslo ved å kartlegge hvordan osloundommens livssituasjon varierer med deres bosituasjon. Analysene våre avdekker at på mange av områdene rapporten tar for seg, er det systematiske forskjeller i ungdommens levekår og livskvalitet ut fra hvordan og hvor i Oslo de bor. Sammenhengene følger i stor grad et mønster vi kunne forvente. Dersom foreldrene eier egen bolig, slår dette positivt ut for ungdommens livskvalitet og livssituasjon. I denne sammenheng er det verdt å nevne at strukturen på det norske leiemarkedet er spesiell. Utleietilbudet er preget av et stort innslag av små utleieboliger med stort gjennomtrekk, og få muligheter til langtidsleiekontrakter (Sørvoll og Sandlie 2014). Utleierne er ofte privatpersoner som leier ut en del av egen bolig eller en ekstra bolig de eier. Utleietilbudet kan for noen innvandrergupper og andre grupper av stigmatiserte boligsøkere, innebære utfordringer knyttet til diskriminering (Søholt og Astrup 2009; Andersson mfl. 2012; Beatty og Sommervoll 2012). Det er altså ikke slik at det nødvendigvis er det å leie i seg selv som er problemet, men måten utleietilbudet er organisert på i Norge. Utleietilbudet består i stor grad av kortvarige leieforhold av relativt sett små utleieboliger, og til en viss grad beliggende i områder med opphopning av økonomisk vanskeligstilte. I tillegg vil det som oftest være økonomisk lite gunstig å leie over lengre tid, noe som i så fall påvirker økonomien til barnefamilier som leier.

Videre finner vi at en del negative utfall i de unges liv henger sammen med trangboddhet og hyppige flyttinger. Her er det imidlertid viktig å understreke at ulike bosituasjoner er nært knyttet til boligens geografiske beliggenhet i Oslo og foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og innvandrerbakgrunn. For eksempel er det stor variasjon i boligtype og eierform ut fra hvilken bydel ungdommene bor i, samt at bydel, boligtype, eierform og flyttehyppighet varierer systematisk med foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og innvandrerbakgrunn.

En stor del av sammenhengen mellom ungdommens generelle levekår og livssituasjon og deres bosituasjon, kan altså forklares av egenskaper ved familien og foreldrene til ungdommene. Det er med andre ord ikke grunnlag for å konkludere med direkte årsakssammenhenger mellom ungdommens generelle livssituasjon og deres bosituasjon ut fra våre analyser. Ulike bosituasjoner preger de unges liv og danner en ramme for hverdagslivet deres hjemme. Bosituasjonen er imidlertid bestemt av ungdommens foreldre. Dette betyr ikke at boforholdene ikke har noe å si for de unges livssituasjon, men at boforholdene er nært knyttet til egenskaper ved foreldrene som påvirker både ungdommens livssituasjon og deres bosituasjon. Boforholdene kan med andre ord betraktes som en mellomliggende variabel, der stabile og gode boforhold trolig gir positive utslag på de unges livssituasjon og livssjanser. Dårlige boforhold har mest sannsynlig motsatt effekt – de kan medføre en ekstra bør på allerede utsatte barne- og ungdomsfamilier.

Foreldrene legger indirekte føringer på barnas liv gjennom sine boligvalg, og deres boligvalg blir tatt med utgangspunkt i tilgang på kulturelle og sosioøkonomiske ressurser. Innvandrerfamilier har for eksempel ofte tilknytning til noen bestemte deler av byen, og sosioøkonomiske ressurser vil legge sterke føringer på hvor i byen foreldrene har mulighet til å etablere seg.

8.4 Undersøkelsene Ung i Oslo og Ungdata

Analysene i denne rapporten er gjennomført med utgangspunkt i Ung i Oslo 2015, og begrenser seg slik sett til beskrivelser av osloundommenes livs- og bosituasjon. Resultatene fra denne undersøkelsen er imidlertid i stor grad sammenlignbare med resultater fra undersøkelsene i Ungdata. Ungdata er et kvalitetssikret og standardisert system for lokale ungdomsundersøkelser i ulike

kommuner (se www.ungdata.no). Undersøkelsene er på samme måte som Ung i Oslo tilpasset skoleelever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Spørreskjemaet består av en obligatorisk grunnmodul, som brukes i alle undersøkelser, og et sett med valgfrie, forhåndsdefinerte spørsmål som kommunene kan velge fra. Kommunene kan også supplere undersøkelsene med egenkomponerte spørsmål.

Det finnes noen enkle spørsmål om bosituasjon i grunnmodulen av Ungdata, men kommuner som ønsker å gjennomføre en bredere undersøkelse av ungdommenes bosituasjon må eventuelt inkludere tilleggsspørsmål om dette. NOVA kan bidra med råd om spørsmål som kan inkluderes.

Referanser

- Andersen, P.L., og J. Ljunggren (2014): Gylne ghettoer. Inntektselitens bosteds-segregering i Oslo, 1980–2005, i Korsnes, O., Nordli Hansen, M. og J. Hallbrekke (red.): *Elite og klasse i et egalitært samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Andersson, L., N. Jacobsson og A. Kotsadam (2012): A Field Experiment of Discrimination in the Norwegian Housing Market: Gender, Class and Ethnicity, *Land Economics*, 88, s. 233–240.
- Andersen, P.L. og A. Bakken (2015): *Ung i Oslo 2015*. NOVA-rapport 8/15.
- Bakken, A. (2014). *Ungdata: nasjonale resultater 2013*. NOVA-rapport 10/14.
- Bakken, A. (2015). *Ungdata: nasjonale resultater 2014*. NOVA-rapport 7/15.
- Bakken, A., Frøyland, L. R., & Sletten, M. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv? Hva sier Ungdata-undersøkelsene?* NOVA-rapport 3/16.
- Beatty, T.K.M. og D.E. Sommervoll (2012): Discrimination in rental market: Evidence from Norway, *Journal of Housing Economics*, 21, s. 121–130.
- Derogatis, L. R., Lipman, R. S., Rickels, K., Uhlenhuth, E. H., og Covi, L. (1974). The Hopkins Symptom Checklist (HSCL): A self-report symptom inventory. *Behavioral Science*, 19(1), 1–15. doi: 10.1002/bs.3830190102
- Gasper, J., DeLuca, S. & Estacion, A. (2010): Coming and going: Explaining the effects of residential and school mobility on adolescent delinquency, *Social Science Research*, 39 (3), 459–476.
- Haveman, R., Wolfe, B. & Spaulding, J. (1991): Childhood events and circumstances influencing high school completion, *Demography*, 28(1), 133–152.
- Jellyman, T. & Spencer, N. (2008): Residential mobility in childhood and health outcomes: A systematic review, *Journal of Epidemiology and Community Health*, 62, 584–592.
- Kandel, D. B., og Davies, M. (1982). Epidemiology of depressive mood in adolescents: an empirical study. *Arch Gen Psychiatry*, 39(10), 1205–1212.
- Magnusson Turner, L. og T. Wessel (2013): Upwards, outwards and westwards: relocation of ethnic minority groups in the Oslo region, *Geografiske annaler*, vol. 95 (1), 1–16.
- Magnusson Tuner, L. og H.C. Sandlie (2016): *Storby – stabilitet og endring i botetthet og flytting*. NOVA-notat 2/16.
- Meld.St.17 (2012–2013): *Byggje – bu – leve*. Kommunal- og regionaldepartementet.
- Murphey, D., Brandy, T. & Moore, K. (2012): Frequent Residential Mobility and Young Children's Well-Being, *Child Trends*, no. 2, 1–9.

- Olweus D. (1989): Prevalence and incidence in the study of antisocial behaviour: definitions and measurements. In: Klein M. W., editor. *Cross-National Research in Self-Reported Crime and Delinquency*. Dordrecht: Kluwer.
- Pedersen, W., og Wichstrom, L. (1995). Patterns of delinquency in Norwegian adolescents. *The British Journal of Criminology*, 35(4), 543.
- Sandlie, H.C. (2013): Leiemarkedet, i Sandlie, H.C. og A.S. Grødem (2013): *Bolig og levekår 2012*. NOVA-rapport 14/13.
- Sandlie, H.C. og P.L. Andersen (2016): «Rotløs ungdom» – ungdom og høy flyttehyppighet, kommende artikkel.
- Scanlon, E. og K. Devine (2001): Residential Mobility and Youth Well-Being: Research, Policy, and Practice Issues, *The Journal of Sociology & Social Welfare*, Vol. 28 (1), Article 9.
- Simpson, G. og Fowler, M. (1994): Geographic mobility and children's emotional/behavioral adjustment and school functioning, *Pediatrics*, 93(2), 303–309.
- Søholt, S. og K. Astrup (2009): *Etniske minoriteter og forskjellsbehandling i leiemarkedet*. NIBR-rapport 2009:2.
- Sørvoll, J. og H.C. Sandlie (2014): *Et velfungerende leiemarked? Profesjonell utleie og offentlig-privat samarbeid*. NOVA-notat 4/14.
- Tucker, J., Marx, J. og Long, L. (1998): «Moving on»: Residential mobility and children's school lives, *Sociology of Education*, 7, 111–129.
- Øia, T. (2012): *Ung i Oslo 2012: Nøkkeltall*. NOVA-notat 7/12.

Tabellvedlegg

Tabell 1v: Beboede boliger etter bygningstype. 2011

	Hele landet	Oslo
Enebolig	53	10
Tomannsbolig	9	7
Rekkehus, kjedehus, andre småhus	12	10
Boligblokk	23	72
Bygning for bofellesskap	1	1
Annen bygningstype	2	1
N=	2 205 191	305 714

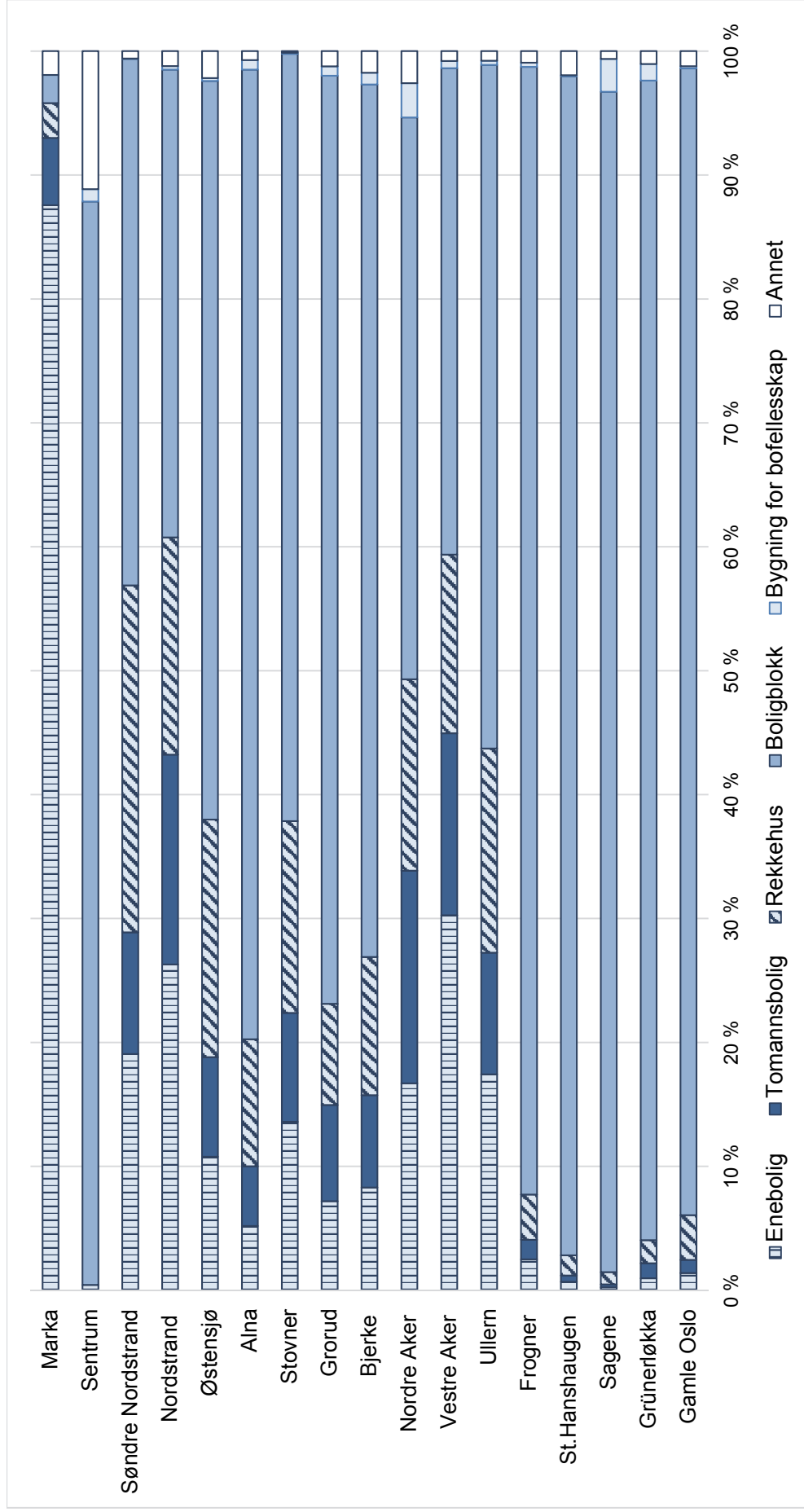
Tabell 2v: Beboede boliger etter type eierskap. 2011

	Hele landet	Oslo
Selveier alene eller gjennom sameie	63	36
Eier gjennom borettslag eller aksjeselskap	14	34
Boligen leies	23	30
N=	2 205 191	305 714

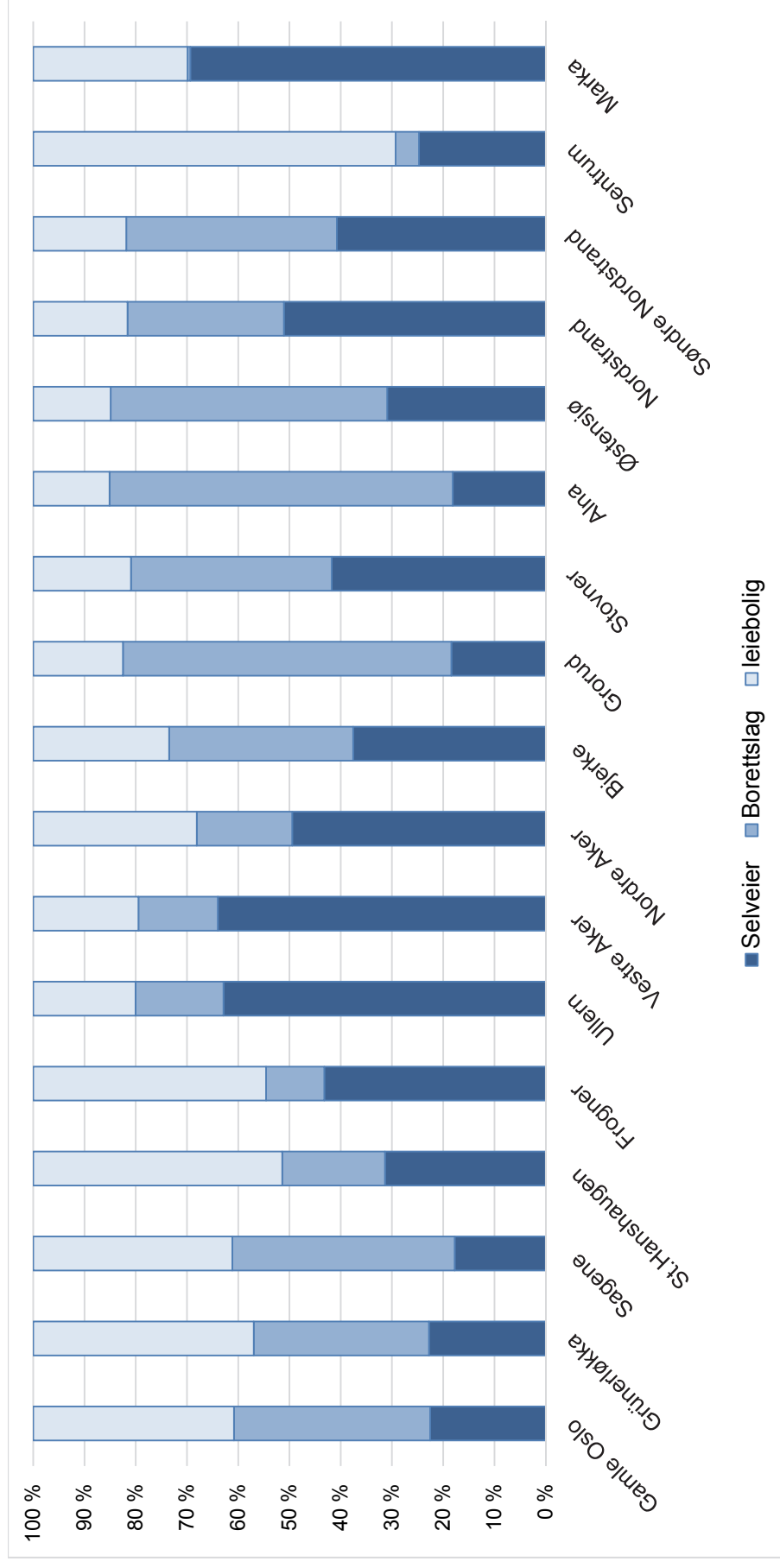
Tabell 3v: Beboede boliger etter antall rom. 2011

	Hele landet	Oslo
1 rom	4	10
2 rom	15	27
3 rom	21	29
4 rom	25	19
5 rom	18	9
6 rom eller mer	18	6
N=	2 096 352	299 999

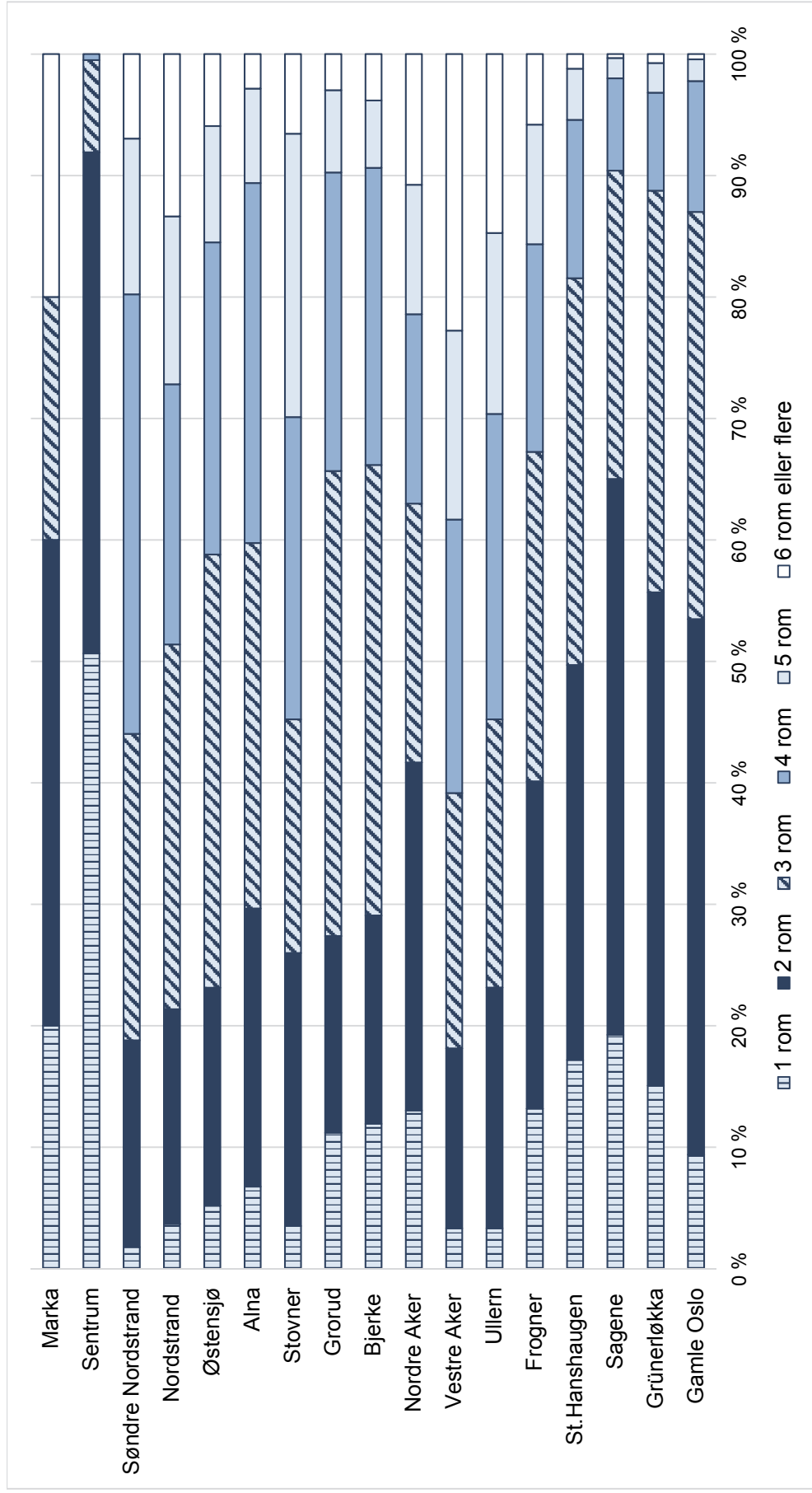
Figur 1v: Beboede boliger etter bygningstype – Bydeler, Oslo, 2011

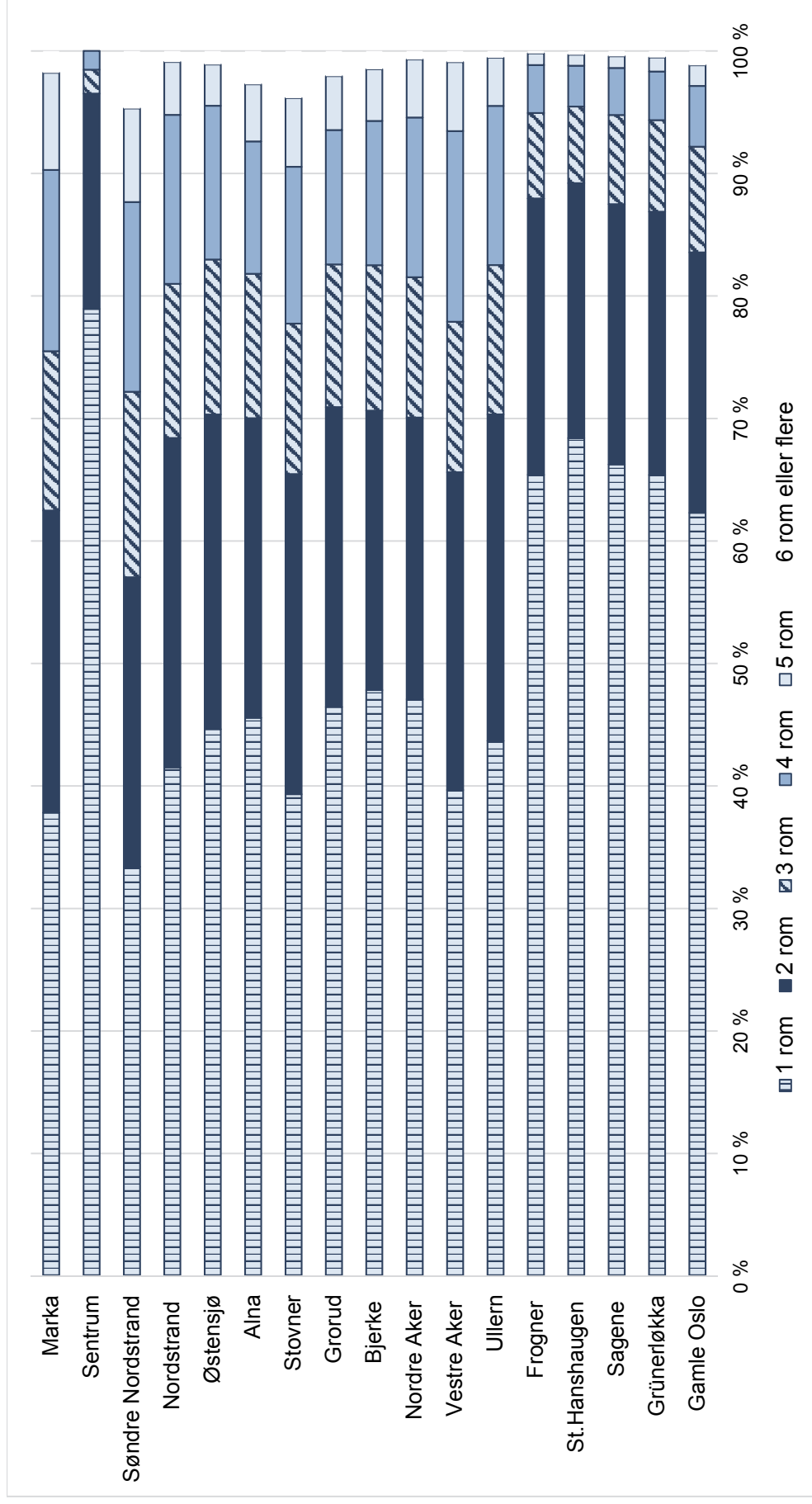
Figur 2v: Beboede boliger etter type eierskap – Bydeler, Oslo, 2011

Figur 3v: Antall rom – Bydeler, Oslo, 2011

Figur 4v: Privathusholdninger etter Husholdningsstørrelse – Bydeler, Oslo. 2011

Figur 5v: Personer 16–74 år etter høyeste fullførte utdanning – Bydeler, Oslo, 2011

